

Konstitutionsutskottets betänkande 2025/26:KU22

Minoritetsfrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om minoritetsfrågor som behandlas i betänkandet. Frågorna rör områdena status och rättigheter för nationella minoriteter och urfolk, urfolket samerna, övriga nationella minoriteter, minoritetspolitikens genomförande och språkstatusfrågor. Motionsyrkandena gäller bl.a. urfolksstatus för tornedalingar, kväner och lantalaiset, samisk rätt till mark och vatten, judiskt liv i Sverige, romsk inkludering, sanningskommission för sverigefinnar, olika insatser för att stärka och synliggöra de nationella minoriteterna, tillsyn och uppföljning av minoritetspolitiken samt älvdalskans ställning.

I betänkandet finns 26 reservationer (S, V, C, MP).

Behandlade förslag

63 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2025/26.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Bakgrund	7
Utskottets överväganden.....	8
Status och rättigheter för nationella minoriteter och urfolk	8
Urfolket samerna	16
Övriga nationella minoriteter.....	32
Minoritetspolitikens genomförande.....	56
Språkstatusfrågor.....	72
Reservationer	82
1. Ratificering av ILO:s konvention nr 169, punkt 1 (V)	82
2. Ratificering av ILO:s konvention nr 169, punkt 1 (MP).....	83
3. Genomförandet av FN:s urfolksdeklaration, punkt 2 (V)	84
4. Urfolksstatus, punkt 3 (V, MP).....	85
5. Sametinget, punkt 4 (V).....	86
6. Samisk rätt till mark och vatten, punkt 5 (MP).....	87
7. Konsultation vid gruvprojekt, punkt 6 (MP).....	88
8. Utvärdering av konsultationslagen, punkt 7 (V).....	89
9. Judiskt liv i Sverige, punkt 8 (S)	90
10. Judiskt liv i Sverige, punkt 8 (MP)	91
11. Romsk inkludering, punkt 9 (MP)	92
12. Sanningskommission om romernas situation, punkt 10 (V)	93
13. Sanningskommission om romernas situation, punkt 10 (MP)	94
14. Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaiset, punkt 11 (S)	95
15. Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaiset, punkt 11 (MP).....	96
16. Sanningskommission för sverigefinnar, punkt 12 (V)	97
17. Informationscentrum om nationella minoriteter, punkt 13 (V, MP)	97
18. Nationellt centrum för romska frågor, punkt 14 (V, MP)	98
19. Övriga insatser för att stärka och synliggöra de nationella minoriteterna, punkt 15 (S).....	99
20. Övriga insatser för att stärka och synliggöra de nationella minoriteterna, punkt 15 (V)	100
21. Övriga insatser för att stärka och synliggöra de nationella minoriteterna, punkt 15 (MP)	101
22. Tillsyn och uppföljning av minoritetspolitiken, punkt 16 (V)	104
23. Tillsyn och uppföljning av minoritetspolitiken, punkt 16 (MP)	105
24. En samisk språklag, punkt 17 (V).....	106
25. Älvdalskans ställning, punkt 18 (S, V, C, MP).....	106
26. Teckenspråk som minoritetsspråk, punkt 19 (C)	107
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	109
Motioner från allmänna motionstiden 2025/26	109

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Status och rättigheter för nationella minoriteter och urfolk

1. Ratificering av ILO:s konvention nr 169

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:2787 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 1,

2025/26:3424 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 1 och

2025/26:3509 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 28.

Reservation 1 (V)

Reservation 2 (MP)

2. Genomförandet av FN:s urfolksdeklaration

Riksdagen avslår motion

2025/26:2787 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 3 (V)

3. Urfolksstatus

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 18,

2025/26:3126 av Cecilia Engström (KD) och

2025/26:3437 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 1.

Reservation 4 (V, MP)

Urfolket samerna

4. Sametinget

Riksdagen avslår motion

2025/26:2787 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkandena 4 och 5.

Reservation 5 (V)

5. Samisk rätt till mark och vatten

Riksdagen avslår motion

2025/26:3424 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkandena 2, 3 och 5.

Reservation 6 (MP)

6. Konsultation vid gruvprojekt

Riksdagen avslår motion

2025/26:3424 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 4.

Reservation 7 (MP)

7. Utvärdering av konsultationslagen

Riksdagen avslår motion

2025/26:2787 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 3.

Reservation 8 (V)

Övriga nationella minoriteter

8. Judiskt liv i Sverige

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:343 av Nima Gholam Ali Pour (SD) yrkandena 1–3,

2025/26:3423 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkandena 1–4,

2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S) yrkandena 25 och 26 samt

2025/26:3489 av Joar Forssell (L).

Reservation 9 (S)

Reservation 10 (MP)

9. Romsk inkludering

Riksdagen avslår motion

2025/26:3436 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkandena 1 och 3.

Reservation 11 (MP)

10. Sanningskommission om romernas situation

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 14 och

2025/26:3436 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 2.

Reservation 12 (V)

Reservation 13 (MP)

11. Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaiset

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:3437 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 6 och

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 24.

Reservation 14 (S)

Reservation 15 (MP)

12. Sanningskommission för sverigefinnar

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:688 av Malin Danielsson (L) och

2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 20.

Reservation 16 (V)

Minoritetspolitikens genomförande

13. Informationscentrum om nationella minoriteter

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 5 och

2025/26:3435 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 8.

Reservation 17 (V, MP)

14. Nationellt centrum för romska frågor

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 16 och

2025/26:3436 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 5.

Reservation 18 (V, MP)

15. Övriga insatser för att stärka och synliggöra de nationella minoriteterna

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:1618 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 1,

2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 10 och 15,

2025/26:2787 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 8,

2025/26:3423 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkandena 5 och 6,

2025/26:3435 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkandena 6, 9, 10 och 13,

2025/26:3437 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 2 och

2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S) yrkande 21.

Reservation 19 (S)

Reservation 20 (V)

Reservation 21 (MP)

16. Tillsyn och uppföljning av minoritetspolitiken

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:171 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 24,

2025/26:1449 av Johan Büser (S),

2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 6,

2025/26:3435 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 12 och

2025/26:3436 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 4.

Reservation 22 (V)

Reservation 23 (MP)

Språkstatusfrågor**17. En samisk språklag**

Riksdagen avslår motion

2025/26:2787 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 6.

Reservation 24 (V)

18. Älvdalskans ställning

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:1333 av Runar Filper (SD),

2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 21,

2025/26:3036 av Malin Höglund (M),

2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 31,

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 27 och

2025/26:3775 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 23.

Reservation 25 (S, V, C, MP)

19. Teckenspråk som minoritetsspråk

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:472 av Carita Boulwén (SD) yrkande 1 och

2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 30.

Reservation 26 (C)

20. Arabiska som minoritetsspråk

Riksdagen avslår motion

2025/26:169 av Jamal El-Haj (-) yrkande 1.

Stockholm den 29 januari 2026

På konstitutionsutskottets vägnar

Jennie Nilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jennie Nilsson (S), Mats Green (M), Hans Ekström (S), Fredrik Lindahl (SD), Mirja Räihä (S), Oskar Svärd (M), Per-Arne Håkansson (S), Mauricio Rojas (L), Ulrik Nilsson (M), Jessica Wetterling (V), Gudrun Brunegård (KD), Susanne Nordström (M), Jan Riise (MP), Lars Englund (M), Peter Hedberg (S), Martin Westmont (SD) och Fredrik Lindstål (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet 63 motionsyrkanden om minoritetsfrågor från allmänna motionstiden 2025/26. Motionsyrkandena behandlas under följande avsnitt: Status och rättigheter för nationella minoriteter och urfolk, Urfolket samerna, Övriga nationella minoriteter, Minoritetspolitikens genomförande och Språkstatusfrågor.

Motionsyrkandena avser bl.a. frågan om urfolksstatus för tornedalingar, kväner och lantalaiset, samepolitiken, judiskt liv i Sverige, romsk inkludering, en sanningskommission för sverigefinnar, olika insatser för att stärka och synliggöra de nationella minoriteterna, tillsyn och uppföljning av minoritetspolitiken samt älvdalskans ställning. En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilagan till betänkandet.

Bakgrund

I 2 § lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk fastställs att de nationella minoriteterna i Sverige är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar i enlighet med Sveriges åtaganden enligt Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (SÖ 2000:2) och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (SÖ 2000:3). Vidare framgår att de nationella minoritetsspråken är jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli. Genom en ändring i regeringsformen (1 kap. 2 § 6) 2010 erkändes samerna som ett urfolk i Sveriges grundlag. Sverige har tillträtt ett antal internationella konventioner som innehåller bestämmelser om nationella minoriteters rättigheter. Utöver de som nämns ovan gäller det även bl.a. FN:s internationella konventioner om medborgerliga och politiska rättigheter (SÖ 1971:42) respektive barnets rättigheter (SÖ 1990:20).

Utskottets överväganden

Status och rättigheter för nationella minoriteter och urfolk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ratificeringen av ILO:s konvention nr 169, genomförandet av FN:s urfolksdeklaration och urfolksstatus.

Jämför reservation 1 (V), 2 (MP), 3 (V) och 4 (V, MP).

Motionerna

Ratificering av ILO:s konvention nr 169

I partimotion 2025/26:3509 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 28 föreslås ett tillkännagivande om att Sverige ska ratificera ILO:s konvention 169 om urfolks rättigheter.

I kommittémotion 2025/26:2787 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om att ratificera ILO-konvention 169.

Även i kommittémotion 2025/26:3424 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om en svensk ratificering av ILO-konvention 169 om urfolkens rättigheter.

Genomförandet av FN:s urfolksdeklaration

I kommittémotion 2025/26:2787 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att FN:s urfolksdeklaration snarast bör implementeras i Sverige.

Urfolksstatus

I partimotion 2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 18 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över om den nationella minoriteten tornedalingar, kväner och lantalaiset ska få status som urfolk.

Även i kommittémotion 2025/26:3437 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 1 och motion 2025/26:3126 av Cecilia Engström (KD) föreslås ett tillkännagivande om att utreda en status för tornedalingar, kväner och lantalaiset som urfolk.

Gällande rätt

Regeringsformen

Av 1 kap. 2 § femte stycket regeringsformen (RF) följer bl.a. att det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person. Av sjätte stycket framgår det att det samiska folkets och etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas.

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Den 1 januari 2010 ersatte lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk tidigare lagar på området i enlighet med förslagen i 2009 års minoritetspolitiska proposition (prop. 2008/09:158, bet. 2008/09:KU23, rskr. 2008/09:272). I lagen föreskrivs vissa grundläggande rättigheter för samtliga fem nationella minoriteter i Sverige och vissa särskilda rättigheter för finsk-, samisk- och meänkielitalande.

Konsultationslagen

I lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket, konsultationslagen, finns bestämmelser om det offentliga skyldighet att konsultera Sametinget, och i vissa fall en sameby eller en samisk organisation, innan beslut fattas i ärenden som kan få särskild betydelse för samerna.

Bakgrund och pågående arbete

ILO:s konvention nr 169

Inledning

Internationella arbetsorganisationen (ILO) är ett av FN:s s.k. fackorgan med uppgift att bevaka frågor om arbetsvillkor, diskriminering m.m. Inom ramen för denna uppgift bevakar ILO sedan många år ursprungsfolkens arbets- och livsvillkor. ILO utarbetar bl.a. konventioner, och 1989 antogs konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder. Konventionen innehåller ett antal bestämmelser och åtaganden till skydd för ursprungsfolken. Regeringarna i de länder som har anslutit sig till konventionen ska se till att ursprungsfolkens rättigheter skyddas och deras integritet respekteras samt ska samråda med folken om åtgärder som angår dem och skapa förutsättningar för att de så långt som möjligt själva ska kunna bestämma om sin egen utveckling. Ett grundläggande krav är att ursprungsfolken till fullo ska åtnjuta mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, men konventionsstaterna ska även utforma särskilda insatser som främjar de berörda folkens sociala och ekonomiska rättigheter och som skyddar deras andliga och kulturella värden.

I konventionen betonas särskilt markens betydelse för ursprungsfolken, och den syftar bl.a. till att staterna ska erkänna ursprungsfolkens rätt till sådan mark som de under lång tid har bebott eller brukat. Konventionen trädde i kraft 1991 och har hittills ratificerats av 24 länder, bl.a. Norge och Danmark.

Utredningar om svensk ratificering av ILO:s konvention nr 169

I mars 1999 överlämnade Utredningen om ILO-konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder sitt betänkande Samerna – ett ursprungsfolk i Sverige (SOU 1999:25). Utredaren bedömde att Sverige kunde ansluta sig till konventionen men inte borde göra det förrän ett antal åtgärder om samernas rätt till mark hade vidtagits, en process som beräknades ta fem år. Enligt utredaren måste för det första den mark som samerna har rätt till enligt konventionen identifieras, och en gränsdragningskommission borde därför tillsättas. För det andra måste omfattningen av samernas jakt- och fiskerätt inom den mark som de traditionellt innehar klarläggas. När dessa frågor har klarats ut kan andra åtgärder vidtas för att samernas rättigheter ska nå upp till den nivå som konventionen kräver. Utredaren menade att det framför allt var en fråga om att stärka samernas skydd mot inskränkningar i renskötselrätten, säkerställa att samerna har tillräckligt med mark för att kunna fortsätta att bedriva rennärning, införa en möjlighet till ersättning från staten för rättegångskostnader i principiellt viktiga mål om samernas markrättigheter samt genomföra en nationell informationskampanj om samerna som ursprungsfolk.

I januari 2002 tillsattes Gränsdragningskommissionen för renskötselområdet, som redovisade sitt betänkande Samernas sedvanemarken (SOU 2006:14) i februari 2006. Kommissionens analys av de krav som ILO-konventionen uppställer ledde fram till slutsatser som i väsentliga hänseenden skilde sig från den tidigare utredningens. Kommissionen var ense med utredningen om att konventionen inte ställer krav på en formell äganderätt för att mark som brukas av ursprungsfolket ska hänföras till mark som detta folk traditionellt innehar, men anförde att det finns en miniminivå för de rättigheter som ska gälla. Kommissionen ansåg att denna nivå inte är uppfylld med den renskötselrätt som samerna har enligt rennäringslagstiftningen. Enligt kommissionen kunde det inte uteslutas att det kan finnas områden som vid en svensk anslutning till konventionen – i enlighet med dess krav på äganderätt och besittningsrätt – borde klassas som samernas innehavsmark och som de därmed får rätt att disponera oberoende av rennäringslagstiftningen. Kommissionen anförde vidare att det kan uppfattas som en svaghet i svensk rätt i förhållande till konventionens krav att det saknas ett alternativ till domstolsprövning av frågor om markrättigheterna (s. 29).

Regeringen angav i sin nationella handlingsplan för de mänskliga rättigheterna 2006–2009 (skr. 2005/06:95 s. 56) att ambitionen var att ratificera konventionen så snart det låter sig göras. Samtidigt framhölls att en anslutning till konventionen medför att olika rättigheter påverkas med avseende på ett markområde som motsvarar en tredjedel av Sveriges yta och

att ett beslut i en fråga av en sådan betydelse inte kan hastas fram. En förutsättning för att ratificera konventionen är att regeringen först inhämtar riksdagens godkännande. Inför riksdagens ställningstagande måste frågor om de rättsliga förutsättningarna vara utredda. Dessutom måste de lagändringar som blir nödvändiga utarbetas.

I den utvärdering av regeringens handlingsplan som redovisades 2011 (SOU 2011:29) gjorde den särskilda utredaren bedömningen att regeringen som en del av en samlad, tydlig och rättighetsbaserad urfolkspolitik bör redovisa en tydlig plan med angivna delmål för hur man ska undanröja eventuella hinder mot en ratificering av ILO-konventionen (s. 37). Här ingår enligt utredaren bl.a. frågan om att få till stånd gränsdragningar som tydliggör samernas traditionella renskötselområden.

Regeringens uttalanden om ILO:s konvention nr 169

I skrivelsen Regeringens strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter (skr. 2016/17:29 s. 46) redogjorde regeringen för sin hållning när det gällde ratificering av ILO:s konvention nr 169. I FN:s råd för mänskliga rättigheters granskning av Sverige 2015 fick Sverige rekommendationer om att ratificera ILO:s konvention nr 169. Sverige accepterade inte dessa. I syfte att stärka samernas rättigheter arbetar regeringen i riktning mot en ratificering, som dock enligt regeringen ytterst är en fråga för riksdagen. Regeringen har bl.a. i samband med den allmänna ländergranskning som utförs under FN:s råd för mänskliga rättigheter (Universal Periodic Review 2020) upprepat uttalandet att den arbetar i riktning mot att tillträda konventionen, samtidigt som ett tillträde ytterst är en fråga för riksdagen att besluta om (se prop. 2021/22:19 En konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket s. 22). Detta uttalande upprepas även i Sveriges nationella rapport inför 2025 års granskning. Vid granskningen som ägde rum den 5 maj 2025 fick Sverige ånyo ta emot rekommendationer i fråga om ILO:s konvention nr 169. Sveriges regering noterade rekommendationerna om ratificering av konventionen och accepterade rekommendationerna som handlade om att arbeta för att stärka samernas tillgång till inflytande, deltagande och försörjning. Regeringen anförde vidare att konventionen är bred och täcker många områden. Vidare upprepade man att en förutsättning för att ratificera konventionen är att den godkänns av Sveriges riksdag. Innan riksdagen tar ställning måste alla frågor gällande de rättsliga konsekvenserna av en anslutning till konventionen utredas. Vid tidpunkten fanns det inte någon fastställd tidsplan för arbetet. Regeringen anförde också att Sverige är starkt engagerat i att upprätthålla internationell rätt och mänskliga rättigheter, inklusive internationella standarder för urfolks rättigheter.

Rekommendation från Diskrimineringsombudsmannen

I oktober 2025 publicerade Diskrimineringsombudsmannen (DO) rapporten Nationella minoriteters rättigheter – några iakttagelser och rekommendationer 25 år efter Sveriges ratificering av Europarådets minoritetskonventioner

(2025:2). I rapporten redogörs för myndighetens iakttagelser och erfarenheter av utvecklingen under de 25 år som passerat efter ratificeringen av minoritetskonventionerna. DO lämnar även rekommendationer med förslag på åtgärder för att motverka diskriminering och för att öka de nationella minoriteternas tillgång till rättigheterna enligt minoritetskonventionerna. En av rekommendationerna är att regeringen bör ratificera ILO:s konvention nr 169. Dessutom bör regeringen inrätta lagstiftning och en urfolkspolitik som med utgångspunkt i konventionen och FN:s deklaration om urfolks rättigheter (se nedan) säkerställer samers rättigheter som urfolk.

Rapporten har överlämnats till regeringen.

FN:s urfolksdeklaration

FN:s deklaration om ursprungsfolkens rättigheter (urfolksdeklarationen) antogs av FN:s generalförsamling den 13 september 2007 i form av en resolution. Deklarationen är inte juridiskt bindande men är en gemensam politisk viljeförklaring och behandlar bl.a. rätten till självbestämmande, nationalitet, kultur och traditioner, religion, utbildning samt landrättigheter. När deklarationen behandlades i generalförsamlingen röstade Sverige för resolutionen, men reserverade sig mot vissa delar av resolutionstexten.

Av proposition 2021/22:19 En konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket (s. 17 f.) framgår att den röstförklaring som Sverige gjorde i FN:s generalförsamling i samband med antagandet av deklarationen alltså är giltig. I röstförklaringen påminde regeringen om att riksdagen har erkänt samerna som ett urfolk och att den svenska statens förhållande till det samiska folket är grundat i dialog, samarbete och självbestämmande.

I röstförklaringen slår regeringen även fast Sveriges ståndpunkt att mänskliga rättigheter är individuella, medan kollektiva rättigheter erkänns utanför ramen för mänskliga rättigheter. Individuella mänskliga rättigheter har därmed företräde framför kollektiva rättigheter. Vidare påpekas att den politiska diskussionen om självbestämmande är nära kopplad till markrättigheter. I dessa frågor måste regeringen bibehålla en balans mellan olika motstående intressen. I röstförklaringen anges också att urfolks markrättigheter så som de kommer till uttryck i deklarationen gäller de rättigheter som ingår i renskötselrätten och att sedvanlig avverkning inte ger rätt till kompensation från skogsägaren. När det gäller rätten till självbestämmande så som den uttrycks i artikel 3 i urfolksdeklarationen, framhålls i röstförklaringen att den rätt till självbestämmande som deklarationen tillerkänner urfolk inte får tolkas på ett sätt som äventyrar staters territoriella integritet och självständighet. Rätten till självbestämmande kan i stor utsträckning uppfyllas genom den rätt till konsultation och samarbete som föreskrivs i artikel 19 i urfolksdeklarationen. Artikelns bestämmelser om staters skyldighet att samråda och samarbeta med urfolk kan förverkligas på olika sätt, t.ex. genom ett samrådsförfarande (consultative process) mellan urfolkens organisationer och regeringar, och genom deltagande i demokratiska

processer. Sveriges syn på principen om fritt och informerat förhandsmedgivande/samtycke som uttrycks i artikel 19 är att principen på intet sätt utgör en vetorätt, men att det är en viktig metod eller princip för att säkerställa verkligt samråd och dialog.

I propositionen beskrivs vidare att FN:s expertmekanism för urfolks rättigheter, som bl.a. har i uppdrag att ge icke-bindande råd om urfolks rättigheter utifrån urfolksdeklarationen, 2018 publicerade en studie om fritt och informerat förhandsmedgivande/samtycke. Enligt studien innebär rätten att konsulteras inte bara att höras eller involveras, utan det ska finnas en reell möjlighet att påverka. Konsultationen ska vara en kvalitativ process som har samtycke som mål, men ett uteblivet samtycke innebär inte ett veto.

MR-rådets allmänna ländergranskning

FN:s råd för mänskliga rättigheter (MR-rådet) har inom ramen för sin allmänna ländergranskning vid fyra tillfällen granskat Sverige. Varje land granskas återkommande. Sveriges första granskning ägde rum 2010 och därefter granskades Sverige 2015, 2020 och 2025. En allmän ländergranskning genomförs av andra stater och inte av opolitiska MR-expert och skiljer sig därmed från ett sedvanligt förhör i FN:s konventionskommittéer. Granskningen resulterar i ett stort antal rekommendationer som det granskade landet behöver ta ställning till. Tre olika rapporter ligger till grund för granskningen – en rapport från Sveriges regering, en rapport som sammanfattar det civila samhällets egna rapporter och FN:s rapport om Sverige.

Vid den senaste granskningen mottog Sverige en rekommendation som berör urfolksdeklarationen, nämligen att säkerställa att lagstiftningen är förenlig med deklarationen, inklusive principen om fritt och informerat förhandssamtycke. Sverige accepterade den första delen av rekommendationen om att säkerställa lagstiftningens förenlighet och noterade den andra delen. I en kommentar hänvisades till Sveriges röstförklaring vid antagandet av deklarationen 2007. Vidare anfördes att fritt och informerat förhandssamtycke är viktigt i förhållande till staters skyldighet att samråda med ursprungsbefolkningar i god tro i frågor som kan påverka deras rättigheter. Det innebär dock inte vetorätt, och det är inte en fristående rättighet enligt internationell rätt. Det finns inte heller någon specifik formel för att genomföra samråd med ursprungsbefolkningar som gäller för alla länder under alla omständigheter. Vidare framhölls att förfarandet enligt konsultationslagen är en specifik form av samråd som bygger på fritt och informerat förhandssamtycke.

Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaiset

Regeringen beslutade i mars 2020 om direktiv till en kommitté i form av en sannings- och försoningskommission för granskning av kränkningar och

övergrepp mot tornedalingar, kväner och lantalaiset (dir. 2020:29). Den 15 november 2023 överlämnade kommissionen sitt slutbetänkande Som om vi aldrig funnits – exkludering och assimilering av tornedalingar, kväner och lantalaiset (SOU 2023:68), som innehåller flera förslag på insatser för försoning och upprättelse. Utredningens uppdrag och förslag redogörs närmare för i avsnittet Övriga nationella minoriteter.

Kommissionen presenterar även ett antal frågor som kräver ytterligare utredning. En av dessa frågor är minoritetens status som urfolk. Regeringen bör enligt kommissionen tillsätta en sådan utredning i nära samråd med minoriteten. I slutbetänkandet konstateras att Svenska Tornedalingars Riksförbund – Tornionlaaksolaiset 2020 lämnade in en formell begäran till regeringen om att tornedalingar, kväner och lantalaiset bör bli klassade som urfolk enligt ILO:s konvention nr 169. I sin begäran argumenterar riksförbundet för att minoriteten uppfyller kriterierna för ett urfolk enligt ILO:s konvention nr 169. Samtidigt konstateras det i betänkandet att det inte råder någon konsensus inom minoriteten om huruvida den borde klassas som ett urfolk. För de flesta som tar upp frågan om urfolk i intervjuerna verkar det viktigaste enligt utredningen vara att minoritetens historia uppmärksammas och utreds närmare så att man kan få mer kunskap om historien.

Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Ny begäran om urfolksstatus

I oktober 2023 lämnade Svenska Tornedalingars Riksförbund – Tornionlaaksolaiset in en ny begäran med krav på urfolksstatus för tornedalingar, kväner och lantalaiset till kulturministern och landsbygdsministern. I begäran framställs ett yrkande om att regeringen vid behov av ytterligare forskning i frågan skyndsamt ska ta initiativ till och bekosta detta. Det bör i så fall enligt yrkandet ske i samarbete med Finland och Norge eftersom minoriteten är bosatt i de här tre länderna.

Skrivelsen bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Ratificering av ILO:s konvention nr 169

Utskottet har vid flera tillfällen avstyrkt motioner om ratificering av ILO:s konvention nr 169 med motiveringen att det är angeläget att den inte ratificeras innan de rättsliga förutsättningarna och konsekvenserna av en ratificering är utredda (se t.ex. bet. 2014/15:KU16). Hösten 2017 hänvisade utskottet bl.a. till Utredningen om en stärkt minoritetspolitik och promemorian från Kulturdepartementet om en ny konsultationsordning och såg inte skäl att ompröva sitt tidigare ställningstagande i frågan (bet. 2017/18:KU6). Utskottet har även vid flera tillfällen därefter vidhållit sitt ställningstagande och avstyrkt liknande motionsyrkanden (bet. 2018/19:KU24, bet. 2020/21:KU25, bet. 2021/22:KU32, bet. 2022/23:KU28, bet. 2023/24:KU18 och bet.

2024/25:KU28). Våren 2025 uttrycktes en annan uppfattning i en reservation (V och MP).

Genomförande av FN:s urfolksdeklaration

Våren 2018 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om att FN:s urfolksdeklaration borde genomföras i Sverige (bet. 2017/18:KU32). Utskottet noterade att regeringen hade vidtagit åtgärder för att stärka Sametinget genom att det gavs en större delaktighet i beslut av väsentlig betydelse för samerna, bl.a. i arbetet med den nya konsultationsordningen och en nordisk samekonvention. Utskottet har därefter återkommande vidhållit sitt ställningstagande och avstyrkt liknande motionsyrkanden (bet. 2018/19:KU24, bet. 2020/21:KU25, bet. 2021/22:KU32, bet. 2022/23:KU28, bet. 2023/24:KU18 och bet. 2024/25:KU28). Våren 2025 anmäldes en reservation (V och MP).

Urfolksstatus

Våren 2023 behandlade utskottet ett motionsyrkande om att utreda frågan om urfolk i Sverige (bet. 2022/23:KU28). I sitt ställningstagande konstaterade utskottet bl.a. att det bedrevs ett arbete av Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaiset. Utskottet såg inte skäl för något tillkännagivande och motionsyrkandet avstyrktes. Även våren 2024 avstyrktes ett motionsyrkande om att utreda frågan om urfolk i Sverige samt ett motionsyrkande om att utreda en status för tornedalingar, kväner och lantalaiset som urfolk (bet. 2023/24:KU18). I sitt ställningstagande konstaterade utskottet att Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaiset hade överlämnat sitt slutbetänkande till regeringen och att kommissionen ansåg att frågan om minoritetens status som urfolk behöver utredas ytterligare. Utskottet vidhöll detta uttalande våren 2025 och ansåg att den pågående beredningen av kommissionens betänkande inom Regeringskansliet inte borde föregripas (bet. 2024/25:KU28). Utskottet såg inte skäl att ta något initiativ till att låta utreda urfolks- eller minoritetsstatus för fler grupper i enlighet med det som föreslogs i motionsyrkandena. I två reservationer uttrycktes andra uppfattningar (SD respektive V och MP).

Utskottets ställningstagande

I fråga om ratificering av ILO:s konvention nr 169 vidhåller utskottet sitt tidigare ställningstagande att det är angeläget att konventionen inte ratificeras innan de rättsliga förutsättningarna och konsekvenserna av en ratificering är utredda. Utskottet är inte berett att ta något initiativ i frågan. Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Utskottet vidhåller också sina tidigare ställningstaganden i fråga om FN:s urfolksdeklaration. Genom bestämmelser i lagen om konsultation i frågor som rör det samiska folket har det offentliga en skyldighet att konsultera Sametinget, och i vissa fall en sameby eller en samisk organisation, innan

beslut fattas i ärenden som kan få särskild betydelse för samerna. Motionsyrkandet avstyrks.

När det gäller frågan om urfolksstatus noterar utskottet liksom tidigare att Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaiset anser att frågan om minoritetens status behöver utredas ytterligare. Kommissionens betänkande bereds inom Regeringskansliet och resultatet av beredningen bör inte föregripas. Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Urfolket samerna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om Sametinget, samisk rätt till mark och vatten, konsultation vid gruvprojekt och utvärdering av konsultationslagen.

Jämför reservation 5 (V), 6 (MP), 7 (MP) och 8 (V).

Motionerna

Sametinget

I kommittémotion 2025/26:2787 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en parlamentariskt sammansatt utredning för att utreda ett utökat samiskt självstyre och Sametingets dubbla roller. Vidare förordar motionärerna i yrkande 5 ett tillkännagivande om att regeringen bör fatta nödvändiga beslut i syfte att inrätta Sametingets parlamentsbyggnad.

Samisk rätt till mark och vatten

I kommittémotion 2025/26:3424 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att skapa förutsättningar för en långsiktig inriktning när det gäller samernas rätt till mark och vatten. Motionärerna menar att regeringen när den bereder tillsättningen av en ny utredning bör skapa förutsättningar för en långsiktig inriktning när det gäller samernas rätt till mark och vatten, liksom till jakt och fiske – utifrån såväl Girjasdomen som Renmarkskommitténs delbetänkande. Vidare förordas i yrkande 3 ett tillkännagivande om att utreda hur utvecklingen av markanvändningen i Sápmi påverkar samernas rättigheter. I motionen framhålls bl.a. att det finns goda skäl att överväga och utreda hur en kumulativ och ständigt pågående förändring av markanvändningen faktiskt påverkar den samiska rätten att bibehålla och utveckla sin kultur. I yrkande 5 föreslår dessutom motionärerna ett tillkännagivande om att utreda hur utvecklingen av markanvändningen i Sápmi påverkar samernas rättigheter och hur intäkter från exempelvis gruvverksamhet kan komma även samerna till godo. Motionärerna anser att former och avgränsningar för detta behöver utredas.

Konsultation vid gruvprojekt

I kommittémotion 2025/26:3424 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att tillförsäkra samerna rättigheter när det gäller samtycke och konsultation fullt ut i pågående och kommande processer för tillstånd för samtliga gruvprojekt, såväl de strategiska inom EU-förordningen om kritiska råmaterial (Critical Raw Materials Act, CRMA) som övriga.

Utvärdering av konsultationslagen

I kommittémotion 2025/26:2787 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till en utvärdering av konsultationsordningen.

Gällande rätt m.m.

Regeringsformen

Av 1 kap. 2 § femte stycket regeringsformen (RF) följer bl.a. att det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person. Av sjätte stycket framgår att det samiska folkets och etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas.

Bestämmelsen i 1 kap. 2 § sjätte stycket RF om skydd för vissa minoriteter ändrades 2011 så att det samiska folket särskilt omnämns. I bestämmelsen ges uttryck för vissa särskilt viktiga mål för samhällets verksamhet. Av förarbetena till grundlagsändringen följer att avsikten med att ge bestämmelsen en ny utformning var att tydligare spegla samernas särställning och ge uttryck för att samerna inte bara är en minoritet utan även ett urfolk (prop. 2009/10:80 s. 190).

Sametinget

Sametinget inrättades genom ett beslut av riksdagen 1992 (prop. 1992/93:32, bet. 1992/93:KU17, rskr. 1992/93:114). Propositionen byggde på utredningsbetänkandet Samerätt och sameting (SOU 1989:41).

Bestämmelser om Sametinget finns i sametingslagen (1992:1433) och i förordningen (2009:1395) med instruktion för Sametinget.

Sametingets plenum har också beslutat om en reglering av arbetet i sametingsordningen.

Sametinget är enligt 1 kap. 1 § sametingslagen en särskild myndighet med uppgift att främst bevaka frågor som rör samisk kultur i Sverige. Av 1 § sametingsordningen framgår att Sametinget är ett folkvalt samiskt parlament och att arbetet i Sametingets plenum regleras av sametingsordningen. Sametingets folkvalda organ är uppbyggt på samma sätt som en folkvald

församling, dvs. det består av företrädare för grupper eller partier som fått sina mandat i ett val som är organiserat på samma sätt som riksdags- och kommunalvalen.

Sametinget är enligt 2 kap. sametingslagen organiserat som en vald ledamotsförsamling om 31 ledamöter. För ledamöterna finns ersättare. Efter förslag av Sametinget förordnar regeringen ordförande i Sametinget. Vidare finns en styrelse och ett antal nämnder, däribland en valnämnd. Sametinget ska bland tingets ledamöter utse en styrelse om högst 7 ledamöter och lika många ersättare som ska sköta den löpande verksamheten för Sametinget. I 3 kap. sametingslagen finns bestämmelser om val till Sametinget. Uppgifter vid val till Sametinget fullgörs även av den centrala valmyndigheten enligt vallagen (2005:837) och av länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

I propositionen Om samerna och samisk kultur m.m. (prop. 1992/93:32), som låg till grund för Sametingets inrättande, uttalades att Sametinget fick ett drag av kollegial myndighet som exempelvis s.k. nämndmyndigheter eller myndigheter som organiseras som råd med ledamöterna som det egentliga beslutande organet (s. 43). Det framhölls vidare att en församling som Sametinget inte kunde vara samlad i den omfattning som krävdes för att den skulle kunna handlägga de löpande ärendena. Till sitt förfogande gavs Sametinget därför en styrelse som skulle sköta den löpande verksamheten (s. 63). Regeringen uttalade också i lagstiftningsärendet att den var medveten om att lösningen var okonventionell för en statlig myndighet. Den rymdes dock inom de legala ramarna (s. 35).

Sametingets uppgifter anges i 2 kap. 1 § sametingslagen, och styrelsens uppgifter anges i 2 kap. 4 §. Närmare bestämmelser om styrelsens ansvar och uppgifter framgår av 8–10 §§ förordningen (2009:1395) med instruktion för Sametinget. I 8 § anges bl.a. att styrelsen beslutar om myndighetens årsredovisning, budgetunderlag och budget samt säkerställer att det vid myndigheten finns en intern styrning och kontroll som fungerar på ett betryggande sätt. Alltsedan Sametinget inrättades har det också funnits en kanslichef. Kanslichefens ansvar och uppgifter framgår av 12 och 13 §§ i den nyss nämnda förordningen. Kanslichefen ska bl.a. hålla Sametingets styrelse informerad om verksamheten, förse styrelsen med underlag för beslut och verkställa styrelsens beslut.

Konsultationslagen

Lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket trädde i kraft den 1 mars 2022 (prop. 2021/22:19, bet. 2021/22:KU4, rskr. 2021/22:133). Syftet med lagen, kallad konsultationslagen, är att främja det samiska folkets inflytande över sina angelägenheter. Enligt lagen är regeringen och statliga förvaltningsmyndigheter, och sedan den 1 mars 2024 även regioner och kommuner, skyldiga att konsultera Sametinget innan beslut fattas i ärenden som kan få särskild betydelse för samerna. I vissa fall ska konsultation även genomföras med en sameby eller en samisk organisation.

Skyldigheten att konsultera gäller inte för domstolsliknande nämnder eller organ i förvaltningsmyndigheter som har domstolsliknande uppgifter. Konsultationsskyldigheten gäller inte heller för regeringen när ett ärende från en sådan instans eller en domstol överlämnas till regeringen för prövning (3 §). Från konsultationsplikten undantas vissa ärendetyper och även vissa andra särskilt angivna fall. Enligt 6 § har samiska företrädare som enligt bestämmelser i lagen ska konsulteras och som anser att ett ärende kan få särskild betydelse för samerna rätt att begära konsultation.

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk m.m.

Den 1 januari 2010 ersatte lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk tidigare lagar på området i enlighet med förslagen i 2009 års minoritetspolitiska proposition (prop. 2008/09:158, bet. 2008/09:KU23, rskr. 2008/09:272). I lagen föreskrivs vissa grundläggande rättigheter för samtliga fem nationella minoriteter i Sverige och vissa särskilda rättigheter för finsk-, samisk- och meänkielitalande.

Bestämmelser som rör minoritetspolitiken finns även i t.ex. skollagen (2010:800), socialtjänstlagen (2025:400) och språklagen (2009:600).

Minerallagen

Minerallagen (1991:45) innehåller bestämmelser om undersökning och bearbetning av fyndigheter på egen eller annans mark av de koncessions-mineral som anges i lagen. Lagen anger bl.a. under vilka förutsättningar undersökningsarbete får utföras. I 3 kap. 5 § framgår att undersökningsarbete endast får utföras i enlighet med en gällande arbetsplan som ska upprättas av tillståndshavaren och vara skriven på svenska. I lagen specificeras även vad arbetsplanen ska innehålla. Vidare framgår att arbetsplanen ska delges ägaren till den fastighet där arbetet ska bedrivas och innehavare av särskild rätt som berörs. Delgivning med innehavare av renskötselrätt får ske genom att arbetsplanen delges den sameby som innehavaren tillhör. Invändningar mot arbetsplanen ska framställas skriftligen och vara tillståndshavaren till handa inom tre veckor från delgivningen av arbetsplanen (3 kap. 5 a §). Om inte några invändningar framställs blir arbetsplanen gällande. Arbetsplanen blir också gällande om tillståndshavaren och den fastighetsägare och innehavare av särskild rätt som framställt sådana invändningar har kommit överens om arbetsplanens innehåll. Om undersökningsarbetet ska utföras inom ett område som används för renskötsel ska en gällande arbetsplan sändas till Sametinget (3 kap. 5 c §).

Lagen innehåller även bestämmelser om förutsättningar för bearbetnings-koncession (4 kap. 2 §). Av bestämmelserna framgår bl.a. att en koncession ska meddelas om en fyndighet som sannolikt kan tillgodogöras ekonomiskt har träffats, och fyndighetens belägenhet och art inte gör det olämpligt att sökanden får den begärda koncessionen. I ärenden om beviljande av koncession ska bl.a. 3 kap. och 4 kap. 1–7 §§ miljöbalken tillämpas. Om ett

ärende om beviljande av koncession avser en verksamhet som senare ska prövas även enligt miljöbalken eller andra lagar ska 3 kap. och 4 kap. 1–7 §§ miljöbalken tillämpas endast vid den prövning som sker i koncessionsärendet. När verksamheten senare ska prövas enligt miljöbalken eller andra lagar ska prövning av frågan om det krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken och, om tillstånd krävs, frågan om tillstånd kan lämnas göras oberoende av de ställningstaganden som har gjorts i koncessionsprövningen. I ärenden om beviljande av koncession ska en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken. Uppgifterna i miljökonsekvensbeskrivningen ska ha den omfattning och detaljeringsgrad som behövs för prövningen av koncessionsansökan.

Miljöbalken

Miljöbalkens 3:e och 4:e kapitel innehåller grundläggande respektive särskilda bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden.

I 3 kap. 1 § anges att mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning. I fråga om särskilda markanvändningsintressen anges i 3 kap. 5 § första stycket att mark- och vattenområden som har betydelse för rennäringen eller yrkesfisket eller för vattenbruk så långt möjligt ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringarnas bedrivande. Vidare anges i andra stycket att områden som är av riksintressen för rennäringen eller yrkesfisket ska skyddas mot åtgärder som avses i första stycket. I 3 kap. 7 § första stycket anges att mark- och vattenområden som innehåller värdefulla ämnen eller material ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra utvinningen av dessa. I andra stycket anges att områden som innehåller fyndigheter av ämnen eller material som är av riksintresse ska skyddas mot åtgärder som avses i första stycket. Vid en avvägning mellan oförenliga riksintressen ska företräde enligt 3 kap. 10 § första stycket ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Om området eller en del av detta behövs för en anläggning för totalförsvaret ska försvarsintresset ges företräde. I andra stycket samma paragraf anges att beslut med stöd av första stycket inte får strida mot bestämmelserna i 4 kap.

I 4 kap. 2–8 §§ anges områden som i sin helhet är av riksintresse med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena. I 4 kap. 1 § anges att exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får komma till stånd endast om det inte möter något hinder enligt 2–8 §§ och det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden. Vidare anges i andra stycket bl.a. att om det finns särskilda skäl utgör bestämmelserna inte hinder för anläggningar för utvinning av sådana fyndigheter av ämnen eller material som avses i 3 kap. 7 § andra stycket.

EU-förordningen om kritiska råvaror

Den 23 maj 2024 trädde den nya EU-förordningen om kritiska råmaterial (Critical Raw Materials Act, CRMA, (EU) 2024/1252) i kraft. Syftet med förordningen är att öka utvinningen, återvinningen och förädlingen av strategiska metaller och mineral inom EU. Förordningen innehåller bl.a. ett avsnitt om s.k. strategiska projekt. Ett strategiskt projekt utses för att EU ska kunna stärka unionens försörjning av strategiska råmaterial. Projekten bedöms utifrån flera kriterier. Statusen som strategiskt projekt ska ge fördelar i form av effektivare tillståndprocesser och stöttning i finansiering. Projekt inom utvinning ska inte behöva vänta längre än 27 månader för nödvändiga tillstånd. För projekt inom förädling och återvinning är tidsfristen 15 månader.

I förordningens avsnitt 2 om strategiska projekt anges i artikel 6 i fråga om kriterier för erkännande av strategiska projekt att projektet ska genomföras på ett hållbart sätt, särskilt när det gäller bl.a. förebyggande och minimering av socialt negativa konsekvenser genom användning av socialt ansvarsfulla metoder, inbegripet respekt för mänskliga rättigheter, urfolks rättigheter och arbetstagarnas rättigheter, särskilt i händelse av tvångsförflyttningar. Vidare framgår av artikel 7 i fråga om ansökan och erkännande att ansökan för projekt som kan påverka urfolk ska innehålla en plan med åtgärder för ett meningsfullt samråd med berörda urfolk om förebyggande och minimering av negativa konsekvenser för urfolks rättigheter, och i tillämpliga fall rättvis ersättning för dessa befolkningar, samt åtgärder för att ta fasta på resultaten av samråden.

Promemoria med kompletterande bestämmelser

I en promemoria som tagits fram inom Klimat- och näringslivsdepartementet daterad den 12 januari 2026 lämnas bl.a. förslag på bestämmelser som kompletterar EU-förordningen om kritiska råmaterial (KN2025/02439). Genom förordningen införs krav på medlemsstaterna att utse en eller flera kontaktpunkter för att samordna och underlätta tillståndprocessen för strategiska projekt. Promemorian innehåller kompletterande nationella bestämmelser som ska tydliggöra kontaktpunktens roll i Sverige. Det föreslås också kompletterande bestämmelser som tydliggör vilka svenska tillståndsförfaranden som omfattas av tidsfristerna. De kompletterande bestämmelserna föreslås i huvudsak samlas i en ny lag och en tillhörande förordning. Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2026.

Bakgrund och pågående arbete

Samepolitiken

Det gällande övergripande målet för samepolitiken, som fastställdes av riksdagen i december 2005, är att verka för en levande samisk kultur byggd på en ekologiskt hållbar rennäring och andra samiska näringar (prop. 2005/06:1, bet. 2005/06: MJU2, rskr. 2005/06:108).

I budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1, utg.omr. 1 avsnitt 7.5) framhåller regeringen bl.a. att den särskilda ställning som det samiska folket har som urfolk ska respekteras och att efterlevnaden av de rättigheter som tillkommer dem ska säkerställas.

Sametinget

Statskontorets analys av Sametinget

Den 23 mars 2023 beslutade regeringen att ge Statskontoret i uppdrag att analysera Sametingets verksamhet samt att föreslå åtgärder (Ku2023/00440). I uppdraget ingick att analysera om Sametinget fullgör sitt uppdrag och hur myndigheten använder sina resurser samt att analysera om Sametingets ledning, styrning och uppföljning är ändamålsenliga. Statskontoret redovisade uppdraget den 24 november 2023 i rapporten Självbestämmande på pappret men inte i praktiken? Analys av ledningen, styrningen och uppföljningen av Sametinget (2023:17). Statskontoret bedömer att Sametinget till stor del fullgör sitt uppdrag inom områdena språk, kultur och information om samiska förhållanden. Däremot noterar myndigheten flera brister inom rennärsområden. Analysen visar även att Sametingets ledning, styrning och uppföljning inte är ändamålsenliga. Statskontoret anser vidare att regeringens styrning begränsar Sametingets handlingsutrymme och möjligheten att bedriva verksamheten effektivt och rättssäkert. Sammantaget bedömer Statskontoret att det finns skäl att se över Sametingets organisationsform. Samtidigt ser myndigheten att ett sådant förslag skulle kunna få negativa effekter för den samiska kulturen, det samiska folket och vissa samhällsprojekt. Det finns därför enligt Statskontoret starka skäl att försöka komma till rätta med problemen inom ramen för den nuvarande organisationsformen. Bedömningen är att regeringen och Sametinget behöver en gemensam och sammanhållen plan för att väsentligt förbättra ledningen, styrningen och uppföljningen av Sametinget och skapa bättre förutsättningar för självbestämmande och en väl fungerande verksamhet. Vidare är bedömningen att planen behöver inkludera åtgärder från både regeringen och Sametinget. Statskontoret föreslår att regeringen

- tar bort ett uppdrag, ett återrapporteringskrav och ett finansiellt villkor i Sametingets regleringsbrev
- renodlar sin finansiering av Sametingets verksamhet så att förvaltningsanslaget finansierar samtliga verksamhetskostnader
- ser över vilka uppdrag till Sametinget som i stället kan vara långsiktiga uppgifter
- på sikt analyserar och bedömer om Sametinget har tillräckligt med resurser för att bevaka samiska intressen i samhällsplaneringen
- ger Statskontoret i uppdrag att följa upp och utvärdera Sametingets förändringsarbete

- med utgångspunkt i de resultat som en eventuell utvärdering visar tar ställning till om regeringen ska se över Sametingets organisationsform eller gå vidare med ytterligare förändringar av den egna styrningen av myndigheten.

Vidare föreslår Statskontoret att Sametinget

- ser över och uppdaterar sin interna reglering och andra styrdokument så att de blir mer heltäckande, bättre samordnade, färre och tydligare
- enas om och beslutar hur centrala verksamhets- och planeringsprocesser ska se ut så att de blir stabila över mandatperioderna
- utvecklar sitt arbete med verksamhetsplanering, årsredovisning och budgetunderlag, inklusive att få ordning på och förbättra redovisningen av prestationer och kostnader samt resultatanalysen i årsredovisningarna.

Skriftlig fråga om brister i Sametingets verksamhet

Den 28 februari 2024 besvarade kulturminister Parisa Liljestrand (M) en skriftlig fråga om brister i Sametingets verksamhet (fr. 2023/24:640). Av svaret framgår det bl.a. att Sametinget i regleringsbrevet för 2024 hade fått i uppdrag att senast den 1 oktober 2024 redovisa vilka åtgärder de vidtagit med anledning av Statskontorets rapport (2023:17). Kulturministern framhöll att det vilar ett betydande ansvar på Sametinget att åtgärda de problem som Statskontoret pekar på och att hon i sin dialog med Sametinget varit tydlig med detta. Vidare anförde hon att regeringen följer utvecklingen noga och att Statskontorets rapport bereds inom Regeringskansliet. Ministern uteslöt inte att fler åtgärder kunde komma att vidtas.

Uppdrag till Sametinget

I regleringsbrevet för 2024 fick Sametinget i uppdrag att redovisa vilka åtgärder som vidtagits med anledning av Statskontorets rapport. Uppdraget fortsatte i och med 2025 års regleringsbrev där det framgick att Sametinget särskilt skulle redovisa vidtagna och planerade åtgärder för att utveckla myndighetens styrdokument och för att säkerställa att de följs. Sametinget skulle också redovisa en riskanalys inklusive vidtagna och planerade åtgärder. Redovisningen skulle inkludera en tidsplan för planerade åtgärder. Uppdraget redovisades i oktober 2024 samt i mars och oktober 2025. Uppdraget återfinns även i 2026 års regleringsbrev. Här framgår att Sametinget särskilt ska redovisa vidtagna och planerade åtgärder för att utveckla myndighetens styrdokument och för att säkerställa att de efterlevs. Sametinget ska också i likhet med 2025 redovisa en riskanalys inklusive vidtagna och planerade åtgärder och redovisningen ska inkludera en tidsplan för planerade åtgärder. Uppdraget ska redovisas senast den 1 september 2026.

En ny sametingsbyggnad

I början av 2019 beslutade Sametingets plenum att Sametingets parlamentsbyggnad ska byggas i Östersund. I en hemställan till regeringen i början av januari 2022 begär Sametinget att regeringen ska bevilja Sametinget

finansiering av det fortsatta arbetet med parlamentsbyggnaden samt att Statens fastighetsverk ska få i uppdrag att stödja Sametinget i den fortsatta processen med förstudien och projektering av parlamentsbyggnaden. Sametinget framhåller att de emotser att regeringen skyndsamt hanterar hemställan.

Hemställan bereds inom Regeringskansliet.

Samisk rätt till mark och vatten

Girjasdomen

Högsta domstolen meddelade dom i målet mellan Girjas sameby och staten den 23 januari 2020 (T 853-18). Målet gällde huruvida samebyn trots lagregleringen i rennäringslagen hade ensamrätt att upplåta småviltsjakt och fiske på samebyns område ovanför odlingsgränsen. Enligt samebyn har den sådan ensamrätt såväl enligt rennäringslagen som på grund av sedvana eller urminnes hävd. Staten hävdade att staten i egenskap av fastighetsägare ensam innehar jakträtten och fiskerätten i området, inklusive rätten att upplåta jakt och fiske till andra. Högsta domstolen ansåg att rennäringslagen inte gav samebyn rätt att upplåta jakt och fiske på det område där samebyn bedriver renskötsel men att samebyn ändå har en ensamrätt att upplåta jakt och fiske som en följd av urminnes hävd. Högsta domstolen prövade inte frågan om äganderätten till området.

Den 20 februari 2020 antog Sametingets plenum ett uttalande med anledning av Girjasdomen. Av uttalandet framgår bl.a. följande:

Sametinget anser att det måste tillsättas en parlamentarisk utredning med syfte att skapa en modern samepolitik och anpassa lagstiftningen i samiska rättsfrågor till urminnes hävd, sedvana, gällande rättspraxis och till att det samiska folket är både ett folk och ett urfolk med de rättigheter som medföljer. Utredningen måste ha ett deltagande av samtliga riksdagspartier och en genomgående bred samisk representation. Sametinget måste knytas till den parlamentariska utredningen. Samtliga partier i Sametinget ska ges möjlighet att medverka i Sametingets dialog med den parlamentariska utredningen.

Översyn av rennäringslagen

Regeringen meddelade i juli 2020 att en utredning skulle tillsättas för att se över rennäringslagstiftningen. Regeringen menade att Högsta domstolens dom i Girjasålet tydliggjorde att rennäringslagen från 1971 behöver ses över och anpassas till dagens samhällsstruktur. Regeringen bjöd in till digitala sakråd och möten inför översynen av rennäringslagstiftningen – med syftet att inhämta synpunkter innan man tog fram direktiv till utredningen.

Regeringen beslutade den 20 maj 2021 att tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté, Renmarkskommittén (N 2021:02), med uppdraget (dir. 2021:35) att lämna ett förslag till ny renskötsellag som ska ersätta den nuvarande rennäringslagen (1971:437). Kommittén skulle även analysera det samiska folkets rätt till jakt och fiske – såväl för de samer som i dag är medlemmar i samebyar som för dem som inte är det. De förslag som lämnades

skulle vara förenliga med Högsta domstolens slutsatser i Girjasdomen (NJA 2020 s. 3) och med Sveriges folkrättsliga förpliktelser. Kommittén skulle bl.a.

- bedöma inom vilka delar av statligt ägd mark dels inom åretruntmarkerna, dels ovanför den s.k. lappmarksgränsen när renskötsel är tillåten där, som samebyar i förhållande till staten genom urminnes hävd har ensamrätt att upplåta småviltsjakt och fiske
- ta ställning till om ensamrätten till upplåtelser av jakt enbart gäller småviltsjakt eller om den gäller allt vilt
- föreslå hur samebyarna bör vara organiserade
- bedöma om en förlikningsmekanism bör inrättas för att lösa tvister mellan samebyar, markägare och andra nyttjanderättshavare till mark som har med frågor om renskötselrätt att göra
- modernisera språket och förtydliga terminologin i renskötsellagstiftningen
- analysera om en rätt till jakt och fiske även tillkommer de samer som inte är medlemmar i samebyar, och vid behov föreslå författningsreglering eller andra åtgärder för att säkerställa den rätten
- föreslå de ändringar som kan krävas i annan lagstiftning om hänsyn till renskötseln.

Den 16 juni 2022 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv (dir. 2022:58) mot bakgrund av ett tillkännagivande från riksdagen (bet. 2020/21: MJU22, rskr. 2020/21:410). I enlighet med tillkännagivandet skulle kommittén

- under sitt arbete med att ta fram sina förslag ta hänsyn, förutom till samernas rättigheter, även till den övriga lokalbefolkningens, däribland den nationella minoriteten tornedalingar, och övriga invånares kultur, traditioner, intressen och behov av att kunna jaga och fiska samt till annan näringsverksamhet såsom skogsbruk och turism
- lämna nödvändiga författningsförslag eller förslag till andra åtgärder som kan motiveras av tilläggsdirektiven.

I juni 2023 överlämnade Renmarkskommittén delbetänkandet Jakt och fiske i renbetesland (SOU 2023:46) till regeringen. Delbetänkandet remitterades och enligt kommittédirektiven skulle Renmarkskommitténs uppdrag slutredovisas den 20 maj 2025. Av ett pressmeddelande från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet som publicerades den 7 november 2024 framgick att regeringen avsåg att avveckla Renmarkskommittén och tillsätta en ny utredning. Orsaken uppgavs vara att kritiken mot förslagen i delbetänkandet varit omfattande och att regeringen därför inte kommer att gå vidare med utredningens förslag. Den 19 december 2024 beslutade regeringen att kommitténs arbete skulle upphöra. Av tilläggsdirektiven till Sanningskommissionen för det samiska folket (se nedan) som regeringen beslutade om den 11 september 2025 framgår att arbetet med att tillsätta en ny utredning av rennäringslagen (1971:437) pågår i Regeringskansliet (dir. 2025:84).

Sanningskommissionen för det samiska folket

I november 2021 beslutade regeringen efter en hemställan från Sametinget att inrätta en kommitté i form av en sanningskommission, Sanningskommissionen för det samiska folket (Ku 2021:02), vilken ska kartlägga och granska den politik som förts gentemot samerna i ett historiskt perspektiv och dess konsekvenser för det samiska folket (dir. 2021:103). Kommissionen ska vidare synliggöra och sprida kunskap om samernas erfarenheter och kommissionens slutsatser samt lämna förslag på åtgärder som bidrar till upprättelse och främjar försoning och ett livskraftigt samiskt samhälle.

Uppdraget skulle slutredovisas senast den 1 december 2025. Den 11 april 2022 utsågs kommissionens ordförande och den 3 juni 2022 utsågs kommissionens ledamöter. Sammansättningen har sedan dess ändrats; bl.a. har kommissionen bytt ordförande två gånger. Den 1 april 2025 utsågs en ny ordförande för kommissionen efter att den tidigare ordföranden avsågt sig uppdraget den 31 oktober 2024.

Sanningskommissionen för det samiska folket har en egen webbplats där den beskriver sitt arbete. Kommissionen har genomfört flera samtalsmöten för att sprida information om sitt uppdrag, förankra sitt arbete hos det samiska folket och skapa dialog. Vidare har kommissionen genomfört intervjuer. Arbetet kommer att presenteras i tre volymer. En berättelsevolym, en forskningsantologi och ett huvudbetänkande. Berättelsevolymen ska vara det centrala bidraget, och de samiska erfarenheter som framställs i denna lägger grunden för kommissionens arbete och resultat.

Den 28 januari 2025 lämnade kommissionen in en begäran om förlängd utredningstid till regeringen, bl.a. mot bakgrund av upprepade personalförändringar och förändringar i arbetsledningen. Den 11 september 2025 beslutade regeringen om ett tilläggsdirektiv där det framgår att kommissionens utredningstid förlängs och att uppdraget i stället ska redovisas senast den 1 oktober 2026. (dir. 2025:84) Vidare framgår att avgränsningen av kommissionens uppdrag ska kvarstå och det därför inte heller fortsättningsvis ingår i kommissionens uppdrag att kartlägga och analysera vilken rätt till renskötsel och därtill knutna rättigheter som samer har och har haft och inte heller att föreslå författningsändringar inom de områden som omfattas av de direktiv som har gällt för Renmarkskommittén.

Genomförda konsultationer med Sametinget

För att följa upp det övergripande målet för samepolitiken har regeringen tagit fram ett antal bedömningsgrunder för den årliga resultatredovisningen till riksdagen i budgetpropositionen. En av dessa bedömningsgrunder är insatser för samiskt inflytande och delaktighet och för att följa upp den redovisar regeringen bl.a. uppgifter om antalet konsultationer enligt lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket. I budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1 utg.omr. 1 Rikets styrelse avsnitt 7.3.1) framgår att antalet konsultationsförfrågningar till Sametinget mer än fördubblades mellan

2022 och 2023 (110 jämfört med 296) för att därefter öka ytterligare något 2024 (325). Antalet avböjda konsultationer var ungefär detsamma 2022 och 2023 (70 respektive 68 procent) men ökade 2024 (86 procent). Under 2022 avslutades 5 konsultationer och under 2023 avslutades 9 konsultationer. Året därpå avslutades 34 konsultationer. Anledningen till att Sametinget har valt att avstå från konsultation i majoriteten av förfrågningarna uppges vara att det främst rör sig om ärenden av lokal karaktär som i högre grad berör en eller ibland flera samebyar. Vidare framgår det att Sametinget, i egenskap av företrädare för det samiska folket, härutöver själva initierade tre konsultationsprocesser under 2024.

Av redovisningen framgår även att antalet konsultationsförfrågningar till Sametinget från regeringen var lågt under 2022 och 2023 (3 respektive 2) men ökade 2024 (7). Från och med mars 2024 omfattas även kommuner och regioner av lagen och under året tog Sametinget emot 3 konsultationsförfrågningar från kommuner och 32 från regioner. De förvaltningsmyndigheter som skickade flest förfrågningar under 2024 var Länsstyrelsen i Jämtlands län (61), Skogsstyrelsen (63), Energimarknadsinspektionen (48) och Lantmäteriet (28). Enligt regeringens bedömning talar det ökande antalet konsultationsförfrågningar till Sametinget sedan lagen trädde i kraft för att kännedomen om lagens innebörd har ökat (prop. 2025/26:1 utg.omr. 1 s. 39).

I budgetpropositionen för 2025 föreslog regeringen att medel skulle tillföras för att ge Sametinget goda förutsättningar att hantera inkommande konsultationsförfrågningar och delta i konsultationer. Konstitutionsutskottet tillstyrkte regeringens förslag (prop. 2024/25:1 utg.omr. 1 s. 45, bet. 2024/25:KU1, rskr. 2024/25:71–78). Höjningen innebar att anslaget till Sametinget ökas med 5 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2025.

Konsultation vid gruvprojekt

Stegen från ett undersökningstillstånd till en gruva är flera, och de olika tillstånd som krävs enligt minerallagen beslutas av Bergsstaten medan tillstånd enligt miljöbalken beslutas av mark- och miljödomstolen och miljöprövningsdelegationen vid länsstyrelsen. Enligt konsultationslagen gäller skyldigheten att konsultera inte domstolsliknande nämnder och sådana organ i förvaltningsmyndigheter som har domstolsliknande uppgifter. Den gäller inte heller för regeringen när ett ärende från en sådan instans eller en domstol överlämnas till regeringen för prövning. Bergsstaten omfattas av konsultationsskyldigheten, men inte mark- och miljödomstolen eller miljöprövningsdelegationen. Inom ramen för miljötillståndsprövningen genomförs samråd med berörda enskilda och myndigheter enligt bestämmelserna i miljöbalken.

Bergsstaten är ett särskilt beslutsorgan som organisatoriskt tillhör myndigheten Sveriges geologiska undersökning (SGU) men som har en oberoende ställning i fråga om sin myndighetsutövning. Bergsstaten handlägger ärenden som rör prospektering och utvinning av mineral och leds av bergmästaren, som beslutar i frågor enligt minerallagen.

På Bergsstatens webbplats framgår att konsultationsförfrågningar i första hand kommer att skickas ut i ärenden om bearbetningskoncessioner och fastställelse av arbetsplan, men att det även kan bli aktuellt med andra ärendetyper hos Bergsstaten. Vidare anges att eftersom Bergsstatens ärendehandläggning sker genom ansökan från tredje part blir ärendena s.k. flerpartsärenden. Bergsstatens uppgift blir därför att hjälpa de samiska företrädarna och tredje part att uppnå enighet och samtycke i ärendet. Om det inte uppnås enighet eller samtycke mellan parterna i ärendet beslutar Bergsstaten när konsultationen avslutas.

Konsultationsskyldigheten gäller ärenden som kommit in till Bergsstaten från den 1 mars 2022.

En reformerad miljöprövning

Regeringen har i budgetpropositionen för 2026 aviserat att den avser att inrätta en ny miljöprövningsmyndighet under 2027 (prop. 2025/26:1, utg.omr. 20 Klimat, miljö och natur, s. 86). Reformen bygger på förslag från Miljötillståndsutredningen, som haft i uppdrag att se över och lämna förslag på hur tillståndsprövningen enligt miljöbalken kan förenklas och förkortas genom att göra prövningen mer flexibel, effektiv och förutsebar, och det innebär att prövningsuppgifter som i dag ligger hos flera aktörer kan samlas under en och samma myndighet.

I huvudbetänkandet En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess (SOU 2024:98) föreslår Miljötillståndsutredningen bl.a. att den nya myndigheten inte ska omfattas av konsultationsskyldigheten. I utredningen behandlas frågan om myndigheten bör omfattas av extra krav på konsultationsskyldighet enligt lagen om konsultation i frågor som rör det samiska folket. Utredningen konstaterar att varken mark- och miljödomstolen eller miljöprövningsdelegationen inom länsstyrelsen omfattas av konsultationsskyldigheten. Utredningen bedömer att det inte finns underlag att föreslå en förändring av konsultationsskyldigheten vid miljöprövning som en följd av att den nya Miljöprövningsmyndigheten tar över dessa uppgifter. Den nya prövningsmyndigheten kommer att handlägga samma typer av ärenden och meddela samma typ av beslut som görs i dag. Om regeringen gör en annan bedömning är utredningens uppfattning att formerna för hur konsultationen ska genomföras behöver utredas i särskild ordning. Utredningen bedömer vidare att det i och för sig finns goda förutsättningar för att genomföra konsultationen inom ramen för den nya miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocessen. De olika momenten behöver emellertid samordnas på ett tydligt sätt för att undvika att handläggningstiden fördröjs. Redan i dag ingår det i prövningsprocessen enligt miljöbalken att samråda med samiska företrädare och detta föreslås att gälla även fortsättningsvis.

I Miljötillståndsutredningens delbetänkande Tidigt besked om lämplig användning av mark och vatten (SOU 2025:88) föreslår utredningen att ett nytt tidigt besked från det allmänna inför tillståndsprövning införs, ett s.k.

områdesanvändningsbesked, som enligt förslaget bör lämnas av regeringen. I betänkandet tar utredningen ställning till om områdesanvändningsbeskedet bör omfattas av krav på konsultation med det samiska folket. Enligt utredningens bedömning beror behovet av konsultation på om begäran om områdesanvändningsbesked har inkommit innan eller efter att en ansökan om tillstånd eller annan prövning för verksamheten har gjorts. Bestämmelserna i konsultationslagen innebär enligt utredningen att ett områdesanvändningsbesked som inkommer till regeringen efter det att en tillståndsansökan har lämnats in, exempelvis på begäran av kommunfullmäktige, inte omfattas av konsultationskravet. Prövningen av en begäran om områdesanvändningsbesked som sker på initiativ av den som önskar bedriva en verksamhet och som inkommer innan en ansökan om tillstånd har lämnats in bör dock, precis som en ansökan om arbetskoncession, omfattas av krav på konsultation.

Betänkandena har remitterats och bereds inom Regeringskansliet. I förteckningen över propositioner som är avsedda att lämnas från mitten av januari 2026 under återstoden av riksmötet framgår att regeringen den 17 mars 2026 planerar att överlämna en proposition om en ny prövningsmyndighet på miljöområdet.

Rekommendation från Diskrimineringsombudsmannen

I den tidigare nämnda rapporten om nationella minoriteters rättigheter som DO publicerade i oktober 2025 finns ett avsnitt om förutsättningarna för inflytande och delaktighet (2025:2). Utifrån sina iakttagelser och erfarenheter drar DO slutsatsen att förutsättningarna för minoriteternas inflytande och delaktighet behöver stärkas. Regeringen bör därför bl.a. göra en översyn av konsultationslagen, så att den i större utsträckning motsvarar urfolksrätten.

Rapporten har överlämnats till regeringen.

Tidigare riksdagsbehandling

Sametinget

Utskottet har vid flera tillfällen avstyrkt motionsyrkanden om Sametingets konstruktion. Våren 2012 och 2015 (bet. 2011/12:KU17 och bet. 2014/15:KU16) framhöll utskottet att det är väsentligt att Sametingets roller som folkvalt organ och myndighet under regeringen hålls isär på ett för allmänheten tydligt sätt, och utskottet utgick från att regeringen även fortsättningsvis skulle ägna frågan den uppmärksamhet som krävs. Utskottet har även avstyrkt motionsyrkanden med hänvisning till att regeringen har uttryckt sin avsikt att stärka Sametinget (bet. 2011/12:KU17, bet. 2014/15:KU16 och bet. 2018/19:KU24) eller vidtagit åtgärder för att stärka Sametinget (bet. 2017/18:KU32). Våren 2023 (bet. 2022/23:KU28) avstyrkte utskottet ett yrkande om att det ska genomföras en organisatorisk analys av Sametingets konstruktion med hänvisning till att Statskontoret nyligen hade fått i uppdrag att analysera Sametingets verksamhet och föreslå åtgärder.

Utskottet avstyrkte likalydande yrkanden även våren 2024 och våren 2025 (bet. 2023/24:KU18 och bet. 2024/25:KU28). Utskottet konstaterade att Sametinget hade fått i uppdrag att redovisa vilka åtgärder de vidtar med anledning av Statskontorets rapport. Vid de två sistnämnda tillfällena har utskottet även avstyrkt yrkanden om att påskynda arbetet med en samisk parlamentsbyggnad. Utskottet noterade då att en hemställan från Sametinget i frågan bereddes inom Regeringskansliet och såg mot den bakgrunden inte skäl att föreslå någon åtgärd. Vid det senaste beredningstillfället lämnades en reservation (V och MP).

Samisk rätt till mark och vatten

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare avstyrkt motionsyrkanden om stärkt samisk rätt till mark och vatten (bet. 2018/19:KU24, bet. 2021/22:KU32, bet. 2022/23:KU28 och bet. 2023/24:KU18) med hänvisning till pågående arbete, bl.a. med anledning av Girjasdomen och att en parlamentariskt sammansatt kommitté, Renmarkskommittén, bl.a. hade i uppdrag att analysera det samiska folkets rätt till jakt och fiske. Våren 2025 konstaterade utskottet att regeringen beslutat att avveckla Renmarkskommittén men noterade samtidigt regeringens avsikt att tillsätta en ny utredning. Utskottet såg inte skäl att föregripa den process som pågick (bet. 2024/25:KU28). En annan uppfattning uttrycktes i en reservation (MP).

Utvärdering av konsultationslagen

I samband med att utskottet behandlade regeringens förslag till konsultationsordning avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att den föreslagna konsultationslagen skulle utvärderas efter tre år (bet. 2021/22:KU4). Utskottet konstaterade att regeringen i propositionen framhåller att det är lämpligt att den nya lagen om konsultationer utvärderas några år efter att den har trätt i kraft. Utskottet anförde också att kulturutskottet i sitt yttrande till utskottet föreslagit att motionen skulle avstyrkas. Mot den bakgrunden såg konstitutionsutskottet inte skäl att göra något tillkännagivande om en utvärdering.

Våren 2023 behandlade utskottet ett liknande yrkande om att regeringen skulle utvärdera konsultationsordningen. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet och konstaterade att lagen vid den tidpunkten endast hade varit i kraft i drygt ett år och att den del som innebär att även kommuner och regioner blir konsultationsskyldiga ännu inte hade trätt i kraft. Utskottet påminde vidare om att regeringen i propositionen som låg till grund för den nya lagen hade anført att den bör utvärderas några år efter att den trätt i kraft. Mot den bakgrunden vidhöll utskottet sin uppfattning att det inte fanns skäl att göra något tillkännagivande om en utvärdering. Företrädaren för Miljöpartiet reserverade sig. Våren 2024 avstyrktes ett liknande motionsyrkande efter förenklad beredning (bet. 2023/24:KU18).

Även våren 2025 vidhöll utskottet sin bedömning. Även om mer tid hade gått sedan utskottet sist behandlade frågan konstaterade utskottet att den del av lagen som innebär att även kommuner och regioner är konsultations-skyldiga vid tidpunkten endast hade varit i kraft i drygt ett år. En reservation lämnades (V, MP).

Granskningsärende

Våren 2025 granskade konstitutionsutskottet regeringens konsultation med samiska företrädare i samband med avvecklingen av Renmarkskommittén (bet. 2024/25:KU20 s. 53). Utskottet framhöll bl.a. vikten av att konsultation genomförs i god anda. Det fanns enligt utskottet skäl för regeringen att i fortsättningen överväga dels när i tid samiska företrädare bjuds in till konsultation, dels hur regeringen formulerar sig i kommunikationen kring angelägenheter som rör samerna i förhållande till konsultationslagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid flera tillfällen avstyrkt motionsyrkanden om Sametingets konstruktion. Utskottet kan liksom tidigare konstatera att Sametingets uppdrag att redovisa vilka åtgärder det vidtar med anledning av Statskontorets rapport fortfarande pågår. Vidare noterar utskottet att Sametingets hemställan om en ny parlamentsbyggnad bereds inom Regeringskansliet. Utskottet vidhåller därmed sina tidigare ställningstaganden och ser inte skäl att föreslå några åtgärder med anledning av motionsyrkandena, som därmed avstyrks.

Utskottet har tidigare avstyrkt förslag i motionsyrkanden om samisk rätt till mark och vatten med hänvisning till Girjasdomen och Renmarkskommitténs pågående arbete. Utskottet kan i likhet med förra året konstatera att regeringen har avvecklat Renmarkskommittén och meddelat sin avsikt att tillsätta en ny utredning. Utskottet ser inte skäl att föregripa den process som pågår och därmed avstyrks motionsyrkandena.

När det gäller konsultation vid gruvprojekt kan utskottet konstatera att Bergsstaten har en skyldighet att konsultera i ärenden som kommit in till myndigheten från den 1 mars 2022. Utskottet noterar vidare att Miljötillstånds-utredningen har sett över miljöprövningen och att utredningens förslag bl.a. innehåller överväganden i fråga om konsultationsskyldigheten. Utredningens betänkanden har remitterats och bereds inom Regeringskansliet. Utskottet finner inte skäl att ta något initiativ i enlighet med det som förordas i motionsyrkandet, som därmed avstyrks.

I fråga om en utvärdering av konsultationslagen gör utskottet inte någon annan bedömning än tidigare. Även om mer tid har gått sedan utskottet sist behandlade frågan har den del av lagen som innebär att även kommuner och regioner är konsultationsskyldiga knappt varit i kraft i två år. Som utskottet tidigare konstaterat framhöll regeringen i propositionen som låg till grund för den nya lagen att den bör utvärderas några år efter att den har trätt i kraft.

Utskottet anser därmed att det inte finns skäl för ett tillkännagivande, och motionsyrkandet avstyrks därmed.

Övriga nationella minoriteter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om judiskt liv i Sverige, romsk inkludering, en sanningskommission om romernas situation, Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaiset samt en sanningskommission för sverigefinnar.

Jämför reservation 9 (S), 10 (MP), 11 (MP), 12 (V), 13 (MP), 14 (S), 15 (MP) och 16 (V).

Motionerna

Judiskt liv i Sverige

I kommittémotion 2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S) yrkande 25 föreslås ett tillkännagivande om strategin Judiskt liv i Sverige. Motionärerna uppmanar regeringen att regelbundet följa upp strategins genomförande, att säkerställa långsiktig finansiering till judiska organisationer, kulturinstitutioner och språkprogram för jiddisch samt att uppmärksamma säkerhetsfrågor för de judiska församlingarna och vid judiska kulturarrangemang. Vidare förordar motionärerna i yrkande 26 ett tillkännagivande om fortsatt stöd till den judiska minoriteten. Motionärerna framhåller att ett fortsatt arbete för att stärka säkerheten kring judiska institutioner och för att öka tryggheten för judar i Sverige är helt nödvändigt och i motionen efterfrågas flera åtgärder på området.

I kommittémotion 2025/26:3423 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att främja judiskt liv i Sverige, bekämpa antisemitism och synliggöra judisk kultur. Vidare förordar motionärerna i yrkande 2 ett tillkännagivande om att en strategi för ett starkt judiskt liv i Sverige bör ges tillräckliga resurser och tydliga mandat. I motionen framhålls att det är viktigt att strategin omfattar ett arbete för att motverka antisemitism. I yrkande 3 föreslås dessutom ett tillkännagivande om rollen som nationell samordnare och det mandat samordnaren behöver. Enligt motionärerna är det viktigt att rollen som nationell samordnare ges tydliga mandat, inte minst i relationen till andra myndigheter. Motionärerna förordar också i yrkande 4 ett tillkännagivande om säkerheten för den judiska minoriteten. Motionärerna är bekymrade över det läge som råder just nu, där den judiska minoriteten i Sverige befinner sig i en allt sämre situation rent säkerhetsmässigt.

I motion 2025/26:343 av Nima Gholam Ali Pour (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda riktade insatser för att motverka den antisemitism som är utbredd bland muslimer i Sverige. Vidare

föreslår motionären i yrkande 2 ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda kopplingen mellan islamism och antisemitism, samt i yrkande 3, att det tas fram en strategi för att motverka muslimsk antisemitism.

I motion 2025/26:3489 av Joar Forssell (L) föreslås ett tillkännagivande om stärkt skydd för den judiska minoriteten och i motionen lämnas förslag på flera åtgärder på området.

Romsk inkludering

I kommittémotion 2025/26:3436 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att öka romers inkludering. Motionärerna anser bl.a. att det tidigare projektet med s.k. brobyggare ska följas upp och framhåller vikten av främjandet av romskt föreningsliv. Vidare förordar motionärerna i yrkande 3 ett tillkännagivande om att bekämpa antiziganism och diskriminering.

Sanningskommission om romernas situation

I partimotion 2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 14 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör inrätta en oberoende sanningskommission om relationen mellan svenska staten och den nationella minoriteten romer och resande.

I kommittémotion 2025/26:3436 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att tillsätta en oberoende sanningskommission som kan ge romer och resande upprättelse och återställa förtroendet för svenska myndigheter.

Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaiset

I kommittémotion 2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 24 föreslås ett tillkännagivande om att ta till sig Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaisets betänkande. Motionärerna framhåller vikten av att erkänna de historiska kränkningar som har begåtts mot minoriteten men också av att regeringen vidtar åtgärder med anledning av kommissionens utredning.

I kommittémotion 2025/26:3437 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om en handlingsplan för genomförandet av förslag i Sanningskommissionens betänkande. Motionärerna anser att kommissionen lämnar flera viktiga förslag för att Sverige ska kunna förverkliga och utöka de särskilda rättigheter som gäller tornedalingar, kväner och lantalaiset och anser att regeringen ska ta fram en handlingsplan för genomförandet och uppföljningen av kommissionens förslag till insatser.

Sanningskommission för sverigefinnar

I partimotion 2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 20 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till en oberoende sanningskommission om relationen mellan svenska staten och den nationella minoriteten sverigefinnar.

I motion 2025/26:688 av Malin Danielsson (L) föreslås ett tillkännagivande om att utreda förutsättningarna för en sverigefinsk sanningskommission.

Gällande rätt

Regeringsformen m.m.

Av 1 kap. 2 § femte stycket regeringsformen följer bl.a. att det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person. Av sjätte stycket framgår att bl.a. etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas. I 16 kap. 8 § brottsbalken (BrB) föreskrivs straff för hets mot folkgrupp, och i 16 kap. 9 § BrB föreskrivs straff för olaga diskriminering.

Den 1 juli 2024 ändrades bestämmelsen i 16 kap. 8 § BrB. Tillämpningsområdet förtydligades och utvidgades i viss mån på så sätt att bl.a. förnekelse av Förintelsen och vissa andra internationella brott uttryckligen kriminaliserades. Vidare framgår det av lagtexten att regleringen omfattar uppmaning till våld samt att enskilda personer i de skyddade grupperna får skydd och därigenom målsägandestatus och rätt till skadestånd (prop. 2023/24:93, bet. 2023/24:KU22, rskr. 2023/24:194).

Bakgrund och pågående arbete

Ny handlingsplan mot rasism och hatbrott

Den 12 december 2024 beslutade regeringen om en ny handlingsplan mot rasism och hatbrott (A2024/01394) som därmed ersatte den tidigare nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott (Ku106/02629). Den nya planen togs fram mot bakgrund av att Statskontoret fått i uppdrag att analysera och följa upp den tidigare planen (se närmare om uppdraget och Statskontorets rekommendationer i bet. 2023/24:KU18 s. 9 f.). Det övergripande målet med den nya handlingsplanen är ett samhälle fritt från rasism. Planen har därutöver ett antal delmål för vart och ett av planens fyra fokusområden – skola, rättsväsende, välfärd och arbetsliv – mot vilket arbetet ska följas upp. Planen pekar också ut ett antal myndigheter för varje fokusområde som särskilt viktiga i arbetet med planen. Vidare listar planen ett antal åtgärder inom varje område. Utöver tydligare mål för arbetet är handlingsplanens fokus på arbetslivet nytt i jämförelse med hur arbetet mot

rasism bedrivits tidigare, och handlingsplanen innehåller bl.a. åtgärder för att ge arbetsgivare, förtroendevalda och andra aktörer på arbetsmarknaden bättre kunskap och arbetssätt för att kunna motverka rasism och diskriminering i arbetslivet. Handlingsplanen ska skapa en struktur för det nationella arbetet mot rasism och hatbrott men ska också kunna bidra till arbetet på lokal och regional nivå.

Forum för levande historia har fått i uppdrag att samordna och följa upp genomförandet av handlingsplanen. Myndigheten ska bl.a. ta fram ett uppföljningssystem med indikatorer och årligen lämna en samlad redovisning av arbetet till regeringen. Arbetet med handlingsplanen ska slutredovisas 2029 och regeringen avser att genomföra en extern utvärdering av arbetet med handlingsplanen efter fem år.

EU:s arbete mot rasism och antisemitism

EU:s handlingsplan mot rasism 2020–2025 (COM(2020) 565) respektive strategi för att bekämpa antisemitism och främja judiskt liv 2021–2030 (COM(2021) 615) utgör grunden för EU:s arbete på området. Handlingsplanen syftar till att på ett konkret sätt lägga fram åtgärder som ska vidtas för att motverka rasism och diskriminering på grund av etnicitet inom unionen och omfattar följande sju övergripande områden:

- den rättsliga ramen för att motverka rasism och diskriminering
- åtgärder inom sysselsättning, utbildning, hälso- och sjukvård, socialt skydd och bostäder
- brottsbekämpande myndigheters arbete
- ett strukturerat arbetssätt genom handlingsplaner
- jämlikhetsdata
- utåtriktat arbete och bemötande
- EU:s institutioners interna arbete.

Strategin är en del av kommissionens insatser för att bekämpa alla former av hat, diskriminering och rasism och kompletterar handlingsplanen. Strategin består av följande tre pelare:

- Förebygga och bekämpa alla former av antisemitism
- Skydda och främja judiskt liv i EU
- Främja minnet av samt utbildning och forskning om Förintelsen.

Därutöver innehåller strategin avsnitt om EU:s roll i det globala arbetet mot antisemitism och om strategins genomförande.

Samtliga medlemsstater har uppmanats att anta nationella planer och strategier senast 2022.

Det fortsatta arbetet i kampen mot rasism och antisemitism diskuterades vid rådet för rättsliga och inrikes frågor den 9–10 mars 2023. Ministrarna redogjorde för vilka åtgärder som vidtagits och ska vidtas på nationell nivå

och diskuterade hur rådet kan skapa en framåtblickande strategi i kampen mot rasism och antisemitism.

Vid Europeiska rådets möte den 15 oktober 2024 godkände ministrarna en förklaring om främjande av judiskt liv och bekämpande av antisemitism. I förklaringen betonas vikten av att bekämpa alla former av antisemitism, rasism, hat och diskriminering, särskilt mot bakgrund av den ökande antisemitismen i EU. Vidare betonas behovet av att främja judiskt liv genom hågkomst, kultur och utbildning och genom att garantera det judiska folket säkerhet och skydd.

Hågkomst av Förintelsen och Sveriges åtaganden

Malmö internationella forum för hågkomst av Förintelsen och bekämpande av antisemitism ägde rum den 13 oktober 2021. Alla delegationer som deltog på forumet inbjöds att presentera åtaganden, s.k. pledges. Regeringens åtaganden består av åtgärder för att främja hågkomsten av Förintelsen och bekämpa antisemitism, antiziganism och andra former av rasism, bl.a. genom satsningar på utbildning, forskning, säkerhet, rättsväsende och stärkt lagstiftning. Regeringen presenterade för svenskt vidkommande följande åtaganden:

- inrätta ett museum om Förintelsen
- främja utbildning för att förebygga antisemitism och andra former av rasism genom bl.a. ökade resurser till Skolverket och Vetenskapsrådet
- bekämpa antisemitism, antiziganism och andra former av rasism online och offline, bl.a. genom att tillsätta en parlamentarisk kommitté som skulle undersöka förutsättningarna för en tydligare kriminalisering av förnekelse av Förintelsen
- stärka arbetet för romsk inkludering, bl.a. genom att inrätta språkcentrum för jiddisch och romani chib
- förstärka säkerhetsbidrag till trossamfund.

Forum för levande historia

Forum för levande historia ska enligt sin instruktion främja arbete med demokrati och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen och andra brott mot mänskligheten. I sin verksamhet genomför Forum för levande historia flera insatser för att sprida kunskap om och uppmärksamma olika folkmord i historien, bl.a. genom att tillhandahålla information och utbildningar.

Forum för levande historia har bl.a. i regleringsbrev fått ett uppdrag att genomföra en nationell studie av förekomsten av antisemitiska attityder och föreställningar i befolkningen samt ett uppdrag att ta fram en kunskapsöversikt över spridning och åtgärder för att motverka spridning av antisemitism på nätet. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2027. Uppdraget om kunskapsöversikten delredovisades den 30 maj 2025 och översikten finns publicerad på Totalförsvarets forskningsinstituts webbplats, eftersom institutet

genomfört litteraturstudien på uppdrag av Forum för levande historia. Litteraturstudien visar att antisemitismen är särskilt livskraftig i digitala miljöer, där gamla stereotyper och konspirationsteorier omformas till digitala format och sprids, bl.a. via kodade uttryck, mem och ”humor”. Dessa uttryck kan vara svåra att identifiera och bidrar till en normalisering av antisemitiska idéer. Normaliseringen skapar, enligt forskningen på området, i sin tur en grogrund för bredare intolerans och risk för radikalisering, och kan i värsta fall inspirera till våldsdåd. De senaste årens kriser och krig har lett till ökad spridning. I rapporten lyfter man också fram kunskapsluckor och forskningsbehov.

Tillsammans med Skolverket har Forum för levande historia fått i uppdrag att vidareutveckla och följa upp verktyget Demokratistegen som lanserades i februari 2024. Verktöget ska anpassas till fler skolformer och myndigheterna ska arbeta för att nå fler förskolor och skolor, i synnerhet sådana som är i behov av verktyget. Syftet är att motverka nutida uttryck för antisemitism och andra former av rasism. Uppdraget slutredovisades den 15 januari 2026.

Regeringen har även förstärkt myndighetens uppdrag om kunskaphöjande insatser mot antisemitism, som genomförs i samverkan med Segerstedt-institutet vid Göteborgs universitet. Från och med 2024 ska myndigheten även bidra till att fler lärare, rektorer och andra relevanta aktörer som har en viktig roll i att motverka antisemitism bland barn och unga kan nås av insatserna (Ku2024/00063).

Vidare har myndigheten fått i uppdrag att genomföra en studie av attityder till intolerans i den svenska befolkningen (A2024/01392). I uppdraget ingår att undersöka attityder till och föreställningar om utsatta grupper såsom utrikes födda, afrosvenskar, judar, muslimer, romer, samer och hbtqi-personer.

Myndigheten ska inom ramen för arbetet synliggöra gemensamma mönster men också skillnader i attityder och analysera hur dessa samvarierar med faktorer såsom ålder, kön, utbildning, svensk eller utländsk bakgrund, socioekonomisk situation samt var i landet och i vilken typ av geografiskt område svaranden är bosatt. Uppdraget ska genomföras i dialog med berörda civilsamhällesorganisationer och slutredovisas senast den 1 mars 2027.

Forum för levande historia har också haft i uppdrag att lämna förslag på fortsatt förvaltning och utveckling av budskapet i boken ”... om detta må ni berätta ... En bok om Förintelsen 1933–1945” (Bruchfeld & Levine, 1998). Uppdraget redovisades den 30 april 2024. Genom riksdagens beslut tillfördes myndigheten medel för en bred folkbildande insats utifrån boken (prop. 2024/25:1 utg.omr. 17, bet. 2024/25:KrU1, rskr. 2024/25:82–85).

Myndigheten har vidare fått i uppdrag att främja hågkomstresor till Förintelsens minnesplatser (se nedan).

Hågkomstresor till Förintelsens minnesplatser

Den 16 mars 2023 beslutade regeringen att tilldela medel för att genomföra och främja hågkomstresor till Förintelsens minnesplatser. Hågkomstresorna

och utbildningsinsatserna genomförs av Svenska kommittén mot antisemitism, Voksenåsen AS och Forum för levande historia.

I samband med Förintelsens minnesdag i januari 2024 beslutade regeringen om en förstärkning av medlen med 1 miljon kronor. Förstärkningen är öronmärkt för hågkomstresor och utbildningsinsatser för skolor i områden med socioekonomiska utmaningar och syftar till att möjliggöra för fler elever och lärare att delta i en hågkomstresa och att nå skolor och elever som annars tenderar att i lägre utsträckning delta i hågkomstresor.

Under perioden 2024–2026 har genom riksdagens beslut anslaget 6:1 Allmänna val och demokrati inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse ökat med 6 miljoner kronor årligen (prop. 2023/24:1 utg.omr. 1, bet. 2023/24:KU1, rskr. 2023/24:66–73) för att främja hågkomstresor.

I ett pressmeddelande från Kulturdepartementet den 26 januari 2025 meddelade regeringen sin avsikt att öka medlen till hågkomstresor till 8 miljoner kronor samt att permanenta satsningen. I vårändringsbudgeten för 2025 föreslog också regeringen att ovan nämnda anslag skulle tillföras 2 miljoner kronor för att fler skulle få möjlighet att delta i hågkomstresor till förintelsens minnesplatser och på så sätt stärka arbetet för att motverka antisemitism, antiziganism och andra former av intolerans (prop. 2024/25:99). Riksdagen beslutade enligt regeringens förslag (bet. 2024/25:FiU21, rskr. 2024/25:252–263). I budgetpropositionen för 2026 anför regeringen att det är angeläget att fler får ta del av hågkomstresorna och att statens stöd på området präglas av långsiktighet. Regeringen föreslog därför att den pågående satsningen skulle förstärkas och att medlen för ändamålet permanentas. Anslaget föreslogs ökas med 2 miljoner kronor 2026, och fr.o.m. 2027 beräknas anslaget öka med 8 miljoner kronor för samma ändamål (prop. 2025/26:1 utg.omr. 1). Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2025/26:KU1, rskr. 2025/26:84–91).

Uppdrag att kartlägga utsatthet för antisemitism

Brottsförebyggande rådet (Brå) har haft i uppdrag att ta fram kunskap om den judiska minoritetens utsatthet för antisemitism (Ju2024/00825). Brå har inom ramen för uppdraget beskrivit polisanmälningar om hatbrott med antisemitiska motiv som registrerades mellan oktober och december 2023 samt motsvarande period 2022. Brå har även studerat samtida erfarenheter av antisemitiska hatbrott samt otrygghet och rädsla för sådana brott.

De delar av uppdraget som gällde hatbrottsmarkerade anmälningar redovisades våren 2024. Av myndighetens rapport (Brå 1188) framgår att det skedde en kraftig ökning av antalet anmälda antisemitiska hatbrott hösten 2023 i jämförelse med hösten 2022. Under perioden den 7 oktober till 31 december 2023 identifierade Brå totalt 110 hatbrott med antisemitiska motiv, vilket var närmare fem gånger så många som motsvarande period året före. Av ungefär 20 procent av anmälningarna hösten 2023 framgår någon form av hänvisning till Hamas attack den 7 oktober eller det efterföljande våldet i Gaza.

Uppdraget slutredovisades i en rapport som publicerades den 5 juni 2025 (2025:9). Enligt slutsatserna i rapporten vittnar intervjupersonernas berättelser om en stor variation i utsatthet för antisemitiska händelser under de senaste fem åren. Den vanligaste formen av utsatthet som drabbar de intervjuade judiska verksamheterna uppges vara hatiska meddelanden och hot genom brev, telefonsamtal och e-post. Vidare framkommer att fler vittnar om hat och hot mot personal eller medlemmar. Risken att utsättas för hatbrott eller antisemitiska kränkningar är större som offentlig person eller som synligt judisk. Vidare uppges barn vara mer utsatta än äldre. Utsattheten kommer från flera håll, från personer med varierande bakgrund och från olika miljöer. Antisemitism måste därför enligt Brå förstås som ett samhällsproblem som finns inom breda lager av befolkningen. En skillnad efter terrorattacken mot Israel den 7 oktober 2023 är att antisemitiska händelser beskrivs ha riktats mot den judiska minoriteten från oväntat håll, exempelvis från personer ur majoritetssamhället som intervjupersonerna upplever inte tidigare gett uttryck för antisemitism. Ett genomgående drag i intervjuerna är upplevelsen att uttryck för hat och annan antisemitism har eskalerat efter den 7 oktober 2023.

Utsattheten har särskilt ökat bland medlemmarna i och de som utför arbete för de judiska verksamheterna men även mot själva verksamheterna. Antisemitiska hatbrott och kränkningar efter den 7 oktober 2023 uppfattas oftare ha koppling till kriget i Gaza. Samtidigt som antalet antisemitiska händelser upplevs ha ökat är det också flera intervjupersoner som uppfattar en normförskjutning i vad som är tillåtet att yttra om judar i media, vid demonstrationer och i samhället i stort och att det skett en normalisering av grövre antisemitiska uttryck.

Även upplevelsen av otrygghet och rädsla för att utsättas för antisemitiska hatbrott och kränkningar varierar stort. Det är främst de vars verksamheter upprepat utsatts för antisemitiska hatbrott som bär på en starkare och beständig oro. En faktor som nämns öka otryggheten och rädslan i judiska organisationer är om man har en föreningslokal eller fastighet som måste skyddas. Rädslan att utsättas ökar också med synlighet – det finns en rädsla att medarbetare som är mer offentliga inom verksamheterna ska drabbas. Rädslan och oron beskrivs också ha ökat efter den 7 oktober 2023.

I rapporten framkommer också att konsekvenserna av utsatthet, otrygghet och oro är många för de judiska verksamheterna, deras personal och deras medlemmar. Flera har känt sig tvingade att förstärka verksamheternas fysiska skydd efter den 7 oktober. Ett framträdande tema i intervjuerna är ökad psykisk ohälsa, ångest och stress bland de som utför arbete för de judiska verksamheterna och bland medlemmar. Utsattheten efter den 7 oktober 2023 medför såväl isolering som stärkt judisk gemenskap.

Utifrån det som har framkommit i intervjuerna bedömer Brå att det behövs både kunskapssökande och förebyggande åtgärder i skolan för att skolledningar och skolpersonal ska kunna känna igen samtida uttryck för antisemitism samt känna sig trygga i hur de aktivt kan arbeta mot dessa

uttryck. Vidare bedömer Brå att det kan finnas anledning att följa upp det skydd och stöd som Polismyndigheten erbjuder judiska verksamheter.

Förstärkning av arbetet mot rasism

Anslaget 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m. tillfördes genom riksdagens beslut 20 miljoner kronor 2024 och 10 miljoner kronor årligen 2025–2026 för att förstärka arbetet mot rasism och annan främlingsfientlighet samt diskriminering (prop. 2023/24:1 utg.omr. 13, bet. 2023/24:AU1, rskr. 2023/24:102). Samma anslag tillfördes genom riksdagens beslut 10 miljoner kronor årligen 2027–2029 för arbetet inom ramen för handlingsplanen mot rasism och hatbrott (prop. 2025/26:1 utg.omr. 13, bet. 2025/26:AU1, rskr. 2025/26:123).

Nationell studie om antisemitism i skolväsendet

Skolverket fick i regleringsbrevet för 2024 i uppdrag att genomföra en nationell studie om antisemitism för att undersöka barnens, elevernas och personalens upplevelser av nutida antisemitiska uttryck, incidenter och attityder i skolväsendet. I uppdraget ingick även att Skolverket ska beskriva hur skolväsendet arbetar för att motverka antisemitism. Skolverket skulle dessutom lämna exempel på insatser som bidrar eller har bidragit till att motverka antisemitism i skolväsendet. Uppdraget slutredovisades den 1 december 2025.

I rapporten Antisemitism i skolan (2025:28) anger Skolverket att deras studie visar att antisemitismen i skolan kan ta sig många olika uttryck, såväl både tydliga och medvetna uttryck i ett klassrum som omedvetet språkbruk i form av skämt och jargong mellan elever i korridorerna. Många antisemitiska uttryck kan kopplas till högerextremism eller Israel–Palestina-konflikten. Uttrycken skapar otrygghet för elever med judisk identitet. Studien visar också att det krävs kunskap hos skolans personal för att kunna upptäcka och motverka antisemitiska uttryck. Det finns inte specifika insatser som har en bevisad effekt när det gäller att motverka antisemitism. Skolan behöver dels arbeta generellt med demokrati och värdegrund samt med kunskap om antisemitism, dels kunna hantera specifika uttryck när de uppstår.

Insatser och bidrag för att stärka trossamfundens säkerhet

Myndigheten för stöd till trossamfund har haft i uppdrag att genomföra insatser för att stärka trossamfunds säkerhet och öka kunskapen om deras säkerhetssituation och utsatthet för olika former av rasism och hatbrott. I uppdraget har ingått att ta fram en rapport om olika trossamfunds säkerhetssituation och att genomföra kunskapshöjande insatser på regional nivå riktade till trossamfund, kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter (A2023/00983). Uppdraget slutredovisades i mars 2025. I rapporten Hot och risker i trossamfund redovisas resultatet av myndighetens kartläggning av lokala församlingars utsatthet och sårbarhet för brott och andra risker.

Resultaten från myndighetens enkätundersökning visar att drygt sju av tio församlingar i Sverige har utsatts för någon form av brott under det senaste året. Egendomsbrott är generellt sett vanligare än våldsbrott inom de flesta samfund, och judiska, muslimska och ortodoxa församlingar drabbas i nästan lika stor utsträckning av våldsbrott. I studien framkommer vidare att internationella händelser och offentlig debatt påverkar säkerhetssituationen. Ungefär en tredjedel uppger att säkerhetsläget försämrats efter koranbränningarna i Sverige 2023. Lite mer än var sjunde församling säger att säkerhetsläget försämrats till följd av kriget i Ukraina och en lika stor andel rapporterar en försämring av säkerhetsläget efter den 7 oktober 2023. Händelserna har påverkat de olika församlingarna i olika utsträckning. Enligt studien begränsar oro för hat och hot församlingarna i deras aktiviteter och deltagande i det offentliga samtalet. Det gäller t.ex. hur de uttrycker sig och agerar, och särskilt i digitala sammanhang. Enligt myndigheten talar studien för att det finns ett betydande mörkertal i fråga om polisanmälningar. Orsakerna till att avstå från att anmäla är primärt att det upplevs som meningslöst eller att det varit en bagatell, men även att församlingarna själva hanterat situationen. Det finns också inom vissa församlingar en rädsla för att polisanmälningar kan leda till medial uppmärksamhet med potentiellt negativa konsekvenser.

Trossamfund, ideella föreningar och stiftelser som känner rädsla för våld, hot eller trakasserier kopplat till sin verksamhetslokal kan ansöka om statsbidrag. För att stärka säkerheten vid bl.a. judiska synagogor och andra institutioner samt judiska evenemang och mötesplatser tillfördes 19 miljoner kronor årligen till följd av riksdagens beslut om budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 1, bet. 2021/22:KU1, rskr. 2022/23:65–72). I budgetpropositionen för 2024 föreslog regeringen att nivån på säkerhetsmedlen skulle höjas med 30 miljoner kronor. Konstitutionsutskottet tillstyrkte regeringens förslag (prop. 2023/24:1, utg.omr. 1 s. 99, bet. 2023/24:KU1, rskr. 2023/24:66–73). Höjningen innebär att statsbidraget för säkerhetshöjande åtgärder till trossamfund är 74 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2024. Regeringen beslutade den 25 oktober 2023 om ett stärkt stöd om 10 miljoner kronor till Judiska Centralrådet för säkerhetshöjande åtgärder för att förstärka åtgärder som t.ex. bevakning, akututrustning och katastrofberedskap. Detta stöd är utöver förstärkningen på 30 miljoner kronor.

Den 1 september 2022 fick Statskontoret i uppdrag att göra en översyn av statsbidraget (Ku2022/01426). Uppdraget redovisades i maj 2023 (2023:11) och i rapporten lämnar Statskontoret flera förslag för att göra stödet mer ändamålsenligt och träffsäkert. Den 10 oktober 2023 fattade regeringen beslut om att ändra förordningen (2018:1533) om statsbidrag för säkerhetshöjande åtgärder till organisationer inom det civila samhället i linje med Statskontorets förslag. Ändringarna trädde i kraft den 1 januari 2024 och innebär bl.a. att de organisationer som har störst behov av stöd ska kunna få stöd. I samband med förordningsändringen flyttade regeringen även över myndighetsansvaret för prövning av statsbidrag från Kammarkansliet till Myndigheten för stöd till

trossamfund och det infördes också ett särskilt verksamhetsbidrag som syftar till att ge förutsättningar för ett långsiktigt säkerhetsbidrag.

Myndigheten för stöd och trossamfund har efter regeringens beslut upphört, och den 1 januari 2026 inordnades dess uppgifter i Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF). Bidragsgivning kommer framöver att hanteras av Avdelningen för statsbidrag på MUCF.

En nationell strategi för att stärka judiskt liv och motverka antisemitism

Den 15 maj 2025 fattade regeringen beslut om en nationell strategi för att stärka judiskt liv och motverka antisemitism. Strategin ska skapa en struktur för det nationella arbetet under perioden 2025–2034. Målsättningen är att lägga grunden för ett mer målinriktat och samordnat arbete som kan påskynda att åtgärder utvecklas och genomförs. Strategin utgår från dessa tre fokusområden som bedöms vara av central betydelse:

- kunskap, utbildning och forskning om judiskt liv
- judisk kultur och svensk-judiskt kulturarv
- trygghet och öppenhet – arbetet mot antisemitism.

För vart och ett av fokusområdena finns det en målsättning, och det anges även en inriktning för arbetet med att uppnå målsättningen. Fokusområdena och målsättningarna ska fungera vägledande för de myndigheter och aktörer som berörs av strategin och det arbete som genomförs inom ramen för strategin ska kunna följas upp mot målsättningarna. Målsättningarna relateras till flera av Sveriges åtaganden enligt Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (SÖ 2000:2), ramkonventionen, och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (SÖ 2000:3), språkstadgan, samt flera av FN:s konventioner om mänskliga rättigheter.

Målsättningen för fokusområde 1 är att det ska finnas god kunskap om judiskt liv i samhället och att personer som tillhör den judiska minoriteten ska ha goda möjligheter att lära sig judiska språk. För fokusområde 2 är målsättningen att det ska finnas ett levande svensk-judiskt kulturarv och goda möjligheter att ta del av judiskt kulturliv. Fokusområde 3 är indelat i tre delområden: forskning och kunskap om antisemitism, kunskapsspridning och utbildning om antisemitism samt säkerhet. Den gemensamma målsättningen för de tre delområdena är att judar i Sverige ska kunna leva öppet, tryggt och säkert.

Strategin tar sin utgångspunkt i betänkandet Ett starkt judiskt liv för framtida generationer – Nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige 2025–2034 (SOU 2024:3). I strategin framgår att remissbehandlingen av betänkandet visar att det finns ett brett stöd för en nationell strategi. En annan utgångspunkt för strategin är regeringens handlingsplan mot rasism och hatbrott (A2024/01394). Även EU:s strategi för att bekämpa antisemitism och främja judiskt liv 2021–2030 har beaktats. Lagen (2009:724) om nationella

minoriteter och minoritetsspråk (minoritetslagen) är också av relevans för strategin, liksom annan lagstiftning som på olika sätt berör de nationella minoriteternas rättigheter, hatbrottslagstiftningen och diskrimineringslagen.

Aktörer som har särskild betydelse för genomförandet av strategin är den nationella samordnaren (se nedan), myndigheter, kommuner och regioner, den judiska minoriteten och internationella aktörer.

Arbetet inom ramen för strategin ska följas upp och utvärderas. I strategin framgår att uppföljningen ska utgå från redovisningar från berörda myndigheter och att den så långt som möjligt ska bygga på sammanställning och bearbetning av de uppgifter som redan i dag samlas in regelbundet. Därutöver bedömer regeringen att uppföljningen behöver utvecklas, t.ex. genom att indikatorer som följer utvecklingen inom strategins tre målsättningar tas fram. Regeringen anför vidare att det kan uppstå ett behov av att revidera strategin, och för att ge regeringen ett underlag för ett sådant ställningstagande behöver strategin utvärderas av en aktör som inte själv har en betydande roll i genomförandet. Regeringen avser att återkomma i denna fråga. I arbetet med att följa upp genomförandet av strategin är dialog med såväl judiska organisationer inom civilsamhället som relevanta myndigheter av stor betydelse.

En nationell samordnare för strategin

Regeringen beslutade den 6 november 2025 att tillsätta en nationell samordnare för strategin för att stärka judiskt liv och motverka antisemitism (dir. 2025:97). Syftet med uppdraget är att strategin ska få genomslag och leda till varaktiga förändringar i samhället. Uppdraget ska genomföras i dialog och samverkan med den judiska minoriteten. Samordnaren ska bl.a.

- samordna de myndigheter och aktörer som kan bidra till strategins genomförande och verka för att de bidrar till att strategins målsättningar uppnås
- föreslå hur strategin måluppfyllelse ska följas upp
- följa upp strategins genomförande och måluppfyllelse samt analysera och lämna förslag på eventuella kompletterande åtgärder för att målsättningarna ska nås
- analysera vilka befintliga förvaltningsmyndigheter som på sikt skulle kunna ta över samordningen och uppföljningen av strategin och föreslå den mest lämpade myndigheten.

Uppdraget ska delredovisas senast den 31 mars 2027 respektive den 31 mars 2028 och slutredovisas senast den 31 mars 2029.

Uppdrag m.m. inom ramen för strategin

Riksarkivet

Riksarkivet har fått ett uppdrag för perioden 2025–2028 för att bidra till genomförandet av strategin (Ku2025/00575). Uppdraget innebär att Riksarkivet på olika sätt ska synliggöra det svensk-judiska kulturarvet och hur det återspeglas i arkiv som finns hos Riksarkivet – för forskare, skolväsendet och en bredare allmänhet. Riksarkivet ska vidare bistå sammanslutningar inom den judiska minoriteten i frågor som rör förmedling av information ur arkiv som förvaltas av dem. Uppdraget ska genomföras i dialog med representanter för den judiska minoriteten och slutredovisas senast den 15 februari 2029.

Forum för levande historia

Forum för levande historia fick den 15 maj 2025 i uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser mot antisemitism riktade till lärare och annan personal inom utbildningsväsendet (A2025/00530). I uppdraget ingår att:

- genomföra utbildningsinsatser om antisemitism på plats i nära samarbete med regionala och lokala aktörer
- ta fram och sprida webbutbildningar och metodstöd som kan användas för att identifiera, hantera och motverka antisemitism
- ta fram och sprida pedagogiska verktyg och metoder för att stärka barns och ungas förmåga att identifiera och motverka antisemitism i digitala miljöer, med särskilt fokus på förmågan att identifiera antisemitism som uttrycks i bilder och filmer.

Uppdraget ska genomföras i dialog med flera berörda myndigheter, judiska organisationer och organisationer som verkar mot antisemitism. Uppdraget ska delredovisas senast den 15 februari under åren 2026–2028 och slutredovisas senast den 15 februari 2029. I delredovisningen ska det ingå en redogörelse för genomförda insatser och i vilken utsträckning de har nått utpekade målgrupper. I slutredovisningen ska det ingå en analys av hur arbetet har bidragit till att lärare och annan personal inom skolan har fått bättre kunskap och verktyg för att kunna förebygga och motverka antisemitism.

Polismyndigheten

Polismyndigheten har fått i uppdrag att samordna genomförandet av insatser och de inriktningar som rör säkerhet inom strategins fokusområde Trygghet och öppenhet – arbetet mot antisemitism (Ju2025/01104). Uppdraget ska genomföras i samverkan med flera berörda myndigheter och i dialog med judiska organisationer och organisationer som verkar mot antisemitism. Uppdraget ska delredovisas senast den 15 februari under åren 2026–2028 och slutredovisas senast den 15 februari 2029. Delredovisningarna ska innehålla en beskrivning och analys av hur arbetet fortlöper i relation till strategin och de inriktningar som anges för delområdet Säkerhet inom fokusområdet Trygghet och öppenhet – arbetet mot antisemitism. Av redovisningen ska det

särskilt framgå hur Polismyndigheten arbetar för att förstärka den brottsutredande förmågan så att fler antisemitiska hatbrott kan lagföras.

Totalförsvarets forskningsinstitut

Totalförsvarets forskningsinstitut har fått i uppdrag att kontinuerligt ta fram och redovisa ny kunskap om förekomsten av antisemitism i digitala miljöer, särskilt om hur den förekommer i en svensk kontext. I uppdraget ingår att ta fram forskningsrapporter och skapa förutsättningar, t.ex. i form av ett nätverk, för fortlöpande spridning av denna kunskap till myndigheter inom rättsväsendet och andra berörda aktörer. Uppdraget ska genomföras i dialog med flera berörda myndigheter, judiska organisationer och organisationer som verkar mot antisemitism. Uppdraget ska delredovisas senast den 15 februari under åren 2026–2028 och slutredovisas senast den 1 mars 2029.

Folkbildningsrådet

Regeringen har beslutat om medel till Folkbildningsrådet för att öka kunskaperna om judiskt liv och judiska språk. Satsningen omfattar högst 2 miljoner kronor under 2025 som ska fördelas mellan folkhögskolor och studieförbund. Enligt ett pressmeddelande på regeringens webbplats avser regeringen att avsätta 1 miljon kronor per år under 2026 och 2027 för satsningen.

Göteborgs universitet

Göteborgs universitet har sedan 2023 ett uppdrag att genom Segerstedtinstitutet sprida kunskap om arbetsmetoder mot antisemitism till aktörer som har en viktig roll i att motverka antisemitism bland barn och unga, t.ex. lärare och rektorer. Riksdagen har efter förslag från regeringen i budgetpropositionen för 2026 beslutat att 5 miljoner kronor årligen 2026–2028 ska tillföras Göteborgs universitets uppdrag att genom Segerstedtinstitutet sprida kunskap om arbetsmetoder mot antisemitism (prop. 2025/26:1 utg.omr. 16 s. 212, bet. 2025/26:UbU1, rskr. 2025/26:124).

Regeringen har även beslutat om att lämna ett uppdrag med inriktning mot universitet och högskolor. Det nya uppdraget innebär att Göteborgs universitet ska stödja statliga lärosäten i deras arbete mot antisemitism genom utbildning i förekomsten av antisemitism och nutida antisemitiska uttryck. I uppdraget ingår även att föreslå åtgärder för att förbättra och förstärka lärosätenas arbete mot antisemitism. Uppdraget ska delredovisas senast den 3 augusti 2026 och slutredovisas senast den 2 augusti 2027.

Stiftelsen Judiska museet och Judiska Centralrådet

Regeringen har beslutat att bevilja Stiftelsen Judiska museet och Judiska Centralrådet medel för kunskapshöjande insatser om svensk-judiskt kulturarv och om judiskt liv. Insatserna ska bidra till att förstärka förutsättningarna för judiskt liv i Sverige. Regeringen har beviljat Stiftelsen Judiska museet 275 000 kronor under 2025 och beräknar att avsätta ytterligare 3,5 miljoner kronor för ändamålet åren 2026 och 2027. Judiska Centralrådet har beviljats 500 000

kronor för en förstudie i syfte att utveckla och genomföra kunskapshöjande insatser om judiskt liv samt för lokalanpassningar och pedagogiskt material.

Lunds universitet

Regeringen beslutade den 13 november 2025 att ge Lunds universitet i uppdrag att stärka arbetet med att främja och bevara jiddisch. Regeringen beräknar att avsätta totalt 2,5 miljoner kronor för uppdraget åren 2025–2027. Syftet med uppdraget är att förbättra förutsättningarna för det nationella minoritetsspråket jiddisch att hållas levande och utvecklas. Lunds universitet ska inom ramen för uppdraget utveckla det arbete och den verksamhet som lärosätet bedriver i enlighet med sitt redan befintliga uppdrag.

Samling för judiskt liv och 250-årsjubileet av judiskt liv i Sverige

I januari 2023 inrättade regeringen en tvärdepartemental arbetsgrupp med uppgift att samverka och föra dialog om förebyggande åtgärder och insatser som stärker förutsättningarna för judiskt liv och som förebygger och motverkar antisemitism i Sverige. Arbetsgruppen Samling för judiskt liv leds av statsministerns statssekreterare, och därutöver ingår ytterligare åtta statssekreterare från sex olika departement (Arbetsmarknads-, Finans-, Justitie-, Kultur-, Social- och Utbildningsdepartementet). Vidare ingår tre civilsamhällsorganisationer (Judiska Centralrådet, Judiska Ungdomsförbundet och Svenska kommittén mot antisemitism) samt representanter för relevanta myndigheter och organisationer och andra experter i arbetsgruppen. Satsningen ska pågå under hela mandatperioden och fokusera på tre områden för att motverka antisemitism: utbildningsinsatser, ökad trygghet för judar i Sverige och uppmärksammande av den judiska kulturen. Under 2023 var arbetsgruppens tema säkerhet och under 2024 var det utbildning. Säkerhetsfrågan följde även med in i 2025 då arbetsgruppens huvudfokus var judiskt liv, vilket sammanföll med högtidlighållandet av 250 år av etablerat judiskt liv i Sverige.

Regeringen gav i regleringsbrevet för 2025 ett antal myndigheter i uppdrag att inom ramen för sina uppgifter bidra till att uppmärksamma 250-årsjubileet. Forum för levande historia fick redan i juli 2024 i uppdrag att genomföra insatser före och under 250-årsjubileet, bl.a. att ta fram material och sprida kunskap om jubileumsåret som ett stöd för övriga myndigheters genomförande av jubileet. För att synliggöra de olika evenemang som skulle genomföras under året togs det fram en särskild webbplats för jubileet.

EU:s strategiska ramverk för romsk jämlikhet, inkludering och delaktighet

Den 6 oktober 2020 presenterade kommissionen ett strategiskt ramverk för romers jämlikhet, inkludering och deltagande för perioden 2020–2030 (COM(2020) 620). Ramverket utgår från de tre horisontella områdena jämlikhet, inkludering och delaktighet samt omfattar fyra tematiska områden:

utbildning, arbete, hälsa och boende. Kommissionen uppmanade medlemsstaterna att anta nationella strategier med utgångspunkt i ramverket senast i september 2021. Strategierna ska ha ett stärkt fokus på jämlikhet, och arbetet mot antiziganism lyfts särskilt fram. En viktig del av ramverket är romskt deltagande med insatser för kapacitetsbyggande i civilsamhället och stärkt dialog. I ramverket betonas också heterogeniteten inom Europas romska befolkning, och till skillnad från tidigare ramverk på området omfattas också uttryckligen EU:s migranter.

Delegationen för romska frågor

I september 2006 inrättade regeringen en delegation för romska frågor (dir. 2006:101). Syftet med delegationen var att den, med utgångspunkt i Sveriges internationella åtaganden om att skydda och främja de mänskliga rättigheterna, skulle vara nationellt pådrivande i arbetet med att förbättra romers situation i Sverige. Arbetet skulle genomföras i nära dialog och samverkan med romer. Delegationen fick i uppdrag att utreda romers situation i Sverige genom att inhämta, sammanställa, analysera och redovisa erfarenheter och kunskap inom området samt lämna förslag på hur romers livsvillkor i samhället ska kunna förbättras. Delegationen skulle också främja och stödja kommunala projekt och verksamheter som syftade till att förbättra romers situation. Slutligen skulle delegationen informera och sprida kunskap om romer och romers situation i Sverige och uppmuntra kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan statliga myndigheter och kommuner.

I betänkandet Romers rätt – en strategi för romer i Sverige (SOU 2010:55) presenterade delegationen en modell för en strategi som skulle säkerställa romernas mänskliga rättigheter i Sverige. Strategin hade följande tre övergripande mål:

- stänga välfärdsgapet mellan romer och andra grupper
- häva romers maktunderläge
- reparera romers tillit till majoritetssamhället och överbrygga förtroendeklyftan.

Delegationen bedömde att målen skulle kunna nås inom 20 år. I betänkandet föreslog man även att en sannings- och försoningskommission skulle inrättas för att kartlägga och dokumentera de övergrepp, försummelse och diskriminerande åtgärder som begåtts mot romer under 1900-talet. Delegationen menade att en sådan kommission skulle kunna vara ett verktyg för att överbrygga förtroendeklyftan mellan romer och majoritetssamhället. En genomlysning av det förflutna skulle också enligt delegationen bidra till att stänga välfärdsgapet mellan romer och andra grupper genom att synliggöra den strukturella antiziganismen, vilket delegationen menade var en förutsättning för att kunna bekämpa densamma.

Remissbehandlingen av delegationens förslag visade att många instanser ansåg att en genomlysning av det förflutna var en förutsättning för att förstå

romers situation och villkor i samtiden. Vid de möten som Regeringskansliet ordnade under remisstiden var många positiva till att dokumentera de övergrepp och diskriminerande åtgärder som har begåtts mot romer för att öka kunskapen om hur romer har behandlats. Det fanns dock olika uppfattningar i frågan om en sannings- och försoningskommission. Regeringen beslutade att gå vidare med dels en strategi för romsk inkludering, dels en vitbok.

En långsiktig strategi för romsk inkludering 2012–2032

Efter remitteringen av Delegationen för romska frågor betänkande Romers rätt – en strategi för romer i Sverige (SOU 2010:55) gjorde regeringen bedömningen att det inte fanns vare sig skäl att invänta en grundligare redogörelse av de oförrätter som har begåtts i historien eller något behov av en historisk motivering för att regeringen skulle sätta in de insatser som krävdes för att sluta välfärdsgapet mellan romer och den övriga befolkningen. Regeringen presenterade därmed i skrivelse 2011/12:56 En samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012–2032 en långsiktig politik för att förbättra romers levnadsförhållanden och för att säkerställa romers mänskliga rättigheter.

Det övergripande målet med strategin är att den rom som fyller 20 år 2032 ska ha likvärdiga möjligheter i livet som den som är icke-rom. I skrivelsen behandlas regeringens bedömningar, mål och förslag till åtgärder inom områdena styrning och kunskapsuppbyggnad, utbildning, bostad, hälsa och social omsorg och trygghet, kultur och språk samt romers organisering och deltagande i det civila samhället.

I skrivelsen framhölls att en regelbunden uppföljning bör göras utifrån verksamhetsspecifika mål inom ett antal områden och att regeringen årligen bör rapportera till riksdagen i budgetpropositionen om utvecklingen när det gäller romsk inkludering (skr. 2011/12:56 s. 17 f.). Strategin behandlades av riksdagen i maj 2012 (bet. 2011/12:KU17, rskr. 2011/12:227).

Länsstyrelsen i Stockholms län har sedan 2012 haft i uppdrag att samordna och följa upp insatser inom ramen för strategin. I uppdraget ingår att stödja kommuner som bedriver eller avser att bedriva arbete inom området, och att sprida kunskap om strategin. Ett jämställdhetsperspektiv ska integreras i arbetet. Från och med den 1 januari 2026 har Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor motsvarande uppdrag.

I budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1 utg.omr. 1 avsnitt 11.5) konstaterar regeringen att tiden för strategin har nått mer än halvvägs och att arbete kvarstår för att nå målet. Regeringen framhöll att den fortsätter arbetet med strategin och bedömer att arbetsmarknad, utbildning och jämställdhet är områden som särskilt bör prioriteras. Vidare framgår att förordnandet för Regeringskansliets romska referensgrupp förnyades under 2025 (Ku2025/00755). Gruppen ska bidra till att romer får möjlighet att vara delaktiga och ha inflytande i genomförandet av strategin för romsk inkludering. Referensgruppen fungerar också som dialogpart genom att bl.a.

stötta med att identifiera behov hos den romska minoriteten och ge förslag på insatser.

Vitboken om övergrepp och kränkningar av romer

Regeringen instämde i Delegationen för romska frågor bedömning att romers situation hänger samman med historien och den diskriminering som många romer under lång tid utsatts för. Regeringen delade även delegationens uppfattning att det fanns en utbredd okunskap om de övergrepp och kränkningar som romer har utsatts för genom historien. Regeringen ansåg därför att en vitbok som beskriver historien är en viktig utgångspunkt för ett framgångsrikt arbete med romers rättigheter.

Våren 2011 påbörjades ett arbete med att inom Regeringskansliet ta fram en vitbok om övergrepp och kränkningar av romer. I mars 2014 presenterades departementspromemorian *Den mörka och okända historien – Vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet* (Ds 2014:8).

Syftet med vitboken var att ge ett erkännande åt offren och deras anhöriga och att skapa förståelse för den romska minoritetens situation genom att i ett historiskt sammanhang belysa de övergrepp som romer blivit utsatta för och hur stereotyper och fördomar vuxit fram och levt vidare från generation till generation samt hur dessa har fått ligga till grund för den statliga politiken.

Som en konsekvens av att regeringen inte delade Delegationen för romska frågor bedömning i fråga om en gottgörelse och försoningsprocess omfattade vitboken inte vare sig en försoningsprocess eller en bedömning av förutsättningarna för skadestånd eller annan kompensation, vare sig individuell eller kollektiv. I vitboken framhöll regeringen att många av de romer och övriga invånare som fanns i Sverige vid tidpunkten inte hade någon personlig erfarenhet av de historiska övergrepp som hade begåtts i Sverige, eftersom en majoritet av såväl offren som de ansvariga var avlidna och många romer kommit till Sverige under 1900-talets senare hälft. Regeringen ville i stället fokusera på insatser för att förbättra romers levnadsförhållanden och för att motverka diskriminering av främlingsfientlighet mot romer.

Kommissionen mot antiziganism

Den 20 mars 2014 tillsatte regeringen en kommission mot antiziganism i syfte att åstadkomma en kraftsamling i arbetet mot antiziganism och överbrygga förtroendeklyftan mellan den romska gruppen och samhället i övrigt (dir. 2014:47). Kommissionen hade bl.a. i uppdrag att samla och sprida kunskap om antiziganism och identifiera och förmedla åtgärder för att motverka och förebygga antiziganism. I uppdraget ingick det även att ta fram och sprida ett material utifrån vitboken. Kommissionen mot antiziganism lämnade i juni 2016 sitt slutbetänkande *Kraftsamling mot antiziganism* (SOU 2016:44). Av betänkandet framgår det bl.a. att kommissionen tog fram och spred skolboken *Antiziganismen i Sverige – om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet* och i dag samt en tillhörande lärarhandledning.

I slutbetänkandet lämnade kommissionen flera rekommendationer till regeringen, bl.a. att statsministern skulle framföra en offentlig ursäkt för de historiska övergrepp som romer utsatts för. Kommissionen framhöll att en sådan ursäkt bara kan bli trovärdig om den framförs som ett led i ett framtidsytande arbete för att förhindra kränkningar av romers mänskliga rättigheter. Ett sätt att förhindra återupprepning var enligt kommissionen insatser som bidrar till att synliggöra Sveriges antiziganistiska historia och romers historia och närvaro också i andra avseenden. Kommissionen föreslog därför att regeringen skulle säkerställa spridningen av skolboken och vitboken samt i lämplig form se över möjligheten att inrätta minnesmärken och minnesdagar. Exempelvis borde enligt kommissionen den 2 augusti högtidlig hållas som minnesdag över förintelsen av romer.

Utredning om en myndighet för romska frågor

Efter att Kommissionen mot antiziganism lämnade sitt slutbetänkande Kraftsamling mot antiziganism (SOU 2016:44) har regeringen fattat beslut om att närmare utreda hur ett nationellt centrum för romska frågor kan inrättas. Enligt uppdragsbeskrivningen skulle utredningen särskilt beakta förslagen som lämnats av Kommissionen mot antiziganism. I uppdraget har ingått att föreslå vilka specifika uppgifter centrumet ska ha, med tydliga avgränsningar mot andra berörda myndigheters verksamhet, samt att utreda hur romskt deltagande och inflytande i förhållande till centrumets uppgifter kan säkerställas. Det har även ingått att undersöka om centrumet kan inrättas inom ramen för befintlig myndighetsstruktur.

I departementspromemorian Långsiktighet och stadga i arbetet framåt – en myndighet för romska frågor (Ds 2019:15) som överlämnades i juli 2019 gjordes bedömningen att inrättandet av en ny myndighet för romska frågor skulle skapa den stabilitet och långsiktighet som arbetet med att främja minoriteten romers åtnjutande av de mänskliga rättigheterna är beroende av för att nå framgång. Utredningen föreslog därför att en nämndmyndighet, Myndigheten för romska frågor, skulle inrättas vid en värdmyndighet och att den skulle ha ett nationellt ansvar för att främja arbetet med mänskliga rättigheter för den nationella minoriteten romer. Den nya myndigheten skulle driva verksamheten i nära kontakt med minoriteten romer samt säkerställa en lokal förankring av verksamheten och att verksamheten nådde en lämplig geografisk spridning.

Enligt uppgift från Regeringskansliet avslutades ärendet om Ds 2019:15 i december 2021.

Uppföljning av strategin för romsk inkludering

Länsstyrelsen i Stockholms län har årligen redovisat en uppföljning av strategin för romsk inkludering. I uppföljningsrapporten för 2024 konstaterar uppföljningsmyndigheten att arbetet med romsk inkludering i kommuner och regioner trots en viss ökning sedan 2022 fortfarande är lågt prioriterat. Utöver

att många uppger att de saknar kännedom om en lokal romsk befolkning eller har svårt att identifiera målgruppen försvåras arbetet av en brist på ekonomiska resurser, personal och kunskap om den nationella minoriteten. I rapporten framkommer samtidigt att kommuner och regioner som ingår i ett förvaltningsområde oftare arbetar aktivt med romsk inkludering.

Länsstyrelsen lämnar flera rekommendationer till regeringen i rapporten, bl.a. följande:

- att regeringen tar fram en handlingsplan som konkretiserar strategin för romsk inkludering samt pekar ut de myndigheter som har ett strategiskt och särskilt operativt ansvar för att strategins mål ska uppnås
- att åtgärder inom ramen för handlingsplanen mot rasism och hatbrott i högre utsträckning inkluderar den nationella minoriteten romer.

Uppdrag om att öka kunskapen om romer och antiziganism

Forum för levande historia har tilldelats 1 miljon kronor under 2025 för att ta fram ett kunskapshöjande material om den nationella minoriteten romer och antiziganism. Materialet ska rikta sig till skolväsendet och behandla romers historia, kultur, språk och situation i Sverige samt antiziganism i dag och genom historien. Myndigheten har tidigare kartlagt kunskapen om antiziganism i grundskolan och gymnasiet. Kartläggningen visar att kunskapsnivån är låg och att det finns begränsat med läromedel om romers historia i Sverige och romers utsatthet för antiziganism. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2026.

Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaiset

Kommissionens uppdrag och förslag

Regeringen beslutade i mars 2020 om direktiv till en kommitté i form av en sannings- och försoningskommission för granskning av kränkningar och övergrepp mot tornedalingar, kväner och lantalaiset (dir. 2020:29). Uppdraget har vid två tillfällen förlängts (dir. 2021:49 och dir. 2023:15). Kommissionen skulle enligt uppdraget utreda den assimileringspolitik som bedrevs av svenska staten under 1800- och 1900-talen samt verka för att minoritetens historiska erfarenheter synliggörs. Syftet med kommissionen är att bidra till att ge minoriteten en kollektiv upprättelse, främja försoning och motverka att något liknande händer i framtiden. Följande ingick i uppdraget:

- kartlägga och granska assimileringspolitiken och dess konsekvenser för minoriteten, grupper inom minoriteten och enskilda
- sprida information för att öka kunskapen om minoriteten och dess historiska erfarenheter
- lämna förslag till fortsatta insatser för att bidra till upprättelse och främja försoning.

I ett delbetänkande (SOU 2022:32) redogör kommissionen för sitt pågående arbete och beskriver de olika tematiska områden som den arbetar med inför slutrapporteringen. Den 15 november 2023 överlämnade kommissionen sitt slutbetänkande *Som om vi aldrig funnits – exkludering och assimilering av tornedalingar, kväner och lantalaiset* (SOU 2023:68) som innehåller flera förslag på insatser för försoning och upprättelse. Kommissionen bedömer att regeringen bör ta på sig ansvaret för en fortsatt sammanhållen försoningsprocess i nära samråd med minoriteten, myndigheter och andra berörda aktörer. I en sådan process bör regeringen enligt kommissionen utan dröjsmål erkänna statens ansvar för de kränkningar som har begåtts mot minoriteten och den skada de inneburit för minoriteten. Regeringen bör vidare utan dröjsmål inleda en dialog med minoriteten om förutsättningarna och formerna för en offentlig ursäkt. Kommissionen föreslår att regeringen i nära samarbete och dialog med minoriteten utarbetar en handlingsplan för genomförandet av förslagen. Handlingsplanen ska vara riksdagsbunden och innehålla en tydlig uppföljningsmekanism som ger minoriteten insyn i och möjlighet att påverka regeringens arbete med handlingsplanen. Kommissionens förslag till insatser som kan bidra till upprättelse och främja försoning är strukturerade utifrån följande övergripande mål:

- synliggörande och egenmakt
- förverkligade och utökade rättigheter
- språkrevitalisering och kulturfrämjande
- stärkt nordiskt samarbete för språket.

Kommissionen presenterar även ett antal frågor som enligt den kräver ytterligare utredning. Slutligen uppmanar kommissionen ett antal andra aktörer att vidta åtgärder inom ramen för sina ansvarsområden. Dessa aktörer är bl.a. berörda kommuner, Länsstyrelsen i Norrbotten, Svenska kyrkan och Stiftelsen Norrbottens läns Arbetsstugor.

Betänkandet har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

I budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1 utg.omr. 1 avsnitt 11.5) anför regeringen att den är mån om att försoningsprocessen med tornedalingar, kväner och lantalaiset fortsätter i nära dialog med minoriteten.

Uppdrag mot bakgrund av kommissionens förslag

Den 5 september 2024 gav regeringen Forum för levande historia i uppdrag att ta fram en populärversion av kommissionens slutbetänkande (SOU 2023:68). Syftet är att sprida och öka kunskapen om Sannings- och försoningskommissionens kartläggning av de historiska skeenden som påverkat minoriteten. Populärversionen ska särskilt spridas till skolväsendet och myndigheter och publicerades i juni 2025. Den har titeln *Varken finne eller svensk: Tornedalingarna och 1800- och 1900-talets svenska assimilationspolitik* och finns tillgänglig på Forum för levande historias webbsida.

Den 6 mars 2025 beviljade regeringen Svenska Tornedalingars Riksförbund – Tornionlaaksolaiset 1,5 miljoner kronor för fortsatta insatser för försoningsprocessen. Syftet är att fortsätta arbetet med att förankra, diskutera och sprida kunskap om kommissionens slutbetänkande. Regeringen beviljade även den 6 februari 2025 Tornedalsteatern 800 000 kronor för kunskapshöjande insatser om tornedalingar, kväner och lantalaiset. Det huvudsakliga syftet med projektet är att skapa en mobil utställning som visas i samband med en av teaterns föreställningar för att ytterligare synliggöra och öka kunskapen om minoriteten.

Den 12 juni 2025 gav regeringen Institutet för språk och folkminnen i uppdrag att främja meänkieli genom att utveckla språkteknologin för språket och på så sätt också stärka språkvården. Myndigheten ska också bygga upp språkmodeller för meänkieli för att stärka språkets digitala tillgänglighet. Uppdraget ska genomföras i dialog med språkbärare och slutredovisas senast den 1 mars 2028.

Askel sovinthoon – steg för försoning

Den 11 oktober 2025 deltog kulturminister Parisa Liljestrand (M) vid samlingen Askel sovinthoon – steg för försoning, som Svenska kyrkan och Svenska Tornedalingars Riksförbund – Tornionlaaksolaiset anordnade i Karungi. Vid samlingen höll ministern ett tal, som finns publicerat på regeringens webbplats. I talet förmedlade hon att regeringen erkänner ansvar för att de kränkningar som den svenska statens assimileringspolitik innebar för enskilda tornedalingar, kväner och lantalaiset har fått negativa konsekvenser för minoriteten, och att dessa konsekvenser lever vidare än i dag. I talet anförde ministern också att Tornedalingars, kväners och lantalaisets kultur och språk har en självklar plats i vårt land och att vi tillsammans behöver skapa en framtid där språket och kulturen hålls levande.

Regeringens ställningstagande till ytterligare sannings- och försoningskommissioner

Den 20 juni 2024 ansökte Sverigefinländarnas delegation, en paraplyorganisation för den sverigefinska nationella minoriteten, om statligt stöd hos regeringen för att genomföra en förstudie om en sverigefinsk sanningskommission. Kommissionen skulle ha till uppgift att kartlägga den svenska statens behandling av den sverigefinska minoriteten, på samma sätt som sanningskommissionerna för tornedalingar och samer kartlagt och kartlägger hur dessa minoriteter behandlats av det offentliga Sverige. Initiativet till begäran kom från delegationens medlemsorganisationer och beslut om att inleda en förstudie fattades vid delegationens årsmöte i april 2024.

Den 5 mars 2025 avslag regeringen ansökan med motiveringen att arbetet med sanning och försoning inom ramen för de redan pågående processerna behöver utvärderas innan liknande processer initieras. Medel för att inleda ett arbete med en sanningskommission för den sverigefinska minoriteten bör därför i nuläget inte beviljas.

Tidigare riksdagsbehandling

Judiskt liv i Sverige

Motionsyrkanden om arbetet mot antisemitism har behandlats flera gånger av utskottet, senast våren 2025 (bet. 2024/25:KU28). I sitt ställningstagande noterade utskottet att det pågick ett arbete för att stärka judiskt liv i Sverige och mot antisemitism, och att det därtill under året gjordes olika insatser för att uppmärksamma 250-årsjubileet av judiskt liv i Sverige. Utskottet noterade också särskilt att regeringen avsåg att presentera en långsiktig strategi med åtgärder för att stärka judiskt liv i Sverige och att riksdagen hade beslutat om medel för en sådan strategi. Utskottet framhöll liksom tidigare vikten av arbetet mot antisemitism. Mot bakgrund av det arbete som pågick såg utskottet inte skäl att förorda något tillkännagivande i enlighet med det som föreslogs i motionerna. Företrädarna för Sverigedemokraterna och Miljöpartiet reserverade sig.

Romsk inkludering

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat motioner om romsk inkludering (se bet. 2022/23:KU28). Utskottet har i sitt ställningstagande återkommande framhållit vikten av åtgärder för romsk inkludering, såväl nationellt som inom EU. Våren 2023 välkomnade utskottet regeringens avsikt att fortsätta arbetet med att genomföra strategin för romsk inkludering och att insatser inom strategin löpande följs upp. Mot bakgrund av det arbete som pågick ansåg utskottet inte att det fanns skäl att föreslå något tillkännagivande med anledning av motionsyrkandena. Företrädarna för Vänsterpartiet och Miljöpartiet reserverade sig. Våren 2024 avstyrktes likalydande yrkanden genom förenklad beredning (bet. 2023/24:KU18). Inte heller våren 2025 såg utskottet skäl att föreslå något tillkännagivande, med liknande motivering som tidigare år (bet. 2024/25:KU28). Utskottet framhöll liksom tidigare vikten av åtgärder för romsk inkludering såväl nationellt som inom EU, och av att synliggöra och motverka antiziganism. Utskottet noterade det arbete som pågick och att det görs en årlig uppföljning av strategin för romsk inkludering där uppföljningsmyndigheten även lämnar rekommendationer till regeringen. Företrädarna för Vänsterpartiet och Miljöpartiet reserverade sig.

Sanningskommission om romernas situation

Våren 2022 behandlade utskottet ett motionsyrkande med ett förslag till tillkännagivande om att regeringen bör inrätta en oberoende sanningskommission om relationen mellan svenska staten och romer och resande (bet. 2021/22:KU32). Utskottet var inte berett att ta något initiativ till en sådan sanningskommission och avstyrkte yrkandet. Våren 2024 och våren 2025 vidhöll utskottet sitt tidigare ställningstagande och avstyrkte ett liknande motionsyrkande (bet. 2023/24:KU18 och bet. 2024/25:KU28). Utskottet har samtidigt framhållit vikten av att synliggöra och motverka antiziganism och

noterade det arbete som pågick. Våren 2025 anmälades två reservationer (V och MP).

Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaiset

Våren 2025 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande med förslag om ett tillkännagivande om att ta till sig betänkandet från Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaiset (bet. 2024/25:KU28). Utskottet noterade de åtgärder som hade vidtagits efter förslag från kommissionen och konstaterade att betänkandet fortfarande bereddes inom Regeringskansliet och såg därför inga skäl att förorda något tillkännagivande. Företrädarna för Socialdemokraterna reserverade sig.

Utskottets ställningstagande

Liksom tidigare kan utskottet konstatera att det pågår ett arbete för att stärka judiskt liv i Sverige och mot antisemitism. Sedan juni 2025 bidrar dessutom den nationella strategin för att stärka judiskt liv och motverka antisemitism med en struktur för det nationella arbetet under perioden 2025–2034. I november 2025 tillsatte regeringen också en nationell samordnare för strategin. Utskottet delar motionärernas oro för den rådande situationen med en tilltagande antisemitism under de senaste åren och vill liksom tidigare framhålla vikten av arbetet mot antisemitism eftersom den utgör en grogrund för den förföljelse och de hot som inte bara funnits i historien utan dessvärre även finns i dag. Mot bakgrund av det arbete som pågår ser utskottet emellertid inte skäl att förorda några tillkännagivanden i enlighet med det som föreslås i motionsyrkandena, som därför avstyrks.

Utskottet vill vidare framhålla vikten av åtgärder för romsk inkludering såväl nationellt som inom EU, och av vikten att synliggöra och motverka antiziganism. Utskottet noterar det arbete som pågår och att det görs en årlig uppföljning av strategin för romsk inkludering där uppföljningsmyndigheten också lämnar rekommendationer till regeringen. Utskottet anser därmed att det inte finns skäl att föreslå något tillkännagivande med anledning av motionsyrkandena. De avstyrks därför.

I fråga om en sanningskommission om romernas situation vidhåller utskottet sitt tidigare ställningstagande och är således inte berett att ta något initiativ till en sådan kommission. Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Utskottet noterar att det under det senaste året har vidtagits ytterligare åtgärder efter förslag från Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaiset. Betänkandet bereds fortfarande inom Regeringskansliet och utskottet ser därmed inte skäl att förorda några tillkännagivanden i enlighet med det som föreslås i motionsyrkandena, som därmed avstyrks.

Inte heller när det gäller en sanningskommission för sverigefinnar är utskottet berett att ta något initiativ. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Minoritetspolitikens genomförande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om informationscentrum om nationella minoriteter, ett nationellt centrum för romska frågor, övriga insatser för att stärka och synliggöra de nationella minoriteterna samt tillsyn och uppföljning av minoritetspolitiken.

Jämför reservation 17 (V, MP), 18 (V, MP), 19 (S), 20 (V), 21 (MP), 22 (V) och 23 (MP).

Motionerna

Informationscentrum om nationella minoriteter

I partimotion 2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör inrätta informationscentrum om de nationella minoriteterna judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar.

Även i kommittémotion 2025/26:3435 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att inrätta informationscentrum om judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar.

Nationellt centrum för romska frågor

I partimotion 2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 16 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör inrätta ett nationellt centrum för romska frågor.

I kommittémotion 2025/26:3436 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att inrätta ett nationellt centrum för romska frågor.

Övriga insatser för att stärka och synliggöra de nationella minoriteterna

I partimotion 2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ta fram ett förnyat handlingsprogram för bevarande och främjande av minoritetsspråken. Vidare förordar motionärerna i yrkande 15 ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att inrätta ett förvaltningsområde för romani chib.

I kommittémotion 2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S) yrkande 21 föreslås ett tillkännagivande om en aktiv politik för minoritets- och urfolk.

I kommittémotion 2025/26:2787 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör vidta åtgärder i syfte att genomföra en stipendieordning för studier i samiska språk.

I kommittémotion 2025/26:1618 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att satsa på sverigefinnarnas rätt till språk och kultur. I motionen framhålls bl.a. att mer måste göras för att synliggöra och främja

den särskilda kultur som tillhör sverigefinnar och revitalisera det finska språket i Sverige.

I kommittémotion 2025/26:3423 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om ett kunskapslyft för att synliggöra judisk kultur. Vidare förordar motionärerna i yrkande 6 ett tillkännagivande om ekonomiska förutsättningar och långsiktighet i det offentliga åtaganden.

I kommittémotion 2025/26:3435 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att utreda förutsättningarna för att inrätta förvaltningsområden även för romska och jiddisch. Vidare föreslår motionärerna i yrkande 9 ett tillkännagivande om ett kunskapslyft riktat till offentliganställda. I yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att alla kommuner ska få stöd för att kunna leva upp till sina skyldigheter enligt grundskyddet. I yrkande 13 förordas dessutom ett tillkännagivande om att stärka de långsiktiga förutsättningarna för minoriteternas organisationer.

I kommittémotion 2025/26:3437 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att synliggöra tornedalingars kultur och historia och stärka rätten till meänkieli.

Tillsyn och uppföljning av minoritetspolitiken

I partimotion 2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag om ett fungerande nationellt tillsynsansvar för att säkerställa att syftet med lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk efterlevs.

Även i kommittémotion 2025/26:171 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 24 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag om att säkerställa ett fungerande nationellt tillsynsansvar i enlighet med lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

I kommittémotion 2025/26:3435 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 12 föreslås ett tillkännagivande om att effektivisera uppföljningen av minoritetspolitiken.

I kommittémotion 2025/26:3436 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att följa upp de satsningar som gjorts avseende utbildning och andra projekt för den romska minoriteten.

I motion 2025/26:1449 av Johan Büser (S) föreslås ett tillkännagivande om att säkerställa ett starkt genomförande av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, särskilt avseende kommuners och regioners ansvar.

Gällande rätt

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk m.m.

Den 1 januari 2010 ersatte lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk tidigare lagar på området i enlighet med förslagen i 2009 års minoritetspolitiska proposition (prop. 2008/09:158, bet. 2008/09:KU23, rskr.

2008/09:272). I lagen föreskrivs vissa grundläggande rättigheter för samtliga fem nationella minoriteter i Sverige och vissa särskilda rättigheter för finsk-, samisk- och meänkielitalande.

Bestämmelser som rör minoritetspolitiken finns även i t.ex. skollagen (2010:800), socialtjänstlagen (2025:400) och språklagen (2009:600). Genom en ändring i skollagen den 1 januari 2024 togs kravet om att elever i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ska ha goda kunskaper i sitt nationella minoritetsspråk för att ha rätt till modersmålsundervisning bort. Ändringen syftar till att främja ungdomars möjligheter att lära sig nationella minoritetsspråk.

Uppföljning och sanktionsmöjligheter

I 20 och 21 §§ lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk bemyndigas regeringen att meddela föreskrifter om vilken eller vilka myndigheter som ska ansvara för uppföljningen. Det uppföljningsansvaret innebär ingen inskränkning i det tillsynsansvar som vilar på andra myndigheter. En myndighet med uppföljningsansvar ska dessutom genom rådgivning, information och liknande verksamhet bistå andra förvaltningsmyndigheter vid tillämpningen av lagen.

Av 2 § förordningen (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk följer att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ansvarar för uppföljningen av förvaltningsmyndigheters tillämpning av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Av 3 § följer att Sametinget ansvarar för uppföljningen av förvaltningsmyndigheters tillämpning av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk när det gäller samer och samiska.

I fråga om uppföljning och tillsyn diskuterades i förarbetena till lagen problemet med att bristande engagemang och ansvarstagande på lokal nivå försvårar genomförandet i praktiken. Det framhölls att tillämpningsproblemen är direkt kopplade till den kommunala självstyrelsen, som innebär en decentraliserad besluts- och ansvarsordning i många av de frågor som berörs av minoritetspolitiken. Regeringen gjorde dock bedömningen att det inte var aktuellt att införa en s.k. operativ insyn på minoritetspolitikens område, bl.a. med hänvisning till att det inte fanns något beredningsunderlag för att införa skarpa sanktionsmöjligheter kopplade till en sådan tillsyn. I stället föreslogs att ett uppföljningsansvar skulle införas för att driva på genomförandet av rättigheterna och skyldigheterna enligt lagen på det kommunala planet och ge regeringen underlag när det gällde efterlevnaden. Samtidigt framhölls att det särskilda uppföljningsansvaret inte innebar någon inskränkning i det tillsynsansvar som vilar på andra myndigheter, t.ex. i fråga om förskoleverksamhet och äldreomsorg. Regeringen ansåg vidare att frågan om en operativ tillsyn fick väckas på nytt om det skulle visa sig att uppföljningsansvaret inte var tillräckligt för att förbättra efterlevnaden av minoritetsrättigheterna (prop. 2008/09:158 s. 42 f., s. 47 f. och s. 106 f.).

Mål och riktlinjer för lokalt och regionalt arbete

Den 1 januari 2019 trädde en ny bestämmelse i kraft (5 b §) i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk med innebörden att kommuner och regioner ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Uppgifter om mål och riktlinjer som har antagits ska på begäran lämnas till den myndighet som har uppföljningsansvar enligt 20 § (prop. 2017/18:199, bet. 2017/18:KU44, rskr. 2017/18:409).

Barn- och äldreomsorg

Rätten för enskilda att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen på sitt minoritetsspråk regleras i 18 § lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Rätten för enskilda att i vissa fall erbjudas förskola och viss annan pedagogisk verksamhet på finska, meänkieli eller samiska regleras i 8 kap. 12 a § och 25 kap. 5 a § skollagen (2010:800).

Regleringen infördes genom propositionen En stärkt minoritetspolitik (prop. 2017/18:199), där regeringen bl.a. lämnade förslag om rätten till förskola och annan pedagogisk verksamhet på minoritetsspråk. Det föreslogs bl.a. att regleringen skulle överföras till skollagen, att rätten till förskola på minoritetsspråk skulle avse en större del av verksamheten och att efterfrågan skulle tydliggöras genom att vårdnadshavare skulle tillfrågas om huruvida de önskar plats i förskola på minoritetsspråket. Regeringen lämnade vidare förslag om rätten till äldreomsorg på minoritetsspråk, bl.a. att rätten skulle avse en större del av verksamheten och att den skulle omfatta den äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet. Vidare föreslogs stärkta möjligheter till äldreomsorg på jiddisch och romani chib. Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2019.

Statsbidrag till kommuner och regioner

Enligt 5 § förordningen (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk lämnas statsbidrag, i mån av tillgång på medel, till de kommuner som ingår i förvaltningsområdena för finska, meänkieli och samiska enligt 6 § lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Vidare lämnas statsbidrag, i mån av tillgång på medel, enligt 6 § samma förordning till regionerna i Dalarnas län, Gävleborgs län, Jämtlands län, Jönköpings län, Norrbottens län, Skåne län, Stockholms län, Södermanlands län, Uppsala län, Västerbottens län, Västernorrlands län, Västmanlands län, Västra Götalands län, Örebro län och Östergötlands län. Statsbidrag får även enligt 7 § lämnas, i mån av tillgång på medel, till den kommun som regeringen med stöd av 7 § lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk beslutat ska få ingå i ett förvaltningsområde.

Enligt 8 § är statsbidrag till kommunerna och regionerna avsedda att användas till de merkostnader som uppkommer i kommunen och regionen med anledning av de rättigheter som enskilda har enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk, och till åtgärder för att stödja användningen

av finska, meänkieli och samiska. Varje kommun ska tillsammans med de nationella minoriteterna kartlägga de behov som finns i kommunen av åtgärder till stöd för användningen av finska, meänkieli respektive samiska.

En kommun eller region som tagit emot bidrag enligt förordningen är skyldig att lämna en ekonomisk redovisning av de utbetalda medlen och en redovisning av vad medlen har använts till. Kommunerna ska också redovisa hur kartläggningen enligt 8 § andra stycket har genomförts. Redovisningen ska lämnas till den myndighet som har betalat ut bidraget.

Förordningar om statsbidrag för nationella minoriteter

Enligt 1 § förordningen (2005:765) om statsbidrag för nationella minoriteter kan statsbidrag lämnas till organisationer som företräder nationella minoriteter. Syftet med statsbidraget är att stödja och underlätta verksamheten för de organisationer som företräder nationella minoriteter (2 §), och bidrag lämnas för ett år i sänder i mån av tillgång på medel (7 §). Länsstyrelsen i Stockholms län har årligen beslutat om fördelning av organisationsbidrag till minoritetsorganisationer enligt förordningen. Förordningen gäller inte i fråga om Sametinget och organisationer som företräder den nationella minoriteten samer.

Den 14 mars 2024 beslutade regeringen om en motsvarande förordning med bestämmelser om statsbidrag till organisationer som företräder urfolket och den nationella minoriteten samer. Förordningen (2024:147) om statsbidrag för samiska organisationer trädde i kraft den 16 april och tillämpades för första gången för bidragsåret 2025. Den beslutade förordningen innebär att alla organisationer som företräder de nationella minoriteterna får likvärdiga förutsättningar för bidragsgivningen. Statsbidrag lämnas för ett år i sänder i mån av tillgång på medel (4 §) och Sametinget prövar ansökningar om statsbidrag enligt förordningen (9 §).

Sametinget administrerar även bidrag till vissa samiska organisationer enligt skrivningar i myndighetens regleringsbrev, vilket även länsstyrelsen tidigare har gjort i fråga om vissa minoritetsorganisationer. I enlighet med regeringens beslut flyttade verksamheten inom minoritetspolitiken som Länsstyrelsen i Stockholms län tidigare ansvarat för till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) den 1 januari 2026 (se även avsnittet om den framtida uppföljningen av minoritetspolitiken).

Skolans ansvar för elevers kunskap om nationella minoriteter

Enligt förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet och förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan ansvarar skolan för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om de nationella minoriteternas kultur, språk, religion och historia.

Bakgrund och pågående arbete

Minoritetspolitikens mål

Målet för politiken för nationella minoriteter är att ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande (prop. 2008/09:1 utg.omr. 1, bet. 2008/09:KU1, rskr. 2008/09:83). För att bättre kunna följa upp målet bröts det genom den minoritetspolitiska reformen 2010 (prop. 2008/09:158 s. 45–46) ned i följande tre delområden:

- diskriminering och utsatthet
- inflytande och delaktighet
- språk och kulturell identitet.

De insatser och åtgärder som vidtas inom politiken hänför sig till de tre delområdena, och uppföljningen av utvecklingen genomförs och redovisas också inom dessa delområden. För den årliga redovisningen i budgetpropositionen finns även följande indikatorer och bedömningsgrunder:

- kommuner och regioner som antagit mål och riktlinjer
- informations- och kunskapshöjande insatser
- arbete mot diskriminering och utsatthet
- andelen kommuner som uppger att nationella minoriteter haft inflytande över beslut
- språk- och kulturaktiviteter för och av de nationella minoriteterna
- elever som deltar i modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk
- antalet utbildningar som anordnats i minoritetsspråk eller om minoriteters kultur
- andelen kommuner som uppger att de tillhandahåller äldreomsorg på minoritetsspråk.

Regeringens samlade bedömning i budgetpropositionen för 2026 är att insatserna under året har bidragit till att uppfylla målet för politikområdet, men att det fortfarande finns utmaningar och att det krävs ett fortsatt arbete för att målet ska uppnås (prop. 2025/26:1 utg.omr. 1 avsnitt 11.4). Enligt regeringen behövs bl.a. ett fortsatt arbete hos bl.a. kommuner för att rätten till modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk samt förskola och äldreomsorg på de nationella minoritetsspråken ska tillgodoses.

Skrivelsen Nystart för en stärkt minoritetspolitik

I skrivelsen Nystart för en stärkt minoritetspolitik (skr. 2017/18:282) gör regeringen bl.a. bedömningen att styrkedjan bör förbättras, tydliggöras och effektiviseras för att säkerställa efterlevnaden av de nationella minoriteternas rättigheter och måluppfyllelsen på politikområdet. Styrningen av politikområdet bör utgå från den fortsatta inriktningen för minoritetspolitiken och behovet av ökad tydlighet och transparens. Vidare framhåller regeringen bl.a. att uppföljningssystemet bör utvecklas, och möjligheten att på ett systematiskt

och långsiktigt sätt följa och analysera utvecklingen inom alla berörda sektorer bör förbättras.

Utredningen om uppföljning av minoritetspolitiken

Regeringen beslutade den 23 augusti 2018 att ge en särskild utredare i uppdrag att närmare analysera och föreslå hur ansvaret för samordning, utveckling och uppföljning av minoritetspolitiken ska organiseras (dir. 2018:86). Utredaren skulle även föreslå hur det minoritetspolitiska uppföljningssystemet kan förbättras. Syftet med uppdraget var att åstadkomma en ändamålsenlig organisering av uppgifterna för att bidra till en stärkt minoritetspolitik. Utredningens betänkande Högre växel i minoritetspolitiken – Stärkt samordning och uppföljning (SOU 2020:27) överlämnades i maj 2020. I betänkandet konstateras att arbetet med samordning och uppföljning av minoritetspolitiken har inneburit en rad utmaningar. Bland annat är uppföljningsmyndigheternas uppdrag otydligt och otydligheten har gjort det svårt för kommuner, regioner, statliga myndigheter och de nationella minoriteterna att veta vad de kan förvänta sig av uppföljningsmyndigheterna. Vidare är uppföljningsmyndigheternas mandat i förhållande till andra myndigheter svagt och samverkan mellan statliga myndigheter har varit begränsad. Den nuvarande uppföljningen har inte i tillräcklig omfattning speglat de nationella minoriteternas situation. Minoriteternas möjligheter att lyfta problematiska frågor bör underlättas och de judiska, romska, sverigefinska och tornedalska minoriteternas roll i uppföljningsarbetet bör, enligt utredningen, förtydligas. Samernas möjligheter att lyfta sådana frågor inom Sametingets uppföljningsuppdrag bedömdes redan vara goda.

I betänkandet föreslås att uppföljningssystemet ska bygga på följande delar:

- en förtydligad målstruktur
- ett förtydligt, mer strategiskt inriktat och resursmässigt förstärkt uppföljningsuppdrag
- en bred löpande bevakning av genomförandet av politiken, inklusive utvecklingen inom de politikområden som minoritetspolitiken överlappar eller berör en periodisk uppföljning som i sin tur bör bestå av en årlig rapportering samt en eller flera rapporteringar med längre intervall
- särskilda utvärderingar och andra djupare analyser.

Vidare föreslår utredningen bl.a. att Institutet för språk och folkminnen ska ta över ansvaret från Länsstyrelsen i Stockholms län för uppföljningen av förvaltningsmyndigheters tillämpning av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk när det gäller de nationella minoriteterna judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar samt de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romani chib. Sametinget ska behålla ansvaret när det gäller samer och samiska.

I fråga om statsbidrag till kommuner och regioner bedömer utredningen att regeringen behöver ta fram ett system med två bidrag – ett för samiskt

förvaltningsområde och ett för övriga två förvaltningsområden. I avvaktan på att det finns ett sådant system föreslår utredningen att Institutet för språk och folkminnen ska pröva frågor om statsbidrag till kommuner i förvaltningsområden för finska och meänkieli. Sametinget ska pröva frågor om statsbidrag till övriga kommuner och till Region Jämtland Härjedalen. Institutet ska pröva frågor om statsbidrag till övriga regioner samt meddela föreskrifter enligt förordningen.

Det finns inga förslag i betänkandet om sanktioner mot de kommuner och regioner som ingår i förvaltningsområden för minoritetsspråk men som inte lever upp till sina åtaganden.

Betänkandet har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

2024 års uppföljning av minoritetspolitiken

Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget har haft i uppdrag att följa upp minoritetspolitiken. Genom riksdagens beslut har Länsstyrelsen i Stockholms län fått ökade medel med 8 miljoner kronor årligen 2025–2027 för en fortsatt förstärkning av arbetet med samordning och uppföljning av minoritetspolitiken (prop. 2024/25:1 utg.omr. 1, bet. 2024/25:KU1, rskr. 2024/25:71–78).

I uppföljningsmyndigheternas rapport som beskriver minoritetspolitikens utveckling 2024 dras slutsatsen att det krävs tillsyn för att kommuner och regioner ska leva upp till sina skyldigheter. Myndigheterna konstaterar att det gått tydligt framåt i förhållande till hur många kommuner och regioner som har mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet. Lagkravets tydlighet och möjlighet till obligatorisk uppföljning har enligt myndigheterna bidragit till att kommuner och regioner i högre grad lever upp till sina lagstadgade skyldigheter. Uppföljningen visar också att kommuner, regioner och länsstyrelser i högre grad utbildar sin personal i minoritetslagstiftning. Samtidigt konstaterar myndigheterna att det trots att de grundläggande förutsättningarna i högre grad finns på plats kvarstår betydande brister i hur förvaltningsmyndigheterna lever upp till sina lagstadgade skyldigheter. Skillnaderna är fortfarande mycket stora mellan kommuner och regioner i förvaltningsområden och övriga. För att säkerställa att nationella minoriteters rättigheter tillgodoses i hela landet behövs enligt uppföljningsmyndigheterna särskilda åtgärder.

Kombinationen av bristfälliga resurser, frånvaron av nationella minoriteters utkrävande av sina rättigheter och avsaknaden av konsekvenser när förvaltningsmyndigheter inte lever upp till sina minoritetspolitiska skyldigheter innebär enligt uppföljningsmyndigheterna en hög risk för att kommuner och regioner utanför förvaltningsområden även fortsättningsvis kommer att bryta mot lagen. Myndigheterna framhåller vidare att de återkommande framfört att tillsyn skulle bidra till att förtydliga kraven i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk, höja kunskapsnivån inom det offentliga och underlätta för de nationella minoriteterna att utkräva sina

rättigheter. Av uppföljningsrapporten framgår också att det finns en bred samsyn om behovet av tillsyn, från rättighetsbärare till myndigheter med ansvar inom politikområdet. Europarådets rådgivande kommitté för ramkonventionen för skydd av nationella minoriteter har också rekommenderat regeringen att införa tillsyn.

I likhet med föregående år rekommenderar uppföljningsmyndigheterna regeringen att utreda möjligheten att införa tillsyn av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk, i syfte att de lagstadgade rättigheterna ska förverkligas i högre utsträckning.

Uppföljningsmyndigheterna lämnar totalt 17 rekommendationer till regeringen i rapporten, däribland följande:

- att statsbidraget till riksorganisationer eller organisationer av riksintresse enligt förordning 2005:765 fastställs till minst 13 miljoner kronor årligen, samt att statsbidrag för samiska organisationer enligt förordning 2024:147 säkerställs långsiktigt till minst 3,25 miljoner kronor årligen
- att regeringen avsätter utökade medel till Statens kulturråd och Institutet för språk och folkminnen för att främja nationella minoriteters språk- och kulturbärare
- att regeringen tar fram ett fortsatt handlingsprogram för bevarande och främjande av minoritetsspråk
- att anslaget till Institutet för språk och folkminnens språkcentrum-verksamhet permanentas till minst 20 miljoner kronor. Samiskt språkcentrums anslag föreslås utökas i enlighet med Sametingets budgetunderlag 2026–2028.

Den framtida uppföljningen av minoritetspolitiken

Den 4 december 2025 beslutade regeringen att den verksamheten inom minoritetspolitiken som Länsstyrelsen i Stockholms län ansvarade för skulle flytta till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) den 1 januari 2026. Genom en ändring i MUCF:s instruktion fick myndigheten ansvar för politiken för de nationella minoriteterna judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar samt de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romani chib. Ändringen i myndighetens instruktion innebär även att MUCF ska följa upp och analysera offentliga aktörers insatser i förhållande till målet för politikområdet och verka för ökad kunskap om och förståelse för de nationella minoriteterna och deras rättigheter. I sitt arbete ska myndigheten inhämta råd och sakkunskap från de nationella minoriteterna och på ett systematiskt sätt främja samverkan och erfarenhetsutbyte mellan statliga myndigheter, kommuner, regioner och andra berörda aktörer. MUCF ska även samarbeta med Sametinget i syfte att åstadkomma enhetlighet och effektivitet i det minoritetspolitiska arbetet.

I budgetpropositionen för 2026 anför regeringen att det huvudsakliga syftet med en överflyttning av verksamheten är att stärka efterlevnaden av de nationella minoriteternas rättigheter (prop. 2025/26:1 utg.omr. 1 avsnitt 11.5).

Det framgår vidare att regeringen har bedömt att MUCF har goda förutsättningar att ta över detta ansvar.

I ett pressmeddelande från Kulturdepartementet och Socialdepartementet med anledning av beslutet anför att utredningen om uppföljning av minoritetspolitiken Stärkt samordning och uppföljning (SOU 2020:27) bedömde att det minoritetspolitiska uppdraget bör regleras tydligt och samlat i instruktionen för uppföljningsmyndigheterna. Sametinget kommer även fortsättningsvis att ansvara för minoritetspolitiken i förhållande till samer och samiska. Det framgår vidare att en översyn av hur Sametingets uppgifter i den delen ska formuleras är föremål för konsultation med det samiska folket.

Förvaltningsområden

Enligt uppgifter på webbplatsen minoritet.se, som Sametinget ansvarar för på uppdrag av regeringen, växer antalet förvaltningsområden stadigt. Kommuner som är intresserade av att ingå i förvaltningsområden ansöker om det hos Regeringskansliet. I februari 2025 ingick 85 kommuner och 15 regioner i ett eller flera förvaltningsområden, 66 kommuner i det finska förvaltningsområdet, 27 kommuner i det samiska och 9 kommuner i förvaltningsområdet för meänkieli.

Webbplatsen minoritet.se

Webbplatsen minoritet.se tillkom som en kunskapshöjande insats i 2009 års minoritetsreform. Syftet med webbplatsen är att öka den generella kunskapen om minoritetsrättigheter och att synliggöra de nationella minoriteterna i Sverige. Regeringen ansåg att en webbplats var ett effektivt sätt att öka kunskapen och sprida information på både svenska och nationella minoritetsspråk. Genom att samla information på ett ställe skulle även arbetet inom förvaltningsområdena underlättas. Avsikten var också att webbplatsen skulle kunna användas av skolor för att leva upp till kraven i läroplanen som rör kunskap om de nationella minoriteterna (prop. 2008/09:158 s. 53). Sametinget ansvarar för webbplatsen och i arbetet involveras företrädare för de nationella minoriteterna.

Enligt webbplatsen kan man där genom aktuella reportage lära sig mer om de nationella minoriteternas kultur, språk och vardag. Det går också att hitta information om Sveriges minoritetsåtaganden, aktuell lagstiftning och myndighetsinformation från Sametinget och Länsstyrelsen i Stockholms län. Webbplatsen sägs också underlätta arbetet inom förvaltningsområdena genom att samla material som rör de nationella minoriteterna på ett ställe.

Grundutbildning i minoritetslagstiftningen

För att öka kunskapen om minoritetslagstiftningen bland verksamma inom kommuner, regioner och statliga myndigheter har Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget tagit fram en grundutbildning i minoritetslagstiftningen som finns att tillgå på webbplatsen minoritet.se. Förutom att ge grundläggande

kunskap om vad lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk innebär tydliggör utbildningen också vilket ansvar kommuner, regioner och myndigheter har inom området och ger exempel från verksamheter som jobbar aktivt för en inkluderande minoritetspolitik.

Minoritetsspråkens språkcentrum

Samiskt språkcentrum bedrivs sedan 2010 vid Sametinget och 2022 fick Institutet för språk och folkminnen i uppdrag av regeringen att ansvara för språkcentrum för de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romani chib under perioden 2022–2024. Språkcentrumen ska aktivt främja och stimulera ökad användning av minoritetsspråken i samhället, bistå med sakkunskap, utveckla metoder för att stärka enskildas förutsättningar att bruka och återta språken samt sprida kunskap om revitalisering. Insatser som riktar sig till barn och ungdomar ska prioriteras särskilt. Språkcentrumens arbete ska utgå från språkbärarnas behov av revitaliseringsinsatser och utföras i fortsatt dialog med språkbärarna.

För att säkerställa att verksamheten vid språkcentrum för finska, jiddisch, meänkieli och romani chib kan fortgå och för att stärka verksamheten vid språkcentrum för samiska tillfördes 8,5 miljoner kronor årligen 2025–2027 till följd av riksdagens beslut om budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 1, bet. 2024/25:KU1, rskr. 2024/25:71–78). Den 12 december 2024 beslutade regeringen att omfördela medel till språkcentrum för de nationella minoritetsspråken. Enligt ett pressmeddelande från Kulturdepartementet skulle den totala finansieringen för 2025 uppgå till 28 miljoner kronor. Omfördelningen gjordes i beslutet om regleringsbrev. Samiskt språkcentrum tilldelades totalt 8 miljoner kronor och språkcentrumen för finska, jiddisch, meänkieli och romani chib tilldelades 20 miljoner kronor. En del av finansieringen utgjordes av den tillfälliga förstärkningen om 8,5 miljoner kronor årligen under 2025–2027 som riksdagen tidigare beslutat om.

I regleringsbrevet för 2026 för anslag 7:1 inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse framgår att finansieringen för språkcentrum ligger kvar på samma nivå som 2025, dvs. samiskt språkcentrum har tilldelats 8 miljoner kronor och språkcentrumen för finska, jiddisch, meänkieli och romani chib har tilldelats 20 miljoner kronor.

Regeringen beslutade den 27 november 2025 om en ändring i instruktionen för Institutet för språk och folkminnen. Ändringen innebär att uppdraget att ansvara för språkcentrum för finska, jiddisch, meänkieli och romani chib som vid tidpunkten låg i myndighetens regleringsbrev skulle flyttas till dess instruktion. Institutet ska särskilt ansvara för språkcentrum för finska, jiddisch, meänkieli och romani chib som ska främja ökad användning av språken, stärka enskildas förutsättningar för att återta språken och sprida kunskap om revitalisering. Ändringen trädde i kraft den 1 januari 2026.

Regeringens skrivelse om Riksrevisionens rapport om statens främjande av de nationella minoritetsspråken

Riksrevisionen har genomfört en granskning av främjandet av de nationella minoritetsspråken (RiR 2025:16). Riksrevisionens övergripande slutsats är att statens insatser inte är tillräckliga för att nå målet om att hålla de nationella minoritetsspråken levande. Dessutom kan staten enligt myndigheten använda sina resurser mer effektivt, bl.a. genom att fördela resurserna över längre tid i stället för i korta satsningar. Riksrevisionen bedömer även att det behövs bättre samordning av undervisning i minoritetsspråken, tydligare information om vägarna till lärarutbildning och att information och stöd på området behöver samlas på ett mer lättillgängligt sätt.

Regeringen överlämnade den 2 december 2025 en skrivelse till riksdagen med anledning av granskningsrapporten (skr. 2025/26:62). I skrivelsen redogör regeringen bl.a. för åtgärder den har vidtagit med anledning av Riksrevisionens rekommendationer. En av dessa åtgärder är regeringens beslut att föra in uppgiften att ansvara för språkcentrum i myndighetens instruktion, som nämnts ovan. En annan åtgärd är flytten av ansvaret för minoritetspolitiken och uppföljningen av densamma till MUCF. Regeringen anför att den är angelägen om att fortsätta förstärka uppföljningen och samordningen av minoritetspolitiken och säkerställa efterlevnaden av de nationella minoriteternas rättigheter. Vidare uppger regeringen att den för att fortsätta stärka arbetet med samordning och uppföljning av minoritetspolitiken tillförde medel för detta ändamål i budgetpropositionen för 2025. Medlen sträcker sig till och med 2027.

Regeringens skrivelse bereds av konstitutionsutskottet under våren 2026.

Utredning om en myndighet för romska frågor

Som tidigare redovisats under avsnittet Övriga nationella minoriteter har frågan om inrättandet av ett nationellt centrum för romska frågor utretts. I departementspromemorian Långsiktighet och stadga i arbetet framåt – en myndighet för romska frågor (Ds 2019:15), som överlämnades till regeringen i juli 2019, gjordes bedömningen att inrättandet av en ny myndighet för romska frågor skulle skapa den stabilitet och långsiktighet som arbetet med att främja minoriteten romers åtnjutande av de mänskliga rättigheterna är beroende av för att nå framgång. Utredningen föreslog därför att en nämndmyndighet, Myndigheten för romska frågor, skulle inrättas vid en värdmyndighet och att den skulle ha ett nationellt ansvar för att främja arbetet med mänskliga rättigheter för den nationella minoriteten romer. Den nya myndigheten skulle driva verksamheten i nära kontakt med minoriteten romer samt säkerställa en lokal förankring av verksamheten och att verksamheten nådde en lämplig geografisk spridning.

Enligt uppgift från Regeringskansliet avslutades ärendet om Ds 2019:15 i december 2021.

Nätverk om nationella minoriteter och urfolk

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tog under hösten 2024 initiativ till ett nytt nätverk som ska fokusera på arbetet för nationella minoriteter och urfolk. Förtroendevalda i kommuner och regioner har bjudits in till nätverket som genomförs på prov med tre digitala träffar under 2025 för att därefter utvärderas. Genom träffarna ska deltagarna få ta del av ny kunskap, inspel från nationella aktörer, forskningserfarenheter och goda exempel samt få en möjlighet att utbyta erfarenheter.

Nätverket har sin bakgrund i flera motioner som skickades in till SKR:s kongress sommaren 2024 och initiativet ses som ett första steg mot att stärka minoritetsarbetet i kommuner och regioner och säkerställa att man lever upp till lagstiftningen om nationella minoriteter. Målet är att genom samarbete och erfarenhetsutbyte skapa bättre förutsättningar för minoriteternas rättigheter och delaktighet i samhället.

Uppdrag om kunskapshöjande insatser

Forum för levande historia fick 2022 i uppdrag att genomföra kunskaps-
höjande insatser om historiska skeenden som påverkat de nationella minoriteterna i Sverige (Ku2022/01209). I uppdraget ingick att ta fram och sprida material, bl.a. till aktörer inom skolväsendet och folkbildningen. Myndigheten har tagit fram ett stödmaterial för skolan om Sveriges historiska behandling av minoriteterna som finns tillgängligt på myndighetens webbplats. Myndigheten har även tagit fram en ny utställning om de nationella minoriteternas historia för årskurs 4–6.

Tidigare riksdagsbehandling

Informationscentrum om nationella minoriteter

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om kunskap om nationella minoriteter. Utskottet har bl.a. avstyrkt motionsyrkandena med hänvisning till pågående översyner (bet. 2016/17:KU16 och bet. 2017/18:KU32).

Våren 2019 välkomnade utskottet regeringens redogörelse i skrivelsen Nystart för en stärkt minoritetspolitik (skr. 2017/18:282) och det viktiga arbete som bedrivs. Utskottet noterade att regeringen bl.a. framhöll behovet av ett långsiktigt arbete för de nationella minoriteternas språk och kultur och betydelsen av att öka kunskapen om och synligheten för de nationella minoriteterna i samhället (bet. 2018/19:KU13).

Utskottet har även därefter avstyrkt motionsyrkanden om information och kunskap om nationella minoriteter (bet. 2018/19:KU24, bet. 2020/21:KU25, bet. 2021/22:KU32, bet. 2022/23:KU28 och bet. 2024/25:KU28). Utskottet har framhållit vikten av att öka kunskapen i samhället om de nationella minoriteterna, deras språk och kultur och den nationella minoritetspolitiken. Utskottet har även noterat den målsättning att öka kunskapen om och

synligheten för de nationella minoriteterna som regeringen gav uttryck för bl.a. i skrivelsen Nystart för en stärkt minoritetspolitik. Utskottet har inte funnit skäl att ta något initiativ i frågan. Våren 2025 reserverade sig företrädarna för Vänsterpartiet och Miljöpartiet (bet. 2024/25:KU28).

Nationellt centrum för romska frågor

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om att inrätta ett nationellt centrum för romska frågor tillsammans med andra förslag om romsk inkludering (bet. 2024/25:KU28). I sitt ställningstagande framhöll utskottet vikten av åtgärder för romsk inkludering och att motverka antiziganism. Utskottet noterade det arbete som pågick och att det görs en årlig uppföljning av strategin för romsk inkludering där uppföljningsmyndigheten även lämnar rekommendationer till regeringen. Utskottet ansåg därmed att det inte fanns skäl att föreslå något tillkännagivande med anledning av motionsyrkandena. Företrädarna för Vänsterpartiet och Miljöpartiet reserverade sig.

Övriga insatser för att stärka och synliggöra de nationella minoriteterna

Utskottet har tidigare behandlat liknande motionsyrkanden som de nu aktuella om insatser för att stärka och synliggöra de nationella minoriteterna.

Senast utskottet behandlade ett motionsyrkande om att inrätta ett förvaltningsområde för romani chib var våren 2023 (bet. 2022/23:KU28). I sitt ställningstagande välkomnade utskottet regeringens avsikt att fortsätta arbeta för strategin om romsk inkludering samt att insatser inom strategin löpande följs upp. Utskottet avstyrkte yrkandet med hänvisning till pågående arbete. Företrädaren för Vänsterpartiet reserverade sig. Ett likalydande motionsyrkande avstyrktes av utskottet våren 2024 efter förenklad beredning (bet. 2023/24:KU18).

Våren 2024 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om samernas språk och kultur (bet. 2023/24:KU18). I sitt ställningstagande framhöll utskottet vikten av att bevara, stärka och öka tillgången till samernas språk och kultur. Utskottet konstaterade att det av språklagen bl.a. följer att samer ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda samiska. Utskottet noterade det arbete som pågick och såg inte skäl att ta något initiativ i enlighet med det som förordades i motionsyrkandet om satsningar på samernas språk, utbildning och kultur. Företrädaren för Miljöpartiet reserverade sig.

Utskottet har även tidigare avstyrkt motionsyrkanden om att utreda möjligheterna att på något alternativt sätt tillgå nationella minoritetsspråk inom välfärdssektorn i de delar av landet som inte är förvaltningsområden med hänvisning till det arbete som pågår och att betänkandet av Utredningen om uppföljning av minoritetspolitiken bereddes inom Regeringskansliet. Senast frågan behandlades, våren 2023, reserverade sig företrädarna för Sverigedemokraterna (bet. 2022/23:KU28). Ett likalydande motionsyrkande avstyrktes även våren 2024 efter förenklad beredning (bet. 2023/24:KU18).

Våren 2025 behandlade utskottet flera liknande förslag som i de nu aktuella motionsyrkandena i fråga om övriga insatser för att stärka och synliggöra de nationella minoriteterna. Utskottet framhöll vikten av att bevara, stärka och öka tillgången till minoriteternas språk och kultur och konstaterade att det var 25 år sedan Sverige erkände de fem nationella minoriteterna och därtill tillhörande minoritetsspråk. Utskottet konstaterade vidare att det av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk och språklagen följer flera rättigheter för de nationella minoriteterna. Utskottet noterade det arbete som pågick och att minoritetspolitiken följs upp löpande. Utskottet framhöll i sammanhanget även den granskning som Riksrevisionen vid tidpunkten genomförde av främjandet av de nationella minoritetsspråken. Motionsyrkandena avstyrktes. Företrädarna för Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet anmälde reservationer.

Utskottet har även tidigare avstyrkt ett motionsyrkande om en stipendieordning för studier i samiska språk (bet. 2023/24:KU1). Motionsyrkandet bereddes tillsammans med budgetförslagen för 2024. Företrädaren för Vänsterpartiet deltog inte i beslutet om anslagen men uttryckte en annan uppfattning i ett särskilt yttrande.

Våren 2025 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att satsa på sverigefinnarnas rätt till språk och kultur (bet. 2024/25:KU28). Utskottet noterade att regeringen vid tillfället nyligen beviljat Finlandsinstitutet medel för att främja och förmedla finländsk, finskspråkig och sverigefinsk kultur. Vidare konstaterades att Institutet för språk och folkminnen har i uppdrag att ansvara för språkcentrum för de nationella minoritetsspråken, däribland finska. Utskottet fann därmed inte skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande och avstyrkte motionsyrkandet. Företrädaren för Miljöpartiet reserverade sig.

Utskottet har också tidigare behandlat motionsyrkanden om ett kunskapslyft till offentliganställda och stöd till kommuner, senast våren 2025 (bet. 2024/25:KU28). Utskottet, som avstyrkte motionsyrkandena, framhöll vikten av att de kommuner och regioner som ingår i förvaltningsområden lever upp till sina åtaganden samt att utvärderingen och utvecklingen av skyddet för de nationella minoriteterna fortsätter. Utskottet noterade det arbete som pågick samt att betänkandet av Utredningen om uppföljning av minoritetspolitiken bereddes inom Regeringskansliet och att uppföljningsmyndigheterna nyligen hade lämnat rekommendationer till regeringen på området. En reservation anmälades (V och MP).

Även motionsyrkanden om stöd till organisationer har tidigare behandlats av utskottet, också i detta fall senast våren 2025 (bet. 2024/25:KU28). Utskottet framhöll vikten av att minoriteternas organisationer har ekonomiska och praktiska förutsättningar att bedriva sin verksamhet. Utskottet noterade att uppföljningsmyndigheterna nyligen hade lämnat rekommendationer till regeringen som hade bäring på denna fråga. Utskottet såg inte skäl att förorda något tillkännagivande med anledning av förslagen. Två reservationer anmälades (C och MP).

Tillsyn och uppföljning av minoritetspolitiken

Utskottet har återkommande behandlat motionsyrkanden om efterlevnaden av lagen om minoriteter och minoritetsspråk samt tillsyn och uppföljning av minoritetspolitiken (bet. 2014/15:KU16, bet. 2016/17:KU16, bet. 2018/19:KU24, bet. 2020/21:KU25, bet. 2022/23:KU28 och bet. 2024/25:KU28). Utskottet har i sina ställningstaganden bl.a. framhållit att frågor om bristande efterlevnad av minoriteters rättigheter är angelägna och understrukt vikten av att de grundläggande rättigheterna får genomslag i hela landet samt att de kommuner och regioner som ingår i förvaltningsområden lever upp till sina åtaganden. Utskottet har avstyrkt motionsyrkandena med hänvisning till pågående arbete med att utreda hur ansvaret för samordning, utveckling och uppföljning av minoritetspolitiken ska organiseras samt därefter att betänkandet av Utredningen om uppföljning av minoritetspolitiken bereddes inom Regeringskansliet. Våren 2025 noterade utskottet därtill att MUCF haft i uppdrag att analysera förutsättningarna för myndigheten att bl.a. ta över uppföljningsansvaret för minoritetspolitiken. Uppdraget hade redovisats och bereddes inom Regeringskansliet. Utskottet noterade även att uppföljningsmyndigheterna nyligen hade lämnat rekommendationer till regeringen i fråga om tillsyn och uppföljning av minoritetspolitiken. Vid det senaste tillfället när frågan behandlades anmäldes reservationer av Vänsterpartiets respektive Miljöpartiets företrädare (bet. 2024/25:KU28).

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner liksom tidigare inte skäl att ta något initiativ i fråga om att inrätta informationscentrum om nationella minoriteter. Samtidigt vidhåller utskottet vikten av att öka kunskapen i samhället om de nationella minoriteterna och deras språk och kultur samt om den nationella minoritetspolitiken. Utskottet noterar det arbete som pågår och avstyrker motionsyrkandena.

Utskottet vidhåller också sitt ställningstagande i fråga om ett nationellt centrum för romska frågor och avstyrker därmed motionsyrkandena om att inrätta ett sådant centrum. Utskottet vill samtidigt framhålla vikten av att arbetet med strategin för romsk inkludering fortsätter för att nå strategins mål.

I fråga om övriga insatser för att stärka och synliggöra de nationella minoriteterna vill utskottet liksom tidigare inledningsvis framhålla vikten av att bevara, stärka och öka tillgången till minoriteternas språk och kultur. Av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk och språklagen följer flera rättigheter för de nationella minoriteterna. Utskottet noterar det arbete som pågår och att minoritetspolitiken följs upp löpande. Därmed avstyrks motionsyrkandena.

När det gäller tillsyn och uppföljning av minoritetspolitiken har utskottet tidigare avstyrkt liknande förslag i motionsyrkanden med hänvisning till att betänkandet av Utredningen om uppföljning av minoritetspolitiken bereds inom Regeringskansliet. Den beredningen pågår fortfarande. Utskottet noterar

samtidigt att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor tagit över uppföljningsansvaret för minoritetspolitiken från Länsstyrelsen i Stockholms län. Utskottet noterar vidare att uppföljningsmyndigheterna lämnat rekommendationer till regeringen i fråga om tillsyn och uppföljning av minoritetspolitiken. Utskottet ser inte skäl att ta några initiativ i enlighet med det som förordas i motionerna och avstyrker därmed motionsyrkandena.

Språkstatusfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en samisk språklag, älvdalskans ställning, teckenspråk som minoritetsspråk och arabiska som minoritetsspråk.

Jämför reservation 24 (V), 25 (S, V, C, MP) och 26 (C).

Motionerna

En samisk språklag

I kommittémotion 2025/26:2787 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att i nära samarbete med Sametinget och det samiska samhället ta fram ett förslag till samisk språklag.

Älvdalskans ställning

I partimotion 2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 21 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör få i uppdrag att utreda älvdalskans position och se över möjligheten för älvdalskan att bli ett minoritetsspråk.

I partimotion 2025/26:3775 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 23 föreslås ett tillkännagivande om att utreda älvdalskans status och se över möjligheten att erkänna älvdalskan som minoritets- eller landsdelsspråk i Sverige.

I kommittémotion 2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 27 föreslås ett tillkännagivande om älvdalskans språkstatus. Motionärerna efterfrågar en utredning om möjligheten att ge älvdalskan språkstatus i enlighet med Europarådets expertkommittés uppmaning.

I kommittémotion 2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 31 föreslås ett tillkännagivande om att erkänna älvdalskan som minoritets- eller landsdelsspråk.

I motion 2025/26:1333 av Runar Filper (SD) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda möjligheten att kunna klassificera älvdalska som ett nationellt minoritetsspråk.

I motion 2025/26:3036 av Malin Höglund (M) föreslås ett tillkännagivande om att, i enlighet med Europarådets ministerråds rekommendation, överväga att initiera en oberoende granskning gällande älvdalskans ställning.

Teckenspråk som minoritetsspråk

I kommittémotion 2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 30 föreslås ett tillkännagivande om att ge svenskt teckenspråk status som minoritetsspråk.

I motion 2025/26:472 av Carita Boulwén (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga att erkänna svenska teckenspråket som nationellt minoritetsspråk.

Arabiskan som minoritetsspråk

I motion 2025/26:169 av Jamal El-Haj (-) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att erkänna arabiskan som ett av de viktigaste minoritetsspråken i Sverige, med en tydlig plats i utbildning, forskning och samhällsliv.

Gällande rätt

Språklagen

Enligt 7 § språklagen (2009:600) är de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Enligt 8 § har det allmänna ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Vidare framgår det av 14 § att den som tillhör en nationell minoritet ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda minoritetsspråket.

Av 9 § följer att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket.

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Den 1 januari 2010 ersatte lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk tidigare lagar på området i enlighet med förslagen i 2009 års minoritetspolitiska proposition (prop. 2008/09:158, bet. 2008/09:KU23, rskr. 2008/09:272). I lagen föreskrivs vissa grundläggande rättigheter för samtliga fem nationella minoriteter i Sverige och vissa särskilda rättigheter för finsk-, samisk- och meänkielitalande.

Bakgrund

Minoritetsspråkskonventionen

Regeringen beslutade i januari 2000 att ratificera den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk, minoritetsspråkskonventionen. Enligt konventionen definieras landsdels- eller minoritetsspråk som ett språk som av

hävd används i ett visst territorium inom en stat, av medborgare i den staten som utgör en grupp som till antalet är mindre än resten av befolkningen i den staten och som är annorlunda än det eller de officiella språken i den staten. Det innefattar inte vare sig dialekter av det eller de officiella språken i staten eller språk som talas av invandrare. Vidare anger konventionen att territoriellt obundna språk definieras som språk som används av medborgare i en stat och som avviker från det eller de språk som används av resten av befolkningen i den staten men som, trots att de av hävd används inom den statens territorium, inte kan identifieras med en bestämd del av den.

Från Europarådets sida har man överlåtit åt ansvariga myndigheter i de länder som ratificerar konventionen att med beaktande av konventionens definition bedöma vilka språk som är landsdels- eller minoritetsspråk i det egna landet. I konventionen ges heller inga närmare riktlinjer för bedömningen av när ett uttryckssätt ska anses vara en dialekt eller ett språk. I samband med att Sverige ratificerade konventionen beslutade riksdagen om fem officiella minoritetsspråk: finska, meänkieli, samiska, romani chib och jiddisch.

Enligt artikel 15.1 i minoritetsspråkskonventionen ska parterna vart tredje år lämna rapporter i en form som bestäms av ministerkommittén. Dessa granskas sedan av en expertkommitté som tillsätts i enlighet med artikel 17. Expertkommittén sammanställer sedan rapporter till ministerkommittén med förslag till rekommenderade åtgärder (se vidare nedan).

Minoritetsspråkskommittén och frågan om dialekter och folkmål

Minoritetsspråkskommittén, som utredde frågan om svensk ratificering av minoritetsspråkskonventionen, behandlade frågan om dialekter och folkmål (SOU 1997:192). Kommittén konstaterade att det är komplicerat att bedöma vad som är en dialekt, ett folkmål respektive ett språk. Som exempel på svenska folkmål nämndes älvdalsmål, gutniska och skånska. Dessa folkmål talades tidigare i ganska stor utsträckning i olika delar av landet men har till följd av bl.a. större rörlighet i befolkningen, inflyttningen till städerna och massmediernas inflytande kommit att talas och förstås av allt färre personer. Rent lingvistiskt kan folkmålen vara mycket olika nutida rikssvenska. Folkmålen är förknippade med den bygd där de har talats och är en del av bygdens kultur och historia. Det kan därför, enligt kommittén, hävdas att det finns ett intresse av att folkmålen bevaras som en viktig del av den svenska landsbygds- och kulturhistorien. Kommittén fann att det viktigaste argumentet mot att tillämpa konventionen på folkmålen är att det strider mot konventionens syfte som är att stärka minoritetsspråkens ställning i det offentliga livet, såsom hos domstolar och myndigheter (s. 110).

Minoritetspolitiska propositionen och frågan om att utöka antalet minoritetsspråk

I propositionen (prop. 2008/09:158) med förslag till bl.a. lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk anförde regeringen att den i fråga

om att utöka antalet erkända nationella minoriteter eller nationella minoritetsspråk inte fann något skäl att göra en annan bedömning än den som gjordes i anslutning till ratificeringen av minoritetsspråkskonventionen. Därmed bedömde regeringen att antalet nationella minoritetsspråk inte bör utökas. Dock ansåg regeringen att det finns ett stort värde i att älvdalskan, oavsett om den är att betrakta som ett språk eller en dialekt, bevaras som en del av det svenska kulturarvet och att det är önskvärt att älvdalskan förs vidare till nya generationer samt att det arbete som Institutet för språk och folkminnen redan bedriver för att bevara svenska dialekter och folkmål således behöver fortsätta.

Vidare konstaterade regeringen dels att Älvdalens kommun på olika sätt kan stödja älvdalskans bevarande inom sin ordinarie verksamhet och ge barn möjlighet att lära sig älvdalska, dels att det även inom ramen för folkbildningen bör finnas förutsättningar att stödja bevarandet av älvdalskan.

Teckenspråkets status

Efter förslag av den dåvarande regeringen erkände Sveriges riksdag 1981 det svenska teckenspråket som dövas förstaspråk. Genom detta beslut gavs det svenska teckenspråket officiell status som språk och ställning som undervisningsspråk vid undervisning av döva och hörselskadade (prop. 1980/81:100 bil. 12).

I den proposition som låg till grund för riksdagsbeslutet om ratificering av Europarådets minoritetsspråkskonvention framhölls att ett minoritetsspråk ska vara annorlunda än det officiella språket (prop. 1998/99:143 s. 33). När det gäller teckenspråket konstaterades att det i och för sig är annorlunda än det officiella språket och används sedan 1875. Vidare är teckenspråket en viktig del av de dövas kultur. Trots detta är det enligt propositionen uppenbart att teckenspråket inte kan anses falla inom ramen för syftet med minoritetsspråkskonventionen, som bygger på språkets anknytning till urbefolkningar och andra nationella minoriteter som etniska grupper. De skäl som finns för att stödja teckenspråket ligger vid sidan av konventionens syfte. Regeringen konstaterade också att inget land vid den aktuella tidpunkten omfattat teckenspråket vid sin ratificering av minoritetsspråkskonventionen.

I proposition 2005/06:2 om en samlad svensk språkpolitik gavs i språkvårdshänseende teckenspråket samma ställning som de fem nationella minoritetsspråken. Regeringen anförde bl.a. att den nya språkvårdsorganisationen bör ges i uppgift att utveckla och främja värden av nationella minoritetsspråk och teckenspråk samt ha till uppgift att överblicka villkoren för samtliga språk som talas i landet. Utredningen Översyn av teckenspråkets ställning lämnade två betänkanden, dels delbetänkandet Teckenspråk och teckenspråkiga – Kunskaps- och forskningsöversikt (SOU 2006:29), dels slutbetänkandet Teckenspråk och teckenspråkiga – Översyn av teckenspråkets ställning (SOU 2006:54). I slutbetänkandet lämnar utredaren ett flertal förslag, bl.a. att det svenska teckenspråket bör tillerkännas en folkrättslig ställning i det svenska samhället som motsvarar den ställning som de nationella

minoritetsspråken har fått, att Sverige bör verka för att teckenspråk i nordiska sammanhang tillerkänns en ställning som motsvarar nationella minoritetsspråk i de nordiska länderna samt att Sverige även inom Europarådet bör verka för en konvention eller stadga som ger de europeiska teckenspråken en ställning motsvarande minoritetsspråkens (SOU 2006:54 s. 77). Utredaren anförde även att minoritetsspråkskonventionens syften bara till en del sammanfaller med behoven för svenskt teckenspråk och för de människor som är beroende av detta språk. Enligt utredarens bedömning behöver teckenspråket ett stöd som liknar – men inte sammanfaller med – det som erbjuds de nationella minoritetsspråken i minoritetsspråkskonventionen (SOU 2006:54 s. 92).

Under 2007 tillsatte regeringen Språklagsutredningen (dir. 2007:17 och dir. 2007:181) med uppdrag att utarbeta ett förslag till språklag, där svenska språkets status regleras. Mot bakgrund bl.a. av förslagen från betänkandet Teckenspråk och teckenspråkiga (SOU 2006:54), att det svenska teckenspråket bör ges en ställning motsvarande den som minoritetsspråken har genom Europarådets minoritetsspråkskonvention, föreslogs i betänkandet (SOU 2008:26) att det svenska teckenspråkets ställning bör regleras i språklagen. Riksdagen antog sedermera en ny språklag (prop. 2008/09:153, bet. 2008/09:KrU9, rskr. 2008/09:271). Av lagen framgår att det allmänna – liksom när det gäller minoritetsspråken – har ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket (9 §).

Skrivelse från Sametinget om en samisk språklag

Sametinget begärde i en skrivelse till regeringen den 8 februari 2021 att regeringen påbörjar ett lagstiftningsarbete för att ta fram en särskild lag som säkerställer det samiska folkets språkliga rättigheter utifrån Sveriges folkrättsliga åtaganden (Ku2021/00385).

Skrivelsen bereds inom Regeringskansliet.

Europarådets granskning och uttalanden om älvdalskan

Om Europarådets granskning

Europarådet följer i enlighet med artikel 15.1 i minoritetsspråkskonventionen återkommande upp hur Sverige lever upp till den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. Efter en reform för att stärka stadgans övervakningsmekanism måste stater som är parter i stadgan sedan den 1 juli 2019 lägga fram en periodisk rapport om tillämpningen av fördraget vart femte år och sedan två och ett halvt år därefter information om genomförandet av Europarådets ministerkommittés (ministerkommittén) rekommendationer för omedelbar åtgärd.

Efter mottagandet av den periodiska rapporten besöker en delegation från stadgans expertkommitté landet för att kunna tala med minoritetsspråkiga icke-statliga organisationer och statliga myndigheter för att utvärdera om åtgärder har vidtagits och även om de har fungerat. Sverige har granskats åtta

gångar. En period omfattar en rapport från Sverige, en rapport från expertkommittén, som bl.a. innehåller förslag till ministerkommitténs rekommendationer, och rekommendationer från ministerkommittén.

Uttalanden om älvdalskan

I 2011 års rapport från Europarådets expertkommitté gjordes bedömningen att det behövs en vetenskaplig studie av älvdalskan. En sådan studie skulle enligt kommittén kunna utgöra grunden för en berättigad slutsats om älvdalskans status och erbjuda de svenska myndigheterna ett beslutsunderlag i frågan. Expertkommittén uppmanade därför de svenska myndigheterna att i samarbete med älvdalsktalande personer klargöra älvdalskans ställning, t.ex. genom att beställa en oberoende vetenskaplig studie.

Expertkommitténs rekommendationer om älvdalskan behandlades av den svenska regeringen i den femte rapporten till Europarådet 2013. I rapporten anförde regeringen att den inte såg anledning att ompröva sitt tidigare ställningstagande om älvdalskan. Som motivering anförde regeringen bl.a. att det bland lingvister inte finns någon fullständig samsyn om huruvida älvdalskan är ett språk eller en dialekt, att älvdalskan har få användningsdomäner och att det är få föräldrar som talar älvdalska med sina barn. Vidare menade regeringen att ett erkännande av älvdalskan som ett minoritetsspråk troligen skulle innebära att krav även skulle resas från grupper som talar andra dialekter så att även dessa ska få betecknas som minoritetsspråk. Detta skulle enligt regeringen med stor sannolikhet kunna få till följd att syftet med den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk undergrävs.

Europarådets expertkommitté noterade i 2014 års rapport den svenska regeringens ställningstagande. Expertkommittén konstaterade dock att det finns ett ökande stöd bland lingvister för synen på älvdalskan som ett eget språk. I 2016 års rapport uppmanade expertkommittén Sverige att klargöra älvdalskans status tillsammans med älvdalsktalande personer.

I 2020 års rapport anförde Europarådets expertkommitté att kommittén ansåg att älvdalskan uppfyller kriterierna för del 2 av den europeiska stadgan om landsdels- och minoritetsspråk. Vidare bad kommittén den svenska regeringen att inkludera älvdalskan i sin rapport som ett språk under del 2 av stadgan, motsvarande jiddisch och romani chib.

I Sveriges åttonde rapport till Europarådet från den 4 juni 2021 anförde regeringen att Sverige i tidigare rapporter utvecklat skälen till att älvdalskan bör ses som ett folkmål, eller en dialekt, och att regeringen samtidigt framhållit värdet av att bevara älvdalskan som en del av det gemensamma kulturarvet. Vidare anfördes i rapporten att regeringen inte fann några skäl för en förnyad prövning av älvdalskans status och att det är riksdagen som fattar beslut om vilka språk som ska utgöra nationella minoritetsspråk.

Europarådets expertkommitté noterade i 2022 års rapport att företrädare för älvdalskan önskar fortsätta dialogen med myndigheterna för att erkänna älvdalskan som ett minoritetsspråk. Vidare framgår det att Institutet för språk

och folkminnens generaldirektör avsåg att besöka Älvdalen 2022. Expertkommittén rekommenderade en fortsatt dialog mellan myndigheten och företrädarna för älvdalskan.

Den 1 december 2023 lämnade Sverige in en rapport om genomförandet av rekommendationerna för omedelbar åtgärd utifrån den åttonde utvärderingsrapporten av Sverige från 2022 i fråga om Sveriges efterlevnad av europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (språkstadgan). I mars 2024 publicerade expertkommittén för språkstadgan en utvärdering av Sveriges rapport. Älvdalskan nämns inte vare sig i rapporten från Sverige eller i expertkommitténs rapport.

Sveriges ska enligt tidsplanen lämna in sin nionde rapport den 1 juni 2026.

Svar på skriftlig fråga om älvdalska som minoritetsspråk

Den 23 oktober 2024 besvarade kulturminister Parisa Liljestrand (M) en skriftlig fråga (fr. 2024/25:225) om huruvida regeringen avser att ta några initiativ för att erkänna älvdalskan som ett minoritetsspråk för att säkra dess fortlevnad inför kommande generationer och för att alla som talar älvdalska ska ha rätt att få sitt tungomål erkänt. I sitt svar framhöll ministern bl.a. att hon som kulturminister ser positivt på bevarandet av älvdalskan. Vidare anförde hon att älvdalskan är en del av vårt gemensamma kulturarv och att hon har en förståelse för att det finns ett stort intresse av att bevara och utveckla älvdalskan. Kulturministern konstaterade att regeringen tidigare gjort bedömningen att älvdalskan är att betrakta som ett folk mål, och anförde att regeringen inte har haft anledning att ändra den bedömningen. Ministern angav avslutningsvis att det vid tidpunkten inte fanns några planer på att se över Sveriges ratificering av den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk.

Tidigare riksdagsbehandling

Samisk språklag

Våren 2023 avstyrkte kulturutskottet ett motionsyrkande om en samisk språklag med hänvisning till pågående arbete och gällande lagstiftning (bet. 2022/23:KrU8).

Våren 2024 behandlade konstitutionsutskottet ett liknande motionsyrkande (bet. 2023/24:KU18). Utskottet konstaterade att samiska är ett av de nationella minoritetsspråken och att samer genom språklagen, lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk samt skollagen har flera rättigheter kopplat till samiska. Utskottet noterade att Sametingets skrivelse om en samisk språklag då bereddes inom Regeringskansliet. Därmed avstyrktes motionsyrkandena.

Utskottet avstyrkte även liknande motionsyrkanden våren 2025 mot bakgrund av att Sametingets skrivelse om en samisk språklag fortfarande var under beredning inom Regeringskansliet (bet. 2024/25:KU28). I en reservation framfördes en annan uppfattning (V och MP).

Älvdalskans ställning

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om älvdalskan som minoritets- eller landsdelsspråk. Utskottet har inte funnit skäl att ta något initiativ i frågan. I sitt ställningstagande har utskottet återkommande framhållit att det finns ett stort värde i att älvdalskan bevaras som en del av det svenska kulturarvet och att utskottet ser positivt på de åtgärder som vidtas på både statlig och kommunal nivå för att göra detta möjligt (bet. 2011/12:KU17, bet. 2016/17:KU16, bet. 2017/18:KU32, bet. 2018/19:KU24, bet. 2021/22:KU32, bet. 2022/23:KU28, bet. 2024/25:KU28). Utskottet har därutöver uttalat följande.

Våren 2012 (bet. 2011/12:KU17) uttalade utskottet att det saknades anledning att göra någon annan bedömning än Minoritetsspråkskommittén, dvs. att det skulle strida mot konventionens syfte att tillämpa minoritetsspråkskonventionen på folkmålen.

Våren 2017 (bet. 2016/17:KU16) konstaterade utskottet att betydelsen av älvdalskans bevarande är starkt förankrad bland många älvdalingar. Utskottet anförde vidare att det delade regeringens uppfattning att Älvdalens kommun på olika sätt bör kunna stödja älvdalskans bevarande inom kommunens ordinarie verksamhet och ge barn möjlighet att lära sig älvdalska samt att det även inom ramen för folkbildningen bör finnas förutsättningar att stödja bevarandet av älvdalskan. Utskottet noterade även att Institutet för språk och folkminnen gör bedömningen att många åtgärder för att främja älvdalskan borde vara möjliga inom ramarna för den existerande lagstiftningen, förslagsvis inom ramen för en dialektpolitik. Därtill noterade utskottet det ökade stödet bland lingvister för att betrakta älvdalskan som ett eget språk, men också de invändningar som Institutet för språk och folkminnen framförde. Detta ställningstagande vidhölls våren 2018 (bet. 2017/18:KU32).

Senast utskottet behandlade frågan (bet. 2024/25:KU28) reserverade sig företrädarna för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet.

Teckenspråk som minoritetsspråk

Vid behandlingen av propositionen Nationella minoriteter i Sverige (prop. 1998/99:143 s. 33) framhöll konstitutionsutskottet att det när det gällde teckenspråket självfallet fanns starka skäl för att det allmänna ska lämna sådant stöd som kan behövas för att främja de dövas möjligheter i skilda hänseenden. Som anförts i propositionen kunde teckenspråket dock enligt utskottet inte anses falla inom ramen för syftet med minoritetsspråkskonventionen med dess anknytning till urbefolkningar och andra nationella minoriteter som etniska grupper. Även om teckenspråket därför inte kunde omfattas av en ratificering av minoritetsspråkskonventionen fanns det inte något som hindrade att frågan om åtgärder till stöd för teckenspråket övervägdes i något annat lämpligt sammanhang (bet. 1999/2000:KU6 s. 24).

Under våren 2001 behandlade utskottet ett flertal motioner som lyfte fram teckenspråkets ställning som minoritetsspråk (bet. 2000/01:KU14 s. 13 f.). Utskottet hänvisade till sin tidigare bedömning och gjorde inte någon annan bedömning. Utskottet ansåg således inte att teckenspråk skulle erkännas som minoritetsspråk. Utskottet ansåg emellertid att det var angeläget att teckenspråkets ställning sågs över. Utvecklingen under senare år, bl.a. arbetet inom ramen för Europarådets verksamhet, hade understrukit vikten av att teckenspråket har en stark ställning. Det var angeläget att säkerställa de dövas och hörselskadades rättigheter när det gäller teckenspråket och teckenspråksinformation. Enligt utskottets mening behövdes i detta syfte en översyn av rätten och möjligheterna att använda teckenspråket, liksom dövas och hörselskadades tillgång till samhällets utbud av kultur och litteratur. Utskottet tillstyrkte därmed helt eller delvis ett par motionsyrkanden och förordade ett tillkännagivande till regeringen i detta avseende. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2000/01:147). Regeringen tillkallade i december 2003 en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av teckenspråkets ställning med anledning av riksdagens tillkännagivande (dir. 2003:169). I och med detta ansåg regeringen att tillkännagivandet var slutbehandlat. Utskottet hade ingen annan uppfattning (bet. 2003/04:KU21). Utredningens slutsatser har redovisats ovan (SOU 2006:29 och SOU 2006:54).

Även under våren 2006 och 2008 behandlade konstitutionsutskottet ett flertal motioner som lyfte fram teckenspråkets ställning som minoritetsspråk. Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning till pågående utredningar (bet. 2006/07:KU19 s. 48 och bet. 2007/08:KU13).

Kulturutskottet välkomnade i sitt betänkande om språklagen (bet. 2008/09:KrU9) att teckenspråkets status skulle markeras i språklagen genom att det allmännas särskilda ansvar för det svenska teckenspråket skulle slås fast.

Under våren 2018 behandlade konstitutionsutskottet en motion om att regeringen borde utreda om svenskt teckenspråk ska bli ett minoritetsspråk (bet. 2017/18:KU32). Utskottet konstaterade i sitt ställningstagande att det fanns starka skäl för att det allmänna skulle lämna sådant stöd som kan behövas för att främja de dövas möjligheter i skilda hänseenden. Enligt språklagen har det allmänna ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket, vilket också gäller för de nationella minoritetsspråken. Enligt utskottet kunde dock inte teckenspråket anses falla inom ramen för syftet med minoritetsspråkskonventionen med dess anknytning till urbefolkningar och andra nationella minoriteter. Mot den bakgrunden avstyrkte utskottet motionsyrkandet.

Även våren 2019 behandlade utskottet ett motionsyrkande om att regeringen borde utreda om svenskt teckenspråk ska bli ett minoritetsspråk (bet. 2018/19:KU24). Utskottet avstyrkte motionsyrkandet med samma motivering som våren 2018.

Vid sin behandling av likalydande motionsyrkanden våren 2023 (bet. 2022/23:KU28) vidhöll utskottet sitt tidigare ställningstagande och avstyrkte

dess. Våren 2024 avstyrktes likalydande motionsyrkanden efter förenklad beredning (bet. 2023/24:KU18). Motionsyrkanden om teckenspråk som minoritetsspråk behandlades även våren 2025 (bet. 2024/25:KU28). Liksom tidigare vidhöll utskottet sin uppfattning och avstyrkte motionsyrkandena.

Utskottets ställningstagande

I fråga om en samisk språklag vidhåller utskottet sitt tidigare ställningstagande. Som framgår av det föregående är samiska ett av de nationella minoritetsspråken och samer har genom språklagen, lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk samt skollagen flera rättigheter kopplat till samiska. Utskottet noterar att Sametingets skrivelse om en samisk språklag fortfarande är under beredning inom Regeringskansliet. Mot den bakgrunden avstyrks motionsyrkandena.

När det gäller förslagen om älvdalskans ställning anser utskottet liksom tidigare att riksdagen inte bör ta några initiativ i enlighet med det som förordas i motionsyrkandena, som därmed avstyrks. Detta förändrar inte utskottets syn på att det finns ett stort värde i att älvdalskan bevaras som en del av det svenska kulturarvet och förs vidare till kommande generationer. Utskottet ser också positivt på de åtgärder som vidtas på både statlig och kommunal nivå för att göra detta möjligt.

I fråga om teckenspråk som minoritetsspråk vidhåller utskottet sin uppfattning att teckenspråket inte kan anses falla inom ramen för syftet med minoritetsspråkskonventionen med dess anknytning till urbefolkningar och andra nationella minoriteter. Därmed avstyrks motionsyrkandena. Utskottet vill samtidigt i likhet med tidigare framhålla att det allmänna enligt språklagen har ett ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket, och det finns starka skäl för att ett sådant stöd lämnas för att främja de dövas möjligheter i skilda hänseenden.

Inte heller arabiskan kan anses falla inom ramen för syftet med minoritetsspråkskonventionen och motionsyrkandet avstyrks därmed.

Reservationer

1. Ratificering av ILO:s konvention nr 169, punkt 1 (V)

av Jessica Wetterling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:2787 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 1 och
bifaller delvis motionerna

2025/26:3424 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 1 och

2025/26:3509 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 28.

Ställningstagande

Internationella arbetsorganisationens (ILO) konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk innehåller ett antal bestämmelser och åtaganden till skydd för urfolk. Ett grundläggande krav enligt konventionen är att urfolk till fullo ska åtnjuta mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Av konventionen följer att det måste vidtas åtgärder mot diskriminering och utformas särskilda insatser som främjar de berörda folkens sociala och ekonomiska rättigheter och som skyddar deras andliga och kulturella värden. Konventionen skapar inga nya markrättigheter men ställer krav på att de markrättigheter som finns ska erkännas och respekteras samt att samernas renskötselrätt respekteras på motsvarande sätt som andra markrättigheter i Sverige. Konventionen ger inte samebyarna vetorätt, däremot rätt till samråd.

Sverige var drivande för att få till stånd ILO:s konvention nr 169 redan 1989 men har ännu inte ratificerat den. Det som hindrat en ratificering av konventionen är framför allt att Sverige inte uppfyller förpliktelseerna i konventionens artikel 14 om markrättigheter och att frågor kring samernas rätt till land och vatten inte har lösts. Olika starka intressen och olika rättigheter står mot varandra. FN:s rasdiskrimineringskommitté har uttalat sin oro över förmodade begränsningar i den traditionella nyttjanderätten till betesmark för renskötseln.

Högsta domstolen (HD) meddelade i januari 2020 dom i det s.k. Girjasmålet. Den långdragna tvisten handlade delvis om upplåtelseätten till småviltsjakt och fiske inom en samebys område ovanför odlingsgränsen. Där rättsläget tidigare varit oklart är det nu klarlagt att urminnes hävd medför en rätt för samebyn att använda marken och fatta beslut om hur den ska användas när det gäller småviltsjakt och fiske. I HD hävdade statens ombud att

skyldigheterna enligt urfolksrätten inte gäller Sverige eftersom ”krav på erkännande av ILO:s konvention nr 169 konsekvent avvisats av den svenska lagstiftaren”. I domen uttalar dock HD att konventionen inte ratificerats av Sverige men att den ändå i delar är bindande för staten då den har blivit internationell sedvanerätt.

Vänsterpartiet anser att Girjasdomen måste få konsekvenser i lagstiftningen. För att undvika ytterligare rättsliga tvister och för att stärka förutsättningarna för olika samiska näringar utöver renskötseln, såsom fiske, småviltsjakt och hantverk, behöver den svenska samepolitiken förändras på en rad områden. En del i detta är att regeringens åtagande i fråga om ILO:s konvention nr 169 bör skärpas och preciseras. Den sammantagna situationen för samerna kräver att regeringen på allvar tar tag i frågan för att kunna garantera samerna deras rättigheter som urfolk. Det krävs ett större engagemang från regeringens sida för att skapa det samförstånd mellan olika intressenter som är en förutsättning för en ratificering av konventionen. Regeringen bör således återkomma till riksdagen med ett förslag om att ratificera ILO:s konvention nr 169.

2. Ratificering av ILO:s konvention nr 169, punkt 1 (MP)

av Jan Riise (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:3424 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 1 och

2025/26:3509 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 28 och
bifaller delvis motion

2025/26:2787 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Det främsta folkrättsliga instrumentet för skydd av urfolk är Internationella arbetsorganisationens konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk. Konventionen antogs av ILO 1989 för att stärka erkännandet av urfolks rätt till mark, vatten och naturresurser. När konventionen skulle antas var Sveriges representanter drivande i ett antagande och tog bl.a. initiativ till en resolution som uppmanade övriga medlemsstater att ratificera konventionen. I dag har fler än 20 länder ratificerat konventionen, däribland Danmark och Norge. Sverige har däremot inte anslutit sig, trots upprepad internationell kritik från bl.a. FN:s råd för mänskliga rättigheter, som har kommit med ett stort antal rekommendationer som Sverige ännu inte hört sammat.

Det framstår inte som rättfärdigt av Sverige att utkräva av andra länder att de ska respektera urfolksrätten, så länge vi själva inte är villiga att anta ILO:s konvention nr 169. Miljöpartiet menar att rätten till den egna kulturella identiteten är grundläggande i länder med olika befolkningsgrupper, och att skydda nationella minoriteter och urfolks rättigheter samt att främja att de deltar och använder sin kunskap i klimatkampen är grundläggande för en hållbar utveckling. Det visar inte minst den senaste rapporten från FN:s forskarpanel för biologisk mångfald och ekosystemtjänster, som visar att trenden med ekologisk utarmning och förlust av biologisk mångfald i genomsnitt har varit lindrigare i områden som förvaltas av urfolk eller lokalsamhällen.

I Högsta domstolens dom i Girjasmålet uttalar domstolen att ILO:s konvention nr 169 i delar redan är bindande för Sverige genom att den ger uttryck för allmänna folkrättsliga principer, vilket understryker konventionens betydelse. En ratificering skulle stärka urfolket samernas rättigheter i Sverige och således sända en tydlig signal till omvärlden om att Sverige står upp för urfolks rättigheter – och att andra länder också måste göra det. Jag menar därför att Sverige bör ratificera ILO:s konvention nr 169 och ha en aktiv politik för att stärka urfolks rättigheter genom att stå upp för urfolks rättigheter till självbestämmande, mark och land.

3. Genomförandet av FN:s urfolksdeklaration, punkt 2 (V)

av Jessica Wetterling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:2787 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

FN:s generalförsamling antog 2007 FN:s urfolksdeklaration. Jag har tidigare inom ramen för utskottets betänkande redogjort för att FN:s råd för mänskliga rättigheter 2010 noterade att Sverige stöder urfolksdeklarationen men inte tillämpar de rättigheter som den innehåller. Sverige har rekommenderats att genomföra deklarationen och etablera mekanismer för detta i samarbete med det samiska folket. Vidare har FN:s rasdiskrimineringskommitté kritiserat bristerna när det gäller samernas inflytande och framför allt bristen på fritt informerat samtycke. Sverige har haft över 15 år på sig att genomföra urfolksdeklarationen. Det är genant att ett land som Sverige bryter mot

grundläggande folkrättsliga principer som ska ge urinvånare möjlighet att upprätthålla sin kultur.

Jag anser att regeringen snarast bör genomföra FN:s urfolksdeklaration i Sverige.

4. Urfolksstatus, punkt 3 (V, MP)

av Jessica Wetterling (V) och Jan Riise (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 18 och

2025/26:3437 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 1 och

bifaller delvis motion

2025/26:3126 av Cecilia Engström (KD).

Ställningstagande

I dag är samerna den enda folkgrupp i Sverige som formellt erkänns som urfolk. I ILO:s konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk definieras urfolk som ”folk i självstyrande länder, vilka betraktas som ursprungsfolk på grund av att de härstammar från folkgrupper som bodde i landet eller i ett geografiskt område som landet tillhör, vid tiden för erövring eller kolonisation eller fastställandet av nuvarande statsgränser och vilka, oavsett rättslig ställning, har behållit en del av eller alla sina sociala, ekonomiska, kulturella och politiska institutioner”. Det är väl belagt att den nationella minoriteten tornedalingar, som också innefattar kväner och lantalaiset, har levt och verkat i Sveriges nordligaste delar under en mycket lång tid. Tornedalingar, kväner och lantalaiset skiljer sig från den svenska majoritetsbefolkningen genom språket, kulturen och en tydlig geografisk förankring historiskt såväl som i nutid. Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, lantalaiset och kväner rekommenderar bl.a. att regeringen i nära samråd med minoriteten ska tillsätta en utredning i syfte att utreda minoritetens status som urfolk. Vidare har Svenska Tornedalingars Riksförbund – Tornionlaaksolaiset begärt att regeringen ska erkänna tornedalingar, kväner och lantalaiset som urfolk. En sådan status skulle innebära ett folkrättsligt och formellt erkännande och bidra till att bevara och utveckla språket, identiteten och kulturen. Det är också av vikt att frågan om urfolksstatus utreds för att en försoningsprocess över huvud taget ska kunna fullföljas och leda till positiva resultat.

Sammantaget anser vi att regeringen bör utreda frågan om urfolksstatus för tornedalingar, kväner och lantalaiset. Det är viktigt att arbetet med att utreda

urfolksstatus för tornedalingar, kväner och lantalaiset ges gott om tid och tillräckliga resurser att samråda med berörda parter.

5. Sametinget, punkt 4 (V)

av Jessica Wetterling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:2787 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

Sametinget bildades 1993 som en officiell representant för den samiska befolkningen och för att förbättra möjligheterna att förvalta och bevara den samiska kulturen. Det är dock inget organ för självstyre. Sedan 1993 har samernas folkrättsliga ställning utvecklats och Sverige erkänner i dag samernas rätt till kulturell autonomi, vilket förutsätter ett visst självstyre. Rätten till självstyre står dock i konflikt med rollen som förvaltningsmyndighet under regeringen. Det innebär bl.a. att Sametinget inte fritt förfogar över sina ekonomiska medel och i princip har en lydnadsplikt gentemot regeringen. Av en utvärdering av handlingsplanen för de mänskliga rättigheterna (SOU 2011:29) framgår att FN:s särskilda urfolksrapportör 2011 påpekade behovet av att stärka Sametingets självständighet som självstyrande organ. Rapportören bedömde Sametingets dubbla roller som både folkvald församling och statlig förvaltningsmyndighet som särskilt problematiska, eftersom det innebär att tinget i sin roll som förvaltningsmyndighet kan tvingas genomföra beslut i konflikt med vad det i sin roll som folkvald församling anser vara bäst för samerna. Jag anser att det därför finns behov av att göra en ordentlig översyn av frågan om ett utökat samiskt självstyre och Sametingets dubbla roller. Det är av särskilt stor vikt att det samiska folket både representeras och är delaktigt i en sådan utredning. Regeringen bör således tillsätta en parlamentariskt sammansatt utredning för att utreda ett utökat samiskt självstyre och Sametingets dubbla roller.

Redan 2004 lovade Sveriges dåvarande regering att det samiska folket i Sverige skulle få en egen parlamentsbyggnad. Efter en arkitektävling korades ett vinnande bidrag 2006. Sametinget beslutade 2019 att byggnaden ska uppföras på Fornön vid Storsjöns strand i Östersund. 2022 skrev Sametinget en hemställan till regeringen om finansiering av det fortsatta arbetet med parlamentsbyggnaden. Sametinget har ännu inte fått svar på hemställan och regeringen har inte fattat något beslut i frågan. En parlamentsbyggnad kommer

att fylla ett stort praktiskt behov och bli en viktig symbol för Sveriges engagemang för mänskliga rättigheter och respekt för samerna som urfolk. Regeringen bör därför fatta nödvändiga beslut i syfte att inrätta Sametingets parlamentsbyggnad.

6. Samisk rätt till mark och vatten, punkt 5 (MP)

av Jan Riise (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3424 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkandena 2, 3 och 5.

Ställningstagande

Gruvnäringen, omställningen till ett förnybart energisystem, skogsbruket och turismen har utvecklats snabbt under senare år. Det har lett till att samernas rätt och möjligheter att använda mark och vatten inom renskötselområdet minskat i takt med nya krav på mark för exempelvis nya gruvor eller ett mer intensivt skogsbruk. Enligt nationell rätt har samebyarna rätt att använda mark och vatten inom renskötselområdet för renbete, jakt och fiske. Men denna rätt måste säkras och stärkas ytterligare, mot bakgrund av de ständigt växande kraven på tillgång till mark från olika aktörer. Det finns alltså goda skäl att överväga och utreda hur en kumulativ och ständigt pågående förändring av markanvändningen i Sápmi faktiskt påverkar den samiska rätten att bibehålla och utveckla sin kultur. I en sådan översyn behöver nya tillståndsprocesser på traditionella samiska marker vägas in.

Vidare anser jag att intäkter från naturresurser i högre grad måste bidra till utveckling i det samiska samhällslivet. Statligt ägda bolag som hämtar sina intäkter från Sápmis naturresurser bör årligen avsätta en andel av intäkterna för att finansiera förvaltningen och utvecklingen av samiskt samhällsliv, språk och kultur. Även andra bolag vars verksamheter kraftigt påverkar Sápmis naturresurser bör bidra. Former och avgränsningar för detta behöver utredas.

Efter Högsta domstolens dom i Girjasmålet gav den förra regeringen en parlamentarisk kommitté i uppdrag att se över de delar som handlar om samebyarnas ensamrätt i förhållande till staten att upplåta jakt och fiske. Regeringen avvecklade Renmarkskommittén i dess dåvarande form för ungefär ett år sedan och meddelade samtidigt sin avsikt att i stället tillsätta en ny utredning med ett delvis annat uppdrag. Enligt uppgift bereds ett sådant förslag inom Regeringskansliet. Utifrån såväl Girjasdomen som Renmarkskommitténs delbetänkande behöver regeringen i beredningen av en ny

utredning skapa förutsättningar för en långsiktig inriktning i fråga om samernas rätt till mark och vatten, liksom jakt och fiske. Att få en lagstiftning på plats som ger hela det samiska folket de rättigheter som följer av de internationella konventioner Sverige ställt sig bakom är angeläget. Det är mycket viktigt att hitta en modell som fungerar bra på lång sikt och som tar alla relevanta intressen i beaktande.

Regeringen bör verka i linje med det som anförts.

7. Konsultation vid gruvprojekt, punkt 6 (MP)

av Jan Riise (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3424 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

Gruvor behövs i den gröna omställningen men i en avvägning mellan motsäande intressen måste samers rättigheter och berörda samebyars synpunkter värnas och respekteras i större utsträckning än i dag. FN:s rasdiskrimineringskommitté har fastställt att den svenska staten, genom att bevilja tillstånd till nickelgruvan i Rönnbäck, brutit mot rätten till egendom och juridisk prövning och gjort sig skyldig till rasdiskriminering. FN:s rasdiskrimineringskommitté har rekommenderat Sverige att revidera gruvtillståndet efter en process med samiskt fritt informerat förhands-samtycke. Det är angeläget att en sådan process påbörjas.

I mars 2025 presenterades också ett antal s.k. strategiska projekt inom EU:s förordning om kritiska råmaterial, varav flera inom Sápmi, ägda av bl.a. LKAB och Talga AB. Projekten kommer att få stöd från EU bl.a. för att förenkla och förkorta tider för tillståndsprövning. Det är angeläget och nödvändigt att samernas rättigheter inte åsidosätts i dessa processer och att kraven på samtycke och konsultation upprätthålls.

Enligt minerallagen har samiska företrädare rätt att begära konsultation enligt konsultationslagen när det gäller exempelvis undersökningstillstånd i prospekteringsfasen. Jag menar att det skulle kunna vara den omvända ordningen, att den som söker undersökningstillstånd faktiskt är skyldig att söka samråd och konsultation med åtminstone den eller de samebyar som berörs och den eller de som representerar samer i området, exempelvis genom myndigheten Sametinget.

Regeringen bör verka för att tillförsäkra samerna rättigheter vad gäller samtycke och konsultation fullt ut i pågående och kommande processer för tillstånd i samtliga gruvprojekt, såväl de strategiska inom EU som övriga.

8. Utvärdering av konsultationslagen, punkt 7 (V)

av Jessica Wetterling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:2787 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

Rätten att konsulteras ska inte endast innebära en rätt att höras eller involveras, utan den ska medföra en reell möjlighet att påverka. Dessvärre är den nu gällande konsultationsordningen i frågor som rör det samiska folket inte baserad på principen om rätt till fritt informerat förhandssamtycke. Vänsterpartiet stod bakom förslaget om att införa konsultationsordningen men föreslog samtidigt i en motion till riksdagen att regeringen bör intensifiera arbetet med att anpassa konsultationslagen till principen om rätten till ett fritt och informerat förhandssamtycke. Rätten till fritt informerat förhandssamtycke innebär att urfolk har rätt att bli konsulterade och informerade och har rätt att fatta beslut i frågor som berör dem och deras rättigheter, utan påtryckningar utifrån. Principen är grundläggande i folkrätten rörande staters relation till urfolk och central i FN:s urfolksdeklaration. Regeringen gjorde inte någon utredning av vad principen innebär för den svenska statens relation till samerna eller hur principen bör komma till uttryck i lagstiftningen inför införandet av konsultationsordningen. Jag menar att detta är en stor brist som gör att samerna riskerar att bli utan verklig självbestämmanderätt. Såväl Civil Rights Defenders som Amnesty International och Sametinget gjorde liknande bedömningar i sina remissvar på den utredning som låg till grund för propositionen. Enligt min mening är det mycket beklagligt att konsultationsordningen strider mot modern folkrätt. I propositionen fanns dock skrivningar som pekar i en riktning mot ett erkännande av principen om informerat förhandssamtycke. I propositionen anförde regeringen att utvärderingen av den nya lagen bl.a. ska undersöka vad principen innebär för den svenska statens relation till samerna i ljuset av konsultationsordningen (prop. 2021/22:19 s. 128). Det är en positiv början på ett arbete som jag anser bör utmynna i att principen så småningom tillämpas fullt ut i svensk rätt. Regeringen bör ta initiativ till en utvärdering av konsultationsordningen.

9. Judiskt liv i Sverige, punkt 8 (S)

av Jennie Nilsson (S), Hans Ekström (S), Mirja Räihä (S), Per-Arne Håkansson (S) och Peter Hedberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S) yrkandena 25 och 26,
bifaller delvis motionerna

2025/26:3423 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkandena 1, 2 och 4 samt
2025/26:3489 av Joar Forssell (L) och
avslår motionerna

2025/26:343 av Nima Gholam Ali Pour (SD) yrkandena 1–3 och
2025/26:3423 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Judiskt liv är en del av Sveriges historia och samtid. Judar har genom sina traditioner, sitt språk och sin kultur bidragit till att forma vårt land och berikar det mångkulturella Sverige. Samtidigt visar återkommande undersökningar att antisemitismen är ett påtagligt hot och att många judar i Sverige inte kan leva öppet med sin identitet. Mot denna bakgrund tillsatte den socialdemokratiska regeringen 2022 en utredning för att ta fram en nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige. Regeringen gör flera viktiga insatser på området som vi välkomnar, och det är bra att vi nu har fått på plats en nationell strategi för att stärka judiskt liv och motverka antisemitism. Vi uppmanar regeringen att regelbundet följa upp strategins genomförande och säkerställa långsiktig finansiering till judiska organisationer, kulturinstitutioner och språkprogram för jiddisch samt uppmärksamma säkerhetsfrågor för de judiska församlingarna och vid judiska kulturarrangemang.

Den judiska minoriteten är på ett särskilt sätt utsatt för hat och hot från extrema grupper av olika slag. Detta har ytterligare förstärkts av konflikten i Mellanöstern. Det är fullständigt oacceptabelt. Antisemitism har ingen plats i Sverige. Ett fortsatt arbete för att stärka säkerheten kring judiska institutioner och för att öka tryggheten för judar i Sverige är helt nödvändigt. Polisen bör få ett särskilt uppdrag att stärka säkerheten kring utsatta arrangemang och institutioner. Ingen jude ska känna sig tvingad att lämna Sverige av säkerhetsskäl. Judiska och andra organisationer inom civilsamhället gör också mycket själva för att öka säkerheten. Vi vill se ökade resurser för detta samt att de som mottar pengarna får en större frihet att själva bestämma vilka

åtgärder som ska prioriteras. Vissa samhällsfinansierade verksamheter, såsom skolan, ska bidra till att motverka antisemitism. Sveriges museum om Förintelsen är en viktig institution för att fördjupa kunskaperna om de fruktansvärda gärningar som begicks. Det är viktigt att sprida och fördjupa kunskapen till nuvarande och framtida generationer.

Regeringen bör verka i linje med det som anförts.

10. Judiskt liv i Sverige, punkt 8 (MP)

av Jan Riise (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3423 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkandena 1–4,

bifaller delvis motionerna

2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S) yrkandena 25 och 26 samt

2025/26:3489 av Joar Forssell (L) och

avslår motion

2025/26:343 av Nima Gholam Ali Pour (SD) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

När Sverige år 2000 erkände judar som en av Sveriges fem nationella minoriteter och jiddisch som nationellt minoritetsspråk innebar det också ett erkännande av det judiska bidraget till vårt gemensamma svenska kulturarv. Trots detta finns det flera hinder som begränsar möjligheterna att leva som jude i Sverige. Det är angeläget att dessa hinder kan övervinnas. Mer måste göras för att synliggöra och främja den särskilda kultur som tillhör judar och stärka dessa gruppers egenmakt och frihet från diskriminering. För att säkra fortlevnaden och utvecklingen av judiskt liv i Sverige och kartlägga de hinder och möjligheter som finns för den judiska minoriteten tog Miljöpartiet i regering initiativ till framtagandet av en strategi för judiskt liv. Efter förslag av en utredning (SOU 2024:3) beslutade regeringen i juni 2025 om en nationell strategi för att stärka judiskt liv och motverka antisemitism för perioden 2025–2034. Jag vill framhålla vikten av att rollen som nationell samordnare ges tydliga mandat, inte minst i relation till andra myndigheter, och att strategin omfattar ett arbete för att motverka antisemitism. Det är också viktigt att strategin ges långsiktiga och tillräckliga medel för att kunna genomföras.

Att den judiska minoriteten ska kunna känna sig trygg och säker utgör en bottenplatta för judiskt liv i Sverige. Det gäller inte minst för barn och unga. Jag är bekymrad över det läge som råder där den judiska minoriteten i Sverige

befinner sig i en allt sämre situation rent säkerhetsmässigt. Hatet mot judar finns i vår historia, i högerextrema grupper, i delar av den extrema vänstern och i islamistiska miljöer. Vi ser antisemitism hos vuxna och barn som flytt till Sverige från länder där judehat präglar skolundervisning och statlig propaganda. Den utbredda antisemitismen i samhället och den bristande tryggheten och säkerheten som finns kring judiska institutioner utgör det största hindret mot judiskt liv i Sverige. Hat och hot mot judiska individer och organisationer gör att många judar upplever otrygghet, oro och rädsla. Den bristande tryggheten och säkerheten begränsar många judars möjligheter att leva ett judiskt vardagsliv och leva öppet med sin judiska identitet. Det medför svårigheter för judiska organisationer att verka och utvecklas i Sverige och gör det svårare att utöva judisk kultur. De säkerhetsarrangemang som de judiska institutionerna själva behöver ombesörja är kostsamma och tar resurser från annan verksamhet. Det straffrättsliga skyddet mot hatpropaganda på rasistiska grunder är starkt i Sverige; dock finns det anledning att se över förstärkningar.

Synligheten för jiddischkulturen och jiddisch är i vissa fall mer komplex än för många andra minoritetsspråk, då det bland många personer med judisk bakgrund finns en oro för den egna säkerheten som kan motverka benägenheten att öppet visa sin judiska identitet. Det är därför angeläget att satsa på att främja och synliggöra jiddisch som ett nationellt minoritetsspråk samt att synliggöra judiskt kulturliv.

I dag är dessvärre allmänhetens kunskap om judarnas kultur, traditioner och historia låg, vilket påverkar den judiska minoritetens upplevelse av att inkluderas i samhället och möjlighet att leva öppet med sin judiska identitet. För att synliggöra judisk kultur behövs ett kunskapslyft om minoritetens språkliga och kulturella rättigheter bland tjänstepersoner och offentligt anställda.

Sammantaget anser jag att regeringen behöver göra mer för att främja judiskt liv i Sverige, bekämpa antisemitism, synliggöra judisk kultur och stärka säkerheten för den judiska minoriteten.

11. Romsk inkludering, punkt 9 (MP)

av Jan Riise (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3436 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

Sverige är skyldigt genom både nationell rätt och folkrätt att vidta åtgärder för att bevara, skydda och utveckla de särskilda rättigheter som tillhör den romska minoriteten. Trots detta har den svenska staten återkommande kritiserats för att inte leva upp till sina folkrättsliga förpliktelser gentemot minoritetsrätten. Sverige har också fått kritik av FN för att romer än i dag utsätts för diskriminering på offentliga platser, och Sverige har uppmanats att vidta kraftfulla åtgärder för att komma till rätta med den utbredda diskrimineringen av romer. Regeringen behöver göra mer för att synliggöra och främja den särskilda kultur som tillhör romer, stärka deras egenmakt och revitalisera språket romani chib.

Som ett led i detta arbete måste strategin för romsk inkludering ges långsiktig och tillräcklig finansiering. För att öka romers inkludering är vidare främjandet av romskt föreningsliv en viktig del. I Sverige finns ett stort antal organisationer och föreningar som på olika sätt representerar romer och romers intressen, t.ex. för att motverka antiziganism och stärka romers sociala och politiska rättigheter. Samtidigt saknas en central struktur och resursbristen är stor. Regeringen bör i dialog med det romska föreningslivet diskutera formerna för en stärkt romsk organisering.

Situationen för romers mänskliga rättigheter är allvarlig. Antiziganismen påverkar många romers möjligheter att vara en del av befintliga strukturer och diskrimineringen påverkar romers tillgång till bostad, utbildning, arbetsmarknad, socialtjänst och hälso- och sjukvård. Situationen synliggör att de åtgärder som hittills har vidtagits inte har varit tillräckliga för att komma till rätta med den diskriminering och de kränkningar som alltjämt drabbar romer. Regeringen behöver göra mer för att bekämpa antiziganism och diskriminering. En del i detta skulle kunna vara att synliggöra romers historia i större utsträckning, att anmälningar om diskriminering och hatbrott utreds och prövas i domstol i större utsträckning och utbildningar och information i rättighetsfrågor.

Regeringen bör verka i linje med det som anförts.

12. Sanningskommission om romernas situation, punkt 10 (V)

av Jessica Wetterling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 14 och
bifaller delvis motion

2025/26:3436 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Sverige har en mörk historia när det gäller behandlingen av romer och resande. Samtidigt saknas det i stor utsträckning kunskap om romers villkor i Sverige ur ett historiskt perspektiv, bl.a. om hur steriliseringslagarna användes mot romer och resande samt hur och i vilken omfattning barn tvångsomhändertogs av myndigheterna.

En sanningskommission skulle kunna sammanställa och beskriva övergrepp och oförrätter som ägt rum genom att bl.a. låta enskilda som på olika sätt drabbats få berätta sin historia. Den bör utreda den svenska statens övergrepp mot romer och resandes mänskliga rättigheter samt komma med förslag på lämpliga åtgärder för att stärka romers och resandes ställning och erkänna det historiska traumat. En sanningskommission skulle även kunna ligga till grund för en offentlig ursäkt till romer och resande. Den skulle också kunna se över och ta initiativ till minnesmärken, minnesdagar och andra åtgärder för att synliggöra romers och resandes historia i Sverige. Vidare kan en sanningskommission få ett bredare uppdrag när det gäller att se över bl.a. påtvingade steriliseringar av romer och resande samt tvångsomhändertaganden av barn. Jag menar att en sanningskommission är nödvändig för att den svenska politiken i fråga om romer och resande ska kunna utvecklas. Den måste kopplas till kompensatoriska och framtidsytande åtgärder samt ha ett oberoende mandat.

Regeringen bör inrätta en oberoende sanningskommission om relationen mellan svenska staten och romer och resande enligt den inriktning som angetts ovan.

13. Sanningskommission om romernas situation, punkt 10 (MP)

av Jan Riise (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3436 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 2 och

bifaller delvis motion

2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 14.

Ställningstagande

Det är hög tid att Sverige gör upp med den historiska behandlingen av romer och hur Sverige bättre kan efterleva den nationella minoritetens rättigheter nu och i framtiden. I mars 2014 presenterade regeringen en vitbok om de övergrepp och kränkningar som drabbade romer under 1900-talet. I vitboken konstaterar regeringen att det i stor utsträckning saknas kunskap om romers villkor i Sverige ur ett historiskt perspektiv, även om det finns en hel del källmaterial. Vidare har alla förhållanden och särbehandlande åtgärder som materialet synliggjort inte varit möjliga att beskriva. Regeringen understryker att vitboken inte ger några slutgiltiga svar eller någon fullständig kunskap. Även Kommissionen mot antiziganism (SOU 2016:44), som på regeringens uppdrag tog fram förslag för att motarbeta antiziganism i Sverige, konstaterade i sitt slutbetänkande att det saknas styrning och kontinuitet både i politiken och i initiativ från andra aktörer.

Enligt det nordiska forskarnätverket Romers och resandes historia i Norden bör vitboken kompletteras med en oberoende sanningskommission som kan ge romer och resande upprättelse och återställa förtroendet för myndigheterna. Jag står bakom detta förslag. En sanningskommission kan sammanställa och beskriva historiska övergrepp och oförrätter samt verka för att belysa, förebygga och bekämpa nutida diskriminering av gruppen. Upprättelse, ansvarsutkrävande och romers egen delaktighet och inflytande bör stå i förgrunden för ett sådant arbete. Regeringen bör således tillsätta en oberoende sanningskommission som kan ge romer och resande upprättelse och återställa förtroendet för svenska myndigheter.

14. Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaiset, punkt 11 (S)

av Jennie Nilsson (S), Hans Ekström (S), Mirja Räihä (S), Per-Arne Håkansson (S) och Peter Hedberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 24 och
avslår motion

2025/26:3437 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 6.

Ställningstagande

En sannings- och försoningskommission för granskning av kränkningar och övergrepp mot tornedalingar, kväner och lantalaiset lämnade i slutet av 2023

över sitt slutbetänkande. Det är ett gediget arbete som tydligt visar på det tryck den svenska staten satte på tornedalingar för språklig, religiös och kulturell assimilation. Försvenskningspolitiken har inneburit att minoritetens språk, kultur och identitet nedvärderats, skambelagts och osynliggjorts. Konsekvensen har blivit att meänkieli minskat i användning och inte förts vidare till nästa generation annat än i begränsad utsträckning. I kommissionens slutbetänkande konstateras att staten och kyrkan har ett moraliskt ansvar att gottgöra minoriteten för den skada som blivit konsekvensen av assimileringpolitiken och att denna gottgörelse och försoning behöver ta avstamp i minoritetens behov i dag. Regeringen har gett Forum för levande historia i uppdrag att ta fram en populärversion av Sannings- och försoningskommissionens arbete – något vi välkomnar.

Regeringen behöver fortsätta att ta till sig kommissionens utredning, vidta åtgärder med anledning av den och erkänna de historiska kränkningar som har begåtts mot minoriteten.

15. Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaiset, punkt 11 (MP)

av Jan Riise (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3437 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 6 och

bifaller delvis motion

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 24.

Ställningstagande

I november 2023 presenterade Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaiset utredningens slutbetänkande. Enligt kommissionen har försvenskningspolitiken inneburit att minoritetens språk, kultur och identitet nedvärderats, skambelagts och osynliggjorts. Kommissionen lämnar flera viktiga förslag för att Sverige ska kunna förverkliga och utöka de särskilda rättigheter som gäller tornedalingar, kväner och lantalaiset. Ett första viktigt steg är att erkänna kväner och lantalaiset som en del av den nationella minoriteten tornedalingar. Regeringen bör ta fram en handlingsplan för genomförandet och uppföljningen av kommissionens förslag till insatser. Därutöver bör regeringen skyndsamt erkänna statens ansvar i de kränkningar som har begåtts mot tornedalingar, kväner och

lantalaiset samt inleda en dialog om förutsättningarna och formerna för en offentlig ursäkt.

16. Sanningskommission för sverigefinnar, punkt 12 (V)

av Jessica Wetterling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 20 och

bifaller delvis motion

2025/26:688 av Malin Danielsson (L).

Ställningstagande

Finsktalande har bott i Sverige sedan 1200-talet. Personer i Sverige med finsk bakgrund uppskattas i dag till ca 700 000. Precis som de andra nationella minoriteterna har sverigefinnarna utsatts för rasism, diskriminering och oförrätter. Sverigefinländarnas delegation är en paraplyorganisation för den sverigefinska nationella minoriteten. Sverigefinländarnas delegation har uppmanat den svenska staten att erkänna de övergrepp och den assimilering som den sverigefinska minoriteten har utsatts för genom en sanningskommission. I samband med det ansökte organisationen om pengar till en förstudie. I mars 2025 avlog regeringen Sverigefinländarnas ansökan. Anledningen ska vara att regeringen vill utvärdera de pågående sannings- och försoningskommissionerna först. Enligt Vänsterpartiet är det en märklig motivering. Alla minoritetsgrupper har rätt att få upprättelse och ett erkännande från staten oavsett vad en utvärdering av de pågående processerna kommer fram till.

Regeringen bör ta initiativ till en oberoende sanningskommission om relationen mellan svenska staten och den nationella minoriteten sverigefinnar.

17. Informationscentrum om nationella minoriteter, punkt 13 (V, MP)

av Jessica Wetterling (V) och Jan Riise (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 5 och

2025/26:3435 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 8.

Ställningstagande

Sametinget har sedan 2005 ett nationellt ansvar för att via Samiskt informationscentrum informera om samer och samisk kultur. I uppdraget ingår bl.a. att svara på frågor och att initiera och medverka vid arrangemang och kampanjer. Informationscentrumet är en viktig tillgång för att främja och öka tillgången på information om det samiska samhället och göra den tillgänglig. Förutom att i den egna verksamheten öka tillgång och tillgänglighet till information om samerna ska informationscentrumet ta initiativ till samverkan mellan olika aktörer som arbetar med information om samer. En annan viktig uppgift är att bilda nätverk mellan olika informationskanaler och aktörer för att berika varandra och göra det lättare att hitta svar på frågor om samerna. I Malmö och Göteborg finns liknande verksamhet för romer på kommunalt initiativ.

För att stärka och öka tillgången och tillgängligheten till information om judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar anser vi att liknande centrum bör finnas för samtliga nationella minoriteter. Detta skulle även öka möjligheten till samverkan mellan grupperna och olika aktörer som arbetar med information om nationella minoriteter.

Regeringen bör således inrätta informationscentrum om de nationella minoriteterna judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar.

18. Nationellt centrum för romska frågor, punkt 14 (V, MP)

av Jessica Wetterling (V) och Jan Riise (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 16 och

2025/26:3436 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi anser att det vore värdefullt att samla arbetet med romska frågor vid ett nationellt centrum eller en myndighet eftersom det skulle kunna bidra till att

regeringens strategi för romsk inkludering får avsedd effekt. Efter förslag av Kommissionen mot antiziganism (SOU 2016:44) tillsatte regeringen en utredning som har sett över frågan om att inrätta ett nationellt centrum för romska frågor. Utredningen föreslog att det skulle inrättas en myndighet för romska frågor som bl.a. ska initiera, främja och stödja åtgärder för att öka minoriteten romers egenmakt och inflytande med särskilt fokus på kvinnor och barn samt bidra till den fortsatta utvecklingen av det romska civilsamhället (Ds 2019:15). Enligt förslaget skulle myndigheten också återkommande anordna landsomfattande sammankomster där minoriteten romers organisationer, aktivister och andra sakkunniga från och företrädare för minoriteten kan mötas och diskutera frågor som är viktiga för minoriteten. En sådan myndighet skulle även synliggöra, samla och sprida kunskap samt verka för att metoder utvecklas för att motverka antiziganism och diskriminering. I linje med utredningens förslag anser vi således att regeringen bör inrätta ett nationellt centrum för romska frågor.

19. Övriga insatser för att stärka och synliggöra de nationella minoriteterna, punkt 15 (S)

av Jennie Nilsson (S), Hans Ekström (S), Mirja Räihä (S), Per-Arne Håkansson (S) och Peter Hedberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S) yrkande 21 och avslår motionerna

2025/26:1618 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 1,

2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 10 och 15,

2025/26:2787 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 8,

2025/26:3423 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkandena 5 och 6,

2025/26:3435 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkandena 6, 9, 10 och 13 samt

2025/26:3437 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Att stärka de nationella minoritetskulturerna i Sverige är avgörande för att bevara mångfald, främja inkludering och säkerställa att dessa kulturer kan blomstra och utvecklas. Insatser som möjliggör detta är t.ex. att stärka språkprogrammen i skolor för de nationella minoritetsspråken, utveckla läromedel på samiska, meänkieli, finska, romani chib och jiddisch, fortbilda lärare i de nationella minoritetsspråken samt utveckla de konstnärliga

uttrycken på respektive språk. Andra åtgärder är att stärka de nationella minoritetsbiblioteken, att ge nationellt stöd till kulturella evenemang såsom festivaler, konstutställningar och teaterföreställningar samt att stärka medieproduktionen på minoritetsspråken. Vi uppmanar regeringen att stärka och utveckla de nationella minoritetskulturerna.

Sammantaget anser vi att regeringen ska föra en aktiv politik för minoritets- och urfolk.

20. Övriga insatser för att stärka och synliggöra de nationella minoriteterna, punkt 15 (V)

av Jessica Wetterling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 10 och 15 samt

2025/26:2787 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 8,

bifaller delvis motion

2025/26:3435 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 6 och

avslår motionerna

2025/26:1618 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 1,

2025/26:3423 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkandena 5 och 6,

2025/26:3435 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkandena 9, 10 och 13,

2025/26:3437 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 2 och

2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S) yrkande 21.

Ställningstagande

Riksrevisionen konstaterar i sin granskning (RiR 2025:16) att handlingsprogrammet för bevarande och främjande av de nationella minoritetsspråken har lett till att det skapats en infrastruktur för språkens revitalisering. Det krävs dock fortsatta och långsiktiga satsningar för att nå hållbara resultat. Tre år är en alltför kort tidshorisont för att bygga upp språkliga institutioner och ta fram undervisningsmaterial samt utbilda lärare, tolkar och översättare. Att barn och unga får möjlighet att lära sig språken i förskola och skola lägger grunden för språkutbildning på högre nivå. Detta krävs i sin tur för att åtgärda bristen på modersmålslärare, språklärare, tolkar och översättare. Att fler lär sig språken är också centralt för att på sikt möta bristen på språkkunnig personal inom förskola, skola och äldreomsorg. Att fler talar språken är en förutsättning för att tillgodose nationella minoriteters rättigheter till offentlig service på de nationella minoritetsspråken. Parallellt behöver språkens infrastruktur stärkas

och språkens domäner utökas för att språken ska utvecklas i takt med samhället. I enlighet med Riksrevisionens rekommendation anser jag att regeringen bör ta fram ett förnyat handlingsprogram för bevarande och främjande av minoritetsspråken.

Vidare anser jag att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att inrätta ett förvaltningsområde för romani chib. Storstadskommuner som Malmö, Göteborg och Stockholm skulle t.ex. med fördel kunna vara förvaltningsområden för romani chib. I dag har ca 25 000–50 000 personer svensk romani som sitt modersmål. Enligt min uppfattning kan ett förvaltningsområde för romani chib bidra till den kontinuitet, förutsebarhet och stabilitet som arbetet med romsk inkludering behöver för att lyckas.

Vidare bör det införas en möjlighet för samiska studenter att ansöka om stipendier för språkstudier i samiska. I dag måste de högskolestudenter som vill läsa samiska göra det utöver sina ordinarie studier och ta ytterligare studielån. Det kan innebära att många studenter inte prioriterar att läsa samiska språk utan satsar på andra kurser och utbildningar. Konsekvensen har blivit en stor brist på utbildade lärare i samiska språk. Sametinget lämnade 2017 en hemställan till regeringen om en stipendieordning för studier i samiska. Hemställan avvisades dock med hänvisning till att stipendieordningen inte finns med i regeringens handlingsprogram för de nationella minoritetsspråken och att andra åtgärder har presenterats för att stärka språken. Stipendier är en kreativ åtgärd som skulle kunna bidra till att få fler lärare och pedagoger till utbildningskedjan. I dag kan inte Sametinget använda sitt anslag till stipendier. För att det ska bli möjligt att genomföra en stipendieordning behövs dels en förordning, dels ett särskilt anslag med medel som ska användas till stipendier. Regeringen bör vidta åtgärder i syfte att genomföra en stipendieordning för studier i samiska språk.

21. Övriga insatser för att stärka och synliggöra de nationella minoriteterna, punkt 15 (MP)

av Jan Riise (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:1618 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 1,

2025/26:3423 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkandena 5 och 6,

2025/26:3435 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkandena 6, 9, 10 och 13 samt

2025/26:3437 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 2,

bifaller delvis motion

2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 15 och

avslår motionerna

2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 10,

2025/26:2787 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 8 och

2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S) yrkande 21.

Ställningstagande

Personer som talar ett minoritetsspråk har särskilda rättigheter inom skola, vård och omsorg, och därmed rätt att använda sitt språk inom delar av den offentliga förvaltningen. Offentliganställda har vidare ett ansvar för att ge personer som talar ett minoritetsspråk ökad kunskap om deras språkliga och kulturella rättigheter. För att förbättra servicen bör regeringen göra ett kunskapslyft om nationella minoriteters språkliga och kulturella rättigheter som riktar sig till offentligt anställda. Det är avgörande att representanter från de nationella minoriteterna involveras i detta kunskapslyft. Regeringen behöver också intensifiera arbetet med att ge skolpersonal tillräckliga resurser för att alla barn och unga ska få information om Sveriges urfolk, de nationella minoriteterna och minoritetsspråken. Som framgår av det föregående har Länsstyrelsen i Stockholms län tillsammans med Sametinget tagit fram en webbutbildning med grundläggande information om minoritetspolitiken och minoritetslagen som främst riktar sig till personer verksamma inom kommuner, regioner och statliga myndigheter. Det är bra, men det kunskapshöjande arbetet måste på olika sätt fortsätta och intensifieras.

Regeringen måste vidare säkerställa att alla kommuner får stöd och resurser för att leva upp till sina skyldigheter enligt grundskyddet för nationella minoriteter, och även följa upp hur detta efterlevs. Fortfarande, drygt 15 år efter att minoritetslagen trädde i kraft, har alldeles för få av de drygt 200 kommuner som inte ingår i något förvaltningsområde vidtagit tillräckliga åtgärder för att uppfylla lagens krav om grundskydd för de nationella minoriteterna och minoritetsspråken.

Det finns för närvarande förvaltningsområden för samiska, meänkieli och finska. Det omfattar en rätt att använda sitt språk i kontakt med kommunala och regionala myndigheter samt rätt till förskola och äldreomsorg. Romska och jiddisch har inga förvaltningsområden, eftersom det ansetts att de språken inte har någon territoriell anknytning. Dock finns det skäl, menar vi, att se över det ställningstagandet och vi föreslår att ett förslag om förvaltningsområden även för meänkieli och jiddisch utreds.

De nationella minoriteternas föreningar och organisationer har, både lokalt och nationellt, en ytterst viktig roll för att minoritetspolitiken ska få genomslag. Samtidigt är dessa organisationer hårt pressade. Förväntningarna på de nationella minoriteternas föreningsliv som en källa till deltagande och kunskap är höga, samtidigt som föreningar och organisationer ofta saknar de ekonomiska och personella resurser som detta kräver. Det är viktigt att långsiktigheten i stödet ökar. När medel anslås för ett år i taget och summorna förändras på årsbasis blir det svårt för organisationerna att anställa och få

kontinuitet i verksamheten. Samtidigt är förväntningarna på att organisationerna ska delta i olika samråd och på olika sätt bidra till förverkligandet av minoritetspolitiken höga. Under 2022–2024 höjdes statsbidraget till organisationer som företräder nationella minoriteter. Utfallet behöver följas upp och permanenta medel anslås efter 2026. Regeringen behöver stärka de långsiktiga förutsättningarna för minoriteternas organisationer. De nationella minoriteterna ska vara självständiga i förhållande till staten. Det innebär att organisationerna efter att vissa demokratiska grundregler har uppfyllts själva ska få bestämma vad deras resurser ska användas till. Regeringen bör därför även verka för att säkerställa att EU-bidrag som är öronmärkt för att stärka nationella och etniska minoriteter går direkt till minoritetsorganisationer i stället för via medlemsstaterna. Jag vill särskilt framhålla vikten av att skapa goda förutsättningar för judisk organisering. Det är en framtidsfråga för att bibehålla och stärka möjligheterna till judiskt liv. Församlingar, föreningar och skolor spelar en central roll i det judiska vardagslivet genom att erbjuda religiösa tjänster, kultur- och fritidsaktiviteter, utbildningar, barn- och ungdomsverksamhet samt sociala tillställningar. De har dessutom fått en allt viktigare roll som kanal för att föra över judisk identitet, kunskap och kultur, i synnerhet till barn och unga. För att åstadkomma detta behövs bl.a. goda ekonomiska förutsättningar och långsiktighet i det offentliga åtagande.

Sverige är skyldigt genom både nationell rätt och folkrätt att vidta åtgärder för att bevara, skydda och utveckla de särskilda rättigheter som tillhör minoriteten sverigefinnar. Trots detta har den svenska staten återkommande kritiserats för att inte leva upp till sina folkrättsliga förpliktelser enligt minoritetsrätten. En återkommande kritik handlar om osynliggörandet och förminskningen av minoritetens kultur och historia samt statens exkludering av minoriteten i frågor som berör dem. Språkfrågan är också viktig och det saknas i dag ett arbete inom skola, utbildning och äldreomsorg för att finskan ska ha förutsättningar att leva. Regeringen behöver göra ytterligare satsningar för att synliggöra och främja den särskilda kultur som tillhör sverigefinnar, stärka minoritetens egenmakt och revitalisera det finska språket.

Vidare behöver regeringen göra mer för att synliggöra tornedalingarnas kultur och historia och stärka rätten till meänkieli. I likhet med samer har tornedalingar, särskilt äldre, kunnat vittna om hur deras möjlighet att tala meänkieli kraftigt begränsats och hur de diskriminerats med grund i språk. Att ge meänkieli status som minoritetsspråk har haft en positiv effekt på språkets fortsatta användning och utveckling, men konsekvenserna av att meänkieli har haft låg status i Sverige under lång tid är fortfarande påtagliga. Fortfarande existerar knappt undervisning inom språket, annat än på enstaka platser.

22. Tillsyn och uppföljning av minoritetspolitiken, punkt 16 (V)

av Jessica Wetterling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:171 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 24 och

2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 6 och

avslår motionerna

2025/26:1449 av Johan Büser (S),

2025/26:3435 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 12 och

2025/26:3436 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

Utredningen om uppföljning av minoritetspolitiken (SOU 2020:27) har inte i tillräcklig omfattning sett över hur tillsynsansvaret över minoritetspolitiken ska utformas för att fungera på ett tillfredsställande sätt. De nationella minoriteternas företrädare har framfört att en egen myndighet för minoritetspolitiken skulle höja frågornas status. Europarådet har i sin granskning av svensk minoritetspolitik påtalat problemet med att minoriteterna inte har vare sig någon instans att vända sig till eller tillgång till något rättsligt verktyg när rättigheter inte efterlevs, något som har påtalats som en allvarlig brist. De nationella minoriteterna bekräftar, enligt utredningen, i hög utsträckning den bilden. Utredningen menade att Institutet för mänskliga rättigheter (MR-institutet) i framtiden skulle kunna fånga upp denna problematik. MR-institutet, som inrättades den 1 januari 2022, ska bl.a. följa, undersöka och rapportera om hur de mänskliga rättigheterna respekteras och förverkligas i Sverige. Institutet ska lämna förslag till regeringen om de åtgärder som behövs för att säkerställa de mänskliga rättigheterna men har inte i uppdrag att pröva anmälningar från enskilda eller utöva någon tillsyn över hur minoritetslagen följs.

Enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska de kommuner som ingår i förvaltningsområden för finska, samiska och meänkieli ha särskilt ansvar för dessa språk. Den som begär det ska ha möjlighet att få äldreomsorg helt eller till väsentlig del på sitt minoritetsspråk. En stor del av kommunerna med särskilt ansvar för att anordna äldreomsorg på finska eller samiska uppger i en enkät till Sveriges Radios minoritetsredaktioner att de inte gör det. En del kommuner säger att det inte har efterfrågats. Det finns dock kommuner där invånare som har rätt till äldreomsorg på samiska eller finska inte har fått det trots att de har begärt det. Kommunerna bryter mot lagen utan

några konsekvenser, i och med att detta inte regleras i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Jag menar att detta är en orimlig ordning.

Regeringen bör återkomma med förslag om ett fungerande nationellt tillsynsansvar för att säkerställa att syftet med lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk efterlevs.

23. Tillsyn och uppföljning av minoritetspolitiken, punkt 16 (MP)

av Jan Riise (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:3435 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 12 och

2025/26:3436 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 4 och
avslår motionerna

2025/26:171 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 24,

2025/26:1449 av Johan Büser (S) och

2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 6.

Ställningstagande

Utredningen om uppföljning av minoritetspolitiken överlämnade 2020 förslag till regeringen på hur ansvaret för samordning, utveckling och uppföljning av minoritetspolitiken skulle organiseras (SOU 2020:27). Utredningen pekade bl.a. på behovet av förbättringar inom politiken för nationella minoriteter, framför allt genom att förbättra styrkedjan och ansvaret för samordning och uppföljning av politiken. Utredningen föreslog också att det skulle inrättas en ny särskild myndighet med ansvar för samordning, uppföljning och främjande av minoritetspolitiken. En effektiv och ändamålsenlig samordning, utveckling och uppföljning av minoritetspolitiken är avgörande för att minoritetspolitiken i sin helhet ska stärkas. Jag anser att det är angeläget att se över hur uppföljningsansvaret ska se ut framöver.

Mer specifikt anser jag att de satsningar som gjorts avseende utbildning och andra projekt för den romska minoriteten ska följas upp. Som en del av strategin för romsk inkludering har projekt med brobyggare genomförts som har varit uppskattade av olika parter. Som en del av den tidigare satsningen på nationella minoriteter hade Statens skolverk och Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram lämpliga utbildningar och göra dem tillgängliga för personer med romsk språk- och kulturkompetens för arbete inom förskola, förskoleklass, skola, fritidshem, vuxenutbildning och socialtjänst eller hälso- och sjukvård.

Utbildningen i sin helhet avsåg att bidra till romsk inkludering i enlighet med den dåvarande regeringens strategi. Det är av stor vikt att detta uppdrag följs upp, inte minst med avseende på betydelsen av långsiktighet.

Regeringen bör verka i linje med det anförda.

24. En samisk språklag, punkt 17 (V)

av Jessica Wetterling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:2787 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 6.

Ställningstagande

Situationen för de samiska språken i Sverige är mycket allvarlig. Trots insatser för revitalisering under de senaste decennierna är de fem samiska språken nordsamiska, lulesamiska, pitesamiska, umesamiska och sydsamiska fortfarande klassade som hotade språk av FN:s organisation för utbildning, vetenskap och språk (Unesco). Sametinget begärde i en skrivelse till regeringen 2021 att den skulle påbörja ett lagstiftningsarbete för att ta fram en särskild lag som säkerställer det samiska folkets språkliga rättigheter utifrån Sveriges folkrättsliga åtaganden. Skrivelsen bereds fortfarande inom Regeringskansliet. För att synliggöra och stärka Sametingets ansvar för det samiska språkarbetet som ett led i ökat självbestämmande för det samiska folket behövs en särskild samisk språklag. Syftet är att säkerställa det samiska folkets språkliga rättigheter utifrån Sveriges folkrättsliga åtaganden.

Regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att i nära samarbete med Sametinget och det samiska samhället ta fram ett förslag till samisk språklag.

25. Älvdalskans ställning, punkt 18 (S, V, C, MP)

av Jennie Nilsson (S), Hans Ekström (S), Mirja Räihä (S), Per-Arne Håkansson (S), Jessica Wetterling (V), Jan Riise (MP), Peter Hedberg (S) och Fredrik Lindstål (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2025/26:1333 av Runar Filper (SD),
2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 21,
2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 31,
2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 27 och
2025/26:3775 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 23 och
bifaller delvis motion
2025/26:3036 av Malin Höglund (M).

Ställningstagande

Älvdalska har en lång historia i Sverige och bär uråldriga särdrag som nästan inte längre går att återfinna i någon annan del av det nordiska språkområdet. Att älvdalskan bär spår från fornnordiskan gör den till en levande del av vår språkhistoria och är en viktig del av Sveriges språkliga och kulturella mångfald. Trots det klassas älvdalskan som dialekt.

Älvdalskan talas i dag av uppemot 3 000 personer, framför allt i Älvdalens socken i norra Dalarna. Representanter för Ulum Dalska och Älvdalens kommun har under lång tid framfört att älvdalskan bör erkännas som minoritets- eller landsdelsspråk i Sverige. Vidare är det flera experter som uttalat att älvdalskan är att betrakta som ett eget språk, och Europarådets expertkommitté har uppmanat den svenska regeringen att se över älvdalskans status.

Regeringen bör därför få i uppdrag att utreda älvdalskans status och se över möjligheten att erkänna älvdalskan som minoritets- eller landsdelsspråk i Sverige.

26. Teckenspråk som minoritetsspråk, punkt 19 (C)

av Fredrik Lindstål (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 30 och
bifaller delvis motion
2025/26:472 av Carita Boulwén (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Det svenska teckenspråket hör inte till de fem nationella minoritetsspråk för vilka Sverige skrivit under Europarådets konvention. Svenskt teckenspråk uppfyller dock flera viktiga kriterier för vad som kan betraktas som nationellt

minoritetsspråk – det är t.ex. tydligt ett helt eget språk och det har använts under mycket lång tid i Sverige.

När Europarådets konventioner som rör minoriteter och minoritetsspråk öppnades för ratificering tillsatte den svenska regeringen en kommitté som fick i uppdrag att utreda vilka språk som skulle få status som nationella minoritetsspråk i Sverige. Kommittén kom fram till att det svenska teckenspråket inte är ett kulturspråk som talas av en minoritet utan snarare ska ses som ett kommunikationsmedel för personer med hörselnedsättningar. Därför fick det svenska teckenspråket inte status som ett nationellt minoritetsspråk. I språklagen från 2009 jämföras emellertid det svenska teckenspråket med de nationella minoritetsspråken, men skyddet är inte lika omfattande i språklagen som i minoritetslagen.

Jag anser att det finns skäl för en ny översyn av frågan, med ambitionen att det svenska teckenspråket ska bli ett av de nationella minoritetsspråken.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2025/26

2025/26:169 av Jamal El-Haj (-):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att erkänna arabiskan som ett av de viktigaste minoritetsspråken i Sverige, med en tydlig plats i utbildning, forskning och samhällsliv, och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:171 av Nadja Awad m.fl. (V):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att säkerställa ett fungerande nationellt tillsynsansvar i enlighet med lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:343 av Nima Gholam Ali Pour (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda riktade insatser för att motverka den antisemitism som är utbredd bland muslimer i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda kopplingen mellan islamism och antisemitism och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda framtagandet av en strategi för att motverka muslimsk antisemitism och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:472 av Carita Boulwén (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att erkänna svenska teckenspråket som nationellt minoritetsspråk och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:688 av Malin Danielsson (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för en sverigefinsk sanningskommission och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1333 av Runar Filper (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten att kunna klassificera älvdalska som ett nationellt minoritetsspråk och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1449 av Johan Büser (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa ett stärkt genomförande av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, särskilt avseende kommuners och regioners ansvar, och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1618 av Jan Riise m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa på sverigefinnarnas rätt till språk och kultur och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör inrätta informationscentrum om de nationella minoriteterna judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om ett fungerande nationellt tillsynsansvar för att säkerställa att syftet med lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk efterlevs och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram ett förnyat handlingsprogram för bevarande och främjande av minoritetsspråken och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör inrätta en oberoende sanningskommission om relationen mellan svenska staten och den nationella minoriteten romer och resande och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att inrätta ett förvaltningsområde för romani chib och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör inrätta ett nationellt center för romska frågor och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över om den

- nationella minoriteten tornedalingar, kväner och lantalaiset ska få status som urfolk och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en oberoende sanningskommission om relationen mellan svenska staten och den nationella minoriteten sverigefinnar och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör få i uppdrag att utreda älvdalskans position och se över möjligheten för älvdalskan att bli ett minoritetsspråk och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2787 av Jessica Wetterling m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om att ratificera ILO-konvention 169 och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att FN:s urfolksdeklaration snarast bör implementeras i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en utvärdering av konsultationsordningen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en parlamentariskt sammansatt utredning för att utreda ett utökat samiskt självstyre och Sametingets dubbla roller och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör fatta nödvändiga beslut i syfte att inrätta Sametingets parlamentsbyggnad och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att i nära samarbete med Sametinget och det samiska samhället ta fram ett förslag till samisk språklag och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder i syfte att genomföra en stipendieordning för studier i samiska språk och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3036 av Malin Höglund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att, i enlighet med Europarådets ministerråds rekommendation, överväga att initiera en oberoende granskning gällande älvdalskans ställning och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3126 av Cecilia Engström (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda status för tornedalingar, kväner och lantalaiset som urfolk och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3423 av Jan Riise m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja judiskt liv i Sverige, bekämpa antisemitism och synliggöra judisk kultur och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en strategi för ett starkt judiskt liv i Sverige bör ges tillräckliga resurser och tydliga mandat och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rollen som nationell samordnare och det mandat samordnaren behöver och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om säkerheten för den judiska minoriteten och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett kunskapslyft för att synliggöra judisk kultur och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ekonomiska förutsättningar och långsiktighet i det offentligas åtaganden och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3424 av Jan Riise m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en svensk ratificering av ILO-konvention 169 om urfolkens rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa förutsättningar för en långsiktig inriktning vad gäller samernas rätt till mark och vatten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur utvecklingen av markanvändningen i Sápmi påverkar samernas rättigheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillförsäkra samerna rättigheter vad gäller samtycke och konsultation fullt ut i pågående och kommande processer för tillstånd för samtliga gruvprojekt, såväl de strategiska inom EU:s CRMA som övriga, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur utvecklingen av markanvändningen i Sápmi påverkar samernas rättigheter och hur intäkter från exempelvis gruvverksamhet kan komma även samerna till godo och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3435 av Jan Riise m.fl. (MP):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att inrätta förvaltningsområden även för romska och jiddisch och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta informationscenter om judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett kunskapslyft riktat till offentliganställda och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla kommuner ska få stöd för att kunna leva upp till sina skyldigheter enligt grundskyddet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att effektivisera uppföljningen av minoritetspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka de långsiktiga förutsättningarna för minoriteternas organisationer och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3436 av Jan Riise m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka romers inkludering och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en oberoende sanningskommission som kan ge romer och resande upprättelse och återställa förtroendet för svenska myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bekämpa antiziganism och diskriminering och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp de satsningar som gjorts avseende utbildning och andra projekt för den romska minoriteten och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett nationellt centrum för romska frågor och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3437 av Jan Riise m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en status för tornedalingar, kväner och lantalaiset som urfolk och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att synliggöra tornedalingars kultur och historia och stärka rätten till meänkieli och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en handlingsplan för genomförandet av förslag i Sanningskommissionens betänkande och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en aktiv politik för minoritets- och urfolk och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om strategin Judiskt liv i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatt stöd till den judiska minoriteten och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3489 av Joar Forssell (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt skydd för den judiska minoriteten och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3509 av Daniel Helldén m.fl. (MP):

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ratificera ILO:s konvention 169 om urfolks rättigheter och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge svenskt teckenspråk status som minoritetsspråk och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att erkänna älvdalskan som minoritets- eller landsdelsspråk och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta till sig Sannings- och försoningskommissionen för tornedalningar, kväner och lantalaisets betänkande och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om älvdalskans språkstatus och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3775 av Amanda Lind m.fl. (MP):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda älvdalskans status och se över möjligheten att erkänna älvdalskan som minoritets- eller landsdelsspråk i Sverige och tillkännager detta för regeringen.